

tur provisio de alio beneficio, hi primum beneficium in ordinarii manibus dimittebant. — 2. Huiusmodi itaque beneficia, quae per assecutionem beneficiorum a Sede Apost. vacare contingeret, eidem Sedi reservantur. — Clausulae:

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Beneficia nonnulla Sedi Apostolicae se reservasse niti.

Dudum nos, ex certis causis rationabilibus inducti, prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, praebendas et Ecclesias, caeteraque beneficia ecclesiastica saecularia et regularia, cum cura vel sine cura, quotcumque vel qualiacumque forent, etiamsi ad illa personae consuevisset, seu deberent per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quae per assecutionem pacificam quorumcumque prioratum, dignitatum, personatum, officiorum, canonicatum, praebendarum et ecclesiasticorum beneficiorum aliorum, per nos, seu auctoritate literarum nostrarum tunc collatorum, et conferendorum imposterum, tunc vacantia et in antea vacatura, ordinationi, dispositioni et provisioni nostrae auctoritate apostolica duximus reservanda; decernentes ex tunc irritum et inane, si secus super praemissis per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attentari.

Quae dum conferrentur provisio de alio beneficio, hi primum beneficium in ordinarii manibus dimittebant.

§ 1. Verum, quia, sicut accepimus, frequenter hactenus contingit, quod cum alicui ecclesiasticum beneficium obtinenti de alio beneficio ecclesiastico vacante vel vacaturo providebamus seu mandabamus per nostras literas provideri, dictum beneficium, quod obtinebat, pro eo, quod se non compatiebatur cum aliquo, de quo sibi providebamus seu provideri mandabamus, ut praefertur, seu alias ex voluntate seu dispositione nostra tenebatur dimittere, quamprimum dictum secundum beneficium existere pacifice assequutus, idem obtinens ante assecutionem huiusmodi dictum primum beneficium simpliciter vel ex causa permutationis seu alias in manibus ordinarii resignabat; et sic

per consequens ipsum primum beneficium ante dictam assecutionem eiusdem secundi beneficii per ordinarium vel alium, ad quem alias spectabat eius collatio, contingebat conferri: propter quod dicta reservatio seu voluntas in eo casu suum sortiri nequibat effectum.

§ 2. Nos volentes circa praemissa adhibere, sicut expedit, remedium opportunum, omnes prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, praebendas et Ecclesias, caeteraque beneficia ecclesiastica supra dicta, quae de caetero per assecutionem pacificam quorumcumque prioratum, dignitatum, personatum, officiorum, canonicatum, praebendarum et beneficiorum ecclesiasticorum aliorum, per nos, seu auctoritate nostrarum literarum collatorum, seu conferendorum in posterum, fuerint vacatura, sive illa per resignationem simplicem, vel ex causa permutationis ante dictam assecutionem forsitan vacare contigerit, collationi et dispositioni nostrae auctoritate praedicta specialiter reservamus: districtius ihibendo quibuslibet ordinariis et dioecesanis locorum, ac personis aliis ecclesiasticis quibuscumque, ad quos talium beneficiorum alias collatio vel provisio, seu quaevis alia dispositio pertinet, ne de illis, quae praemissis modis, vel aliquo eorumdem vacant, vel imposterum vacabunt, illa vice disponere quoquomodo praesumant, ac decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super praemissis per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae reservationis, inhibitionis et constitutionis infringere etc.

Datum apud Pontem Sorgiae Avenionen. dioec. decimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 22 septembris 1336, pont. anno II.

Huiusmodi itaque beneficia, quae per assecutionem beneficiorum a Sede Apost. vacare contingeret, eidem Sedi reservantur.

Clausulae.

XI.

Ordinationes et statuta pro bono regimine ordinis fratrum Minorum S. Francisci de Assisio (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Pontificis studia in restituenda regulari disciplina in ordine Minoritarum. — Quos ad id in consilium adhibuerit. — 2. De divinis officiis. — 3. Et psallendi modo. — 4. Obiectae iis, qui contra tendunt, poenae. — Qui eximi a choro possint. — 5. De silentio. — 6. De salubri novitiorum et iuvenum informatione. — 7. De abstinentia. — 8. De qualitate habitus et vestium. — 9. De modo licentiandi fratres. — 10. De muneribus non dandis. — 11. De familiaribus. — 12. De studiis. — 13. De expensis studentium evitandis. — 14. Decretum contra Fratitellorum sequaces. — 15. De libris. — De rebus FF. decedentium. — 16. De donis et legatis factis fratribus. — Constitutio Bonifac. VIII *Super cathedram* validatur. — 17. De elemosynarum memoria, et suffragiis faciendis. — 18. De iuramento generalis et provincialium ministrorum et aliorum. — 19. De familia, et expensis generalis ministri, et ratione reddenda. — 20. De visitatione generalis ministri. — 21. De visitatione provincialium ministrorum. — 22. De destitutione et renunciatione provincialium ministrorum. — 23. De familia et expensis provincialium ministrorum et ratione reddenda per eos. — 24. De custodum et guardianorum electione et confirmatione. — 25. De inquisitionibus ad capitula mittendis. — 26. De procuratore. — 27. De praedicatoribus et confessoribus. — 28. De fratribus euntibus seu mittendis ad partes infidelium. — 29. De adhibendis ad consilia fratribus, et modo tenendo in eis. — 30. De denunciationibus et inquisitionibus excessuum. — 31. De dormitoriis, cameris et clausuris. — 32. De aedificiis. — 33. De monialibus seu minorissis. — De clausura monialium. — Quod sorores Servitiales dictae debeant profiteri. — 34. De publicatione huiusmodi constitutionum. — 35.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Contrariorum derogatio. — 36. Horum statutorum copiae singulis monialium conventibus dandae. — 37. Clausulae.

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Redemptor noster, factor coelorum, et universae conditor creaturas, hominem creaturarum terrestrium dignissimum ideo ad imaginem suam condidit, ut in bonis et sanctis operibus sui sit imitator auctoris; et hanc esse voluit naturalem humani generis dignitatem, ut in eo, quasi in quodam speculo, et divinae imaginis forma resplendeat, et sanctarum opera reluceant actionum, donans eis secundum unum et eundem spiritum diversorum dona carismatum, secundum gratias diferentes fundans militantem Ecclesiam, eamque insigniens diversis conditionibus hominum in Christo credentium, et ordinibus in divinis obsequiis militantium personarum, quae, viventes sub regula, ab ipsa iter recte vivendi recipiunt, et transigendi praesentis militiae curam per divinorum semitam mandatorum normam sanctam suscipiunt, et laudabilem disciplinam.

§ 1. Ut igitur in sacro Minorum ordine fratrum, quem ab olim gessimus et gerimus in visceribus charitatis, divinorum officiorum sacrificium, debitumque silentium, ciborum abstinentia, sauctimonia habitus observentur; studium quoque sacrae Paginae in dicto ordine vigeat, et personis eiusdem ordinis ad hoc aptis insistendi disciplinis scholasticis commoditas ministretur; ac charitas Dei, ex qua virtutes caeterae generantur, regnet et serveat in cordibus eorumdem, caeteraque laudabiles observantiae regulares sic exemplariter luceant in eisdem, ut sint in aliis in recte vivendi speculum, et imitandae sanctitatis exemplum: ad laudem Dei, et spiritualem profectum omnium militantium in ordinem memorato infra-scriptas ordinationes in dicto ordine, auxiliante Deo, perpetuis futuris temporibus

Proemium

Pontificis studia in restituenda regulari disciplina in ordine Minoritarum.

Quos ad id in
consilium adhi-
buert.

bus observandas, adhibitis nobis ad haec
quampluribus viris solemnibus sanctae
Romanae Ecclesiae cardinalibus: videlicet
venerabilibus fratribus Petro Praene-
stinensi, Gaucelino Albanensi, episcopis,
ac dilectis filiis Petro tituli Sanctae Prae-
xedis presbytero, ac Calharo Sanctae
Luciae in Silice, et Bertrando Sanctae Ma-
riae in Aquiro, diaconis cardinalibus: ac
etiam venerabilibus fratribus nostris, Goto
patriarca Constantinopolitan. et Iacobo
episcopo Brixien.; ac dilectis filiis Gir-
herto Sancti Victoris Massiliensis, ac
Guillermo Montisolivi Carcassonensis dice-
cesis monasteriorum abbatibus, nec non
Geraldo Generali, Henrico Franciae, Io-
anne Burgundiae, Pastore Provinciae,
Petro Tusciae, nec non Pontio Carboneli
Aragoniae, ac Petro de Saxoferrato Mar-
chiae Anconitan., Philippo quondam
Mediolanen., Laurentio quondam Ter-
rae Laboris provinciarum ministris, Ni-
colao de Nayo, Gualtero Chyaton, Guil-
lelmo Bernardi de Podio, Antonio de
Valentia, Fortanerio Vassalli, sacrae theo-
logiae magistris, ac Petro de Strata, pro-
curatore in curia dicti ordinis Minorum,
eiusdem ordinis professoribus, providimus
faciendas.

De divinis of-
ficiis.

§ 2. In primis circa agendum divi-
num Officium in eodem ordine auctoritate
apostolica ordinamus, quod ante missa-
rum et horarum principia fratres dicti
ordinis omnes, quos causa rationabilis
non excusat, ad chorum conveniant,
praeparaturi Domino corda sua, ibique
sine discursu, murmure, risu, et absque
vagus et vanis aspectibus, sub silentio, in
pace et cum debita gravitate permaneant,
cantent et orent, et usque in finem
unanimitè perseverent.

Et ps. Haud mo-
du.

§ 3. Quia vero cantus ecclesiasticus
divinae laudis sacrificium fructusque la-
biorum canentium non solum eorum,
qui psallunt, sed etiam auditorum aedi-
ficatio esse debent, eosdem fratres hor-
tamur in Domino, ut divinas laudes in-
tegre, attente, honeste ac religiose per-

solvantur; gestus leves et cantus disso-
lutos seu fractos omnino declinent;
tractum psallant debito more, incepta
quae simul cantanda fuerint, simul con-
tinuent, simul pausent.

§ 4. Ordinamus etiam, quod in sin-
gulis ordinis praedicti conventibus hora
sexta, sicut aliae horae, cum nota dica-
tur. Custodes autem et guardiani eorum-
que vicarii diligenter intendant, quod
praescriptus modus conveniendi ad cho-
rum et dicendi divinum Officium iugiter
observetur. Siquem autem in aliquo
praemissorum culpabilem compererint,
debite puniant secundum delicti exigen-
tiam, sive culpa. Minister vero genera-
lis seu provincialis ipsos custodes et
guardianos eorumque vicarios, quos su-
per ordinationis huiusmodi observantia
deprehenderit notorie negligentes, a suis
officiis tamquam inutiles debeat amovere:
forma tamen circa huiusmodi annotatio-
nem descripta inferius, observata; nullus-
que frater eximatur a choro, sed omnes
fratres teneantur ire ad omnes horas
canonicas et ad missas, exceptis aegro-
tantibus actu, et multum antiquis, super
quibus guardianus habeat arbitrari, et
magistris et lectoribus ac bachalariis in
generalibus studiis constitutis, et legen-
tibus in aliis studiis, dum actu suas con-
tinuant lectiones; exceptis etiam studen-
tibus dum in lectionibus theologiae vel
disputationibus ordinariis fuerint occu-
pati. Porro illi de praedictis, qui ne ad
matutinum in oratorio cum aliis conve-
niant, sunt excepti, hora congrua simul
ad capitulum vel locum alium idoneum
conveniant, et ibidem simul officium
matutinale persolvant. Ad hoc autem a-
stringi nolumus graviter aegrotantes vel
lectores actu legentes qui commode ne-
queunt interessè.

§ 5. Praeterea, quia pax est opus iu-
sticiae, et silentium cultus, eius ne devo-
tionis fervor per inquietudinem multilo-
qui extinguatur, statuimus et etiam ordi-
namus, quod silentium a Completorio

Obiectae iis,
qui contra ten-
dunt, poenae.

Qui eximit a
choro possint.

De Silentio

usque ad primam pulsationem horae
primae diei sequentis ab omnibus ob-
servetur, exceptis hospitibus de novo
venientibus, et eis ministrantibus vel as-
sistentibus usque ad horam congruam
de guardiani sui licentia vel mandato.
Sileatur autem in claustro, in choro et
in ecclesia a principio chori ut supra;
et in dormitorio, in quo sunt cellae seu
studia, omni tempore: in dormitorio vero
a studiis separato temporibus, quibus
conventus fratrum ibi dormit, et in re-
fectorio tam in prima quam in secunda
mensa, ac etiam extra refectorium, ubi
erit multitudo fratrum simul comedenti-
um, et hoc non solum a residentibus,
sed a forensibus observetur. In locis
autem, ubi fratres non habent officinas
distinctas, ab immediatis superioribus eo-
rum locorum loca distincta et commoda
deputentur, ubi fratres sileant, et ubi
possint loqui aliis dum oportet. Simili-
ter hora dormitionis a festo Resurrectio-
nis Domini usque ad festum Exaltationis
Sanctae Crucis, qualibet die post secun-
dam mensam, immediate pulsetur campa-
nella refectorii, et ex tunc sileatur usque
ad nonam. In diebus vero ieiuniorum
simili modo a pulsata campanella post
mensam secundam, silentium observetur,
donec fiat signum ad surgendum a so-
mno secundum spatium a guardiano pro-
vide assignandum. Liceat tamen fratribus,
quod necesse est, loqui breviter et sub-
misse. Si quis autem silentium fregerit,
debeat in capitulo dicere culpam suam,
causam prout se in hoc deliquisse me-
minerit exprimendo, cui a guardiano ab-
stinentia a pulmento vel a vino, vel ab
utrisque, vel alia poenitentia secundum
culpae exigentiam imponatur.

De salubri no-
vitorum et iu-
venum infor-
matione.

§ 6. Circa salubrem quoque novitio-
rum et juvenum dicti Ordinis informatio-
nem statuimus et mandamus inviolabiliter
observandum, quod quilibet provincialis
minister, vel eius locumtenens annua-
tim in tabula diffinitionis sui provincialis
capituli de diffinitionum consilio certos

conventus in sua provincia deputet, in
quibus omnes novitii eiusdem provinciae
debeant commorari; et in quolibet illo-
rum conventuum magistrum novitiorum
assignet unum in eadem religione pro-
batum, maturum, devotum, providum et
discretum, qui huiusmodi novitiorum
continuum curam gerat, viam Dei ipsos
doceat, saepe et pure eos confiteri faciat,
et ad servandam cordis et corporis puri-
tatem informet, mores et observantias
eiusdem religionis eis verbo et exemplo
demonstret. Huiusmodi autem novitatus
sive probationis tempore studio scholastico
non intendant, sed divinum addiscentes
officium, studio devotionis et orationis
vigilantè insistant, nec ordines sacros
suscipiant, nec confessiones audiant, si
fuerint sacerdotes, nec portam conventus
exeant, nisi causa translationis vel ge-
neralis processions, vel emergentis ne-
cessitatis, vel alia iusta seu rationabili,
quae per fratres confessores et praedica-
tores conventus, ubi huiusmodi novitii
fuerint, extiterit iudicata, nec literas mit-
tant, nec recipiant sine sui magistri scien-
tia et licentia speciali, nec loquantur cum
aliqua saeculari persona, nisi suo prae-
sente magistro aut alio per suum ma-
gistrum vel guardianum ad hoc speciali-
ter deputato. Caveant autem guardiani
et ipsorum novitiorum magistri, ac fratres
alii, ne quem constitutum infra probationis
annum aliquatenus impedire praesumant,
quominus ad aliam religionem, quam
maluerit, transeat, vel omnino ad sae-
culum redeat, sicut de sua processit vo-
luntate. Professis quoque juvenibus, qui
aetatis suae annum vigesimum quintum
nondum attigerint, simili modo per ip-
sum ministrum alius magister idoneus
deputetur, qui super eorum vita conti-
nue et diligenter invigilet, eos moribus
instruat, ab insolentia compescat et re-
trahat, et ad regularem observantiam in-
stanter inducat. Si qui vero instructio-
nem dicti magistri non reverenter et
cum effectu receperint, ipse magister de-

fectus et excessus eorum ac contumaciam custodi suo vel guardiano denunciet, qui eos tali disciplinae subiiciat, quod caeteris transeat in exemplum. Si qui vero huiusmodi magistrorum post provinciale capitulum morte vel longa aegritudine, vel alia iusta et rationabili causa fuerint propediti, minister eorum cum discretorum fratrum consilio de aliis idoneis debeat celeriter providere. Tempore autem regiminis seu curae huiusmodi magisterii magistri praedicti non mittantur extra conventus seu loca, in quibus ad praedicta fuerint deputati, aut alias sic occupentur, quo minus utiliter et salubriter curae intendere valeant praelibatae. Si autem fratres ad huiusmodi magisterium deputati ipsum pertinaciter suscipere recusaverint, puniantur poena, qua fratres inobedientes debent secundum ipsius ordinis instituta puniri.

§ 7. Circa abstinentiam vero provide duximus ordinandum, quod in generali et provincialibus capitulis, et etiam ubique in refectoriis dicti ordinis abstinence ab ~~est~~ carniis, quodque, ubi commode fieri poterit, in conventu quolibet ordinis una magna pars ipsius conventus iuxta dispositionem guardiani ac consiliariorum conventus omni die in refectorio comedat, et in domo, in qua alia pars conventus iuxta dispositionem dicti guardiani comederit, sicut in refectorio, ab omnibus silentium observetur, et in mensa lectio habeatur. In festivitibus autem Nativitatis, Resurrectionis et Ascensionis Dominicae, Pentecostes, apostolorum Petri et Pauli, Assumptionis Virginis gloriosae, et Sancti Francisci, Sancti Antonii et Beati Lodovici episcopi totus conventus in refectorio comedat. Rursus etiam ordinamus, quod ministri, custodes et guardiani ac eorum vicarii sint cum fratribus in conventu, in ecclesia, et in mensa, et in cibis, vestibus et lectis, quamdiu sani et fortes fuerint, eisdem fratribus se conforment; ubi tamen infirmitas vel debilitas aut labor itineris seu administrationis

aliud suaserit faciendum, possint se a communi vita conventus, infirmi quidem et debiles quamdiu infirmitas vel debilitas duraverit, alii vero, itineris seu administrationis laboribus fatigati diebus aliquibus separate, et in aliquo congruo et honesto loco refici moderate, a superfluis et excessivis expensis penitus praecavendo. Ordinamus insuper quod ministri et custodes sollicitam curam gerant, quod de elemosynis et rebus aliis, quae obvenerint conventibus, per guardianos provideatur moderate iuxta elemosynarum et obventionum huiusmodi quantitatem fratribus in communi; ne fratres ipsi propter defectum communis et sufficientis victus seorsim comedere, et particulariter ac inordinate vitae necessaria sibi procurare cogantur. Dicit autem guardiani diligenter caveant, ne sine manifesta et rationabili causa dent fratribus extra communitatem licentiam comedendi.

§ 8. Sane cum felicis recordationis Ioannes Papa vigesimus secundus praedecessor noster intendens quaedam dubia circa vilitatem, formam et qualitatem vestium et habituum fratrum exorta plenius declarare, ac temeritatem et praesumptionem quorundam fratrum, qui praelatis suis inobedientes in iis existebant, et habitus singulares et deformes contra communem ordinationem et observantiam ordinis et praelatorum suorum iudicium (non?) verebantur assumere et deferre, provide corrigere et cassare, inter alias quadam sua constitutione, quae incipit: *Quorundam exigit*, adiecit clausulam, quae sequitur in haec verba: Nosque praefatorum ministrorum, custodum et guardianorum iudicio praesentium auctoritate committimus determinare, videlicet arbitrari atque praecipere, cuius longitudinis, latitudinis et grossitiei et subtilitatis cuiusve formae sive figurae, atque similium accidentium esse debeant tam habitus, quam etiam ipsorum caputia ac interiores tunicae, quibus fratres dicti Minorum ordinis induuntur; ac insuper cuius quantaque

De qualitate habitus et vestium.

vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, et ad in vestimentis huiusmodi secundum regulam et declarationes praedecessorum nostrorum et Ordinis constitutiones reluceat asperitas, vilitas et paupertas; utrumve quantum ad colorem, pretium, vilitatem, paupertatem quoque ac caetera accidentia supradicta fratres vestimentis induantur, ut debent; super quibus eorum ministrorum, custodum et guardianorum conscientias oneramus; districte praecipiendo mandantes, quatenus in praedictis et his similibus eorum arbitrium et determinationem, generalis quidem in totius provincialium vero in primitiarum, ministrorum, custodum et guardianorum administrationibus, custodiis et guardianis seu conventibus ordinis memorati commissis eisdem, fratres omnes et singuli sequi omnino, eisque parere per omnia teneantur. Ac insuper, quod illorum sequendo determinationem seu iudicium, illisque parendo, non sint nec dici possint, nec debeant, nec ipsi se ipsos autument suae regulae vel constitutionum sui Ordinis transgressores. Verum quia nondum, ut audivimus, cessat temeritas seu praesumptio aliquorum fratrum eiusdem Ordinis habitum et vestes singulares et deformes portantium, ut praefertur, volentes eosdem per poenae adiectionem a temeritate et praesumptione huiusmodi ad communem Ordinis observantiam revocare, praesentium auctoritate statuimus, quod si qui eiusdem Ordinis professores contra arbitrium, determinationem seu iudicium ministrorum, custodum seu guardianorum in Ordine ipso praesidentium habitus aut ipsorum habituum, caputia seu vestes deformes et vestibus aliorum fratrum communitatem Ordinis tenentium dissimiles et difformes portare, aut quod fratres Ordinis talibus uti deformitatibus teneantur, pertinaciter asserere praesumpserint, nisi infra quindecim dierum spatium, postquam praesens nostra ordinatio ad eos pervenerit, a talibus insolentibus obedientes destiterint, ipso fa-

cto sententiam excommunicationis incurrant, a qua per generalem seu provinciales in suis provinciis, ministros dumtaxat, satisfactione praemissa, possint absolvi. Ut autem maior sit vestium uniformitas inter fratres, et charitas amplius reluceat inter eos, ordinamus, quod pannus communis secundum regulam et declarationes praedecessorum nostrorum Ordini et fratribus conveniens per illos, ad quos pertinuerit, procuretur tempore competenti; de quo communi panno ministri, custodes, guardiani, lectores, praedicatores, confessorum, procuratores et caeteri fratres, omnes, sine distinctione aliqua aut specialitate, tam interius quam exterius induantur. Si quis autem frater superfluas vestes habuerit, teneatur eas exhibere ministro, custodi vel guardiano, qui eas in tali loco reponere teneantur, ut de ipsis necessitates supervenientium fratrum vel aliorum indigentium subleventur. Si vero dicti fratres neglexerint seu contempserint vestes huiusmodi exhibere, custodes vel guardiani praedicti eas teneantur et possint licite eis auferre. Si autem pannus alicui fratri detur vel pro eo ematur, non praesumat dictus frater ex ipso panno vestes seu habitum sibi facere fieri, nisi prius dictum pannum suo superiori ostenderit, et obtinuerit super hoc licentiam ab eodem.

§ 9. Ut autem in fratribus dicti ordinis debita gravitas et maturitas vigeant et discursus arceantur, providimus salubriter ordinandum, quod nullus frater extra locum fratrum mittatur vel ad eundem licentietur, nisi maturus moribus vel cum maturo socio et honesto; nec detur alicui socius ab ipso petitus, sed socius de quo expedire videbitur praesidenti; nec extra civitatem, villam, castrum vel oppidum, in quo fratres morantur, ad alia loca fratrum ituri licentietur sine literis testimonialibus obedientiam vel licentiam continentibus, in quibus secundum locorum distantiam, personarum ac negotii qualitatem certus redeundi terminus a con-

De modo licentiam frater

cedente licentiam vel dante obedientiam praefigatur: nec alicui huiusmodi licentia concedatur sine causa iusta et rationabili, quam is qui dat licentiam, aestimet esse veram. Cum autem alicui dabitur licentia ingrediendi civitatem, villam, castrum vel oppidum, ubi fratres morantur, is, qui licentiam dabit, inquirat de loco vel locis, de persona seu personis, in quibus et cum quibus frater licentiandus habeat aliquid expedire; et praefigat sibi certam horam, infra quam redire ad locum, de quo egreditur, teneatur. Frater vero huiusmodi licentiam accipiens, caveat, ne ad alia loca declinet, nec cum personis aliis tractet, nec ultra praefixam sibi redeundi horam moram protrahat, nisi superveniens necessitatis articulus eum cogeret aliter se habere, quem ipse et socius eius in eorum regressu suo superiori exponere teneantur. Provinciales vero ministri in eorum provinciis et custodes in quorum custodiis, ac guardiani, in quorum conventibus discursus inutiles fuerint frequentati, puniant discurrentes secundum huiusmodi discursuum quantitatem et etiam qualitatem: et si dicti ministri huiusmodi discursus in suis provinciis permiserint frequentari, per visitatores id denuntiatur generali capitulo vel generali ministro, ut praedicti ministri per praefatos capitulum vel ministrum; praefati vero custodes et guardiani per provinciales ministros de huiusmodi negligentia debite corrigantur. Porro cum in regula dicti Ordinis contineatur expresse, quod fratres non debeant equitare, nisi manifesta necessitate vel infirmitate cogantur, tenore praesentium ordinamus, quod priusquam aliquis frater de loco aliquo dicti Ordinis profecturus exeat, de praedictis necessitate et infirmitate, minister vel custos, si fuerint ibidem praesentes, vel in eorum absentia de discretorum consilio guardianus vel eius vicarius debeat arbitrari: si vero alicui fratri extra loca dicti Ordinis, in itinere vel alibi constituto necessitas vel infirmitas huiusmodi evenierit,

ita quod praedictorum ministri aut custodis, guardiani seu vicarii praesentia commode non possit haberi, tunc frater, quem equitare contigerit, debeat statim cum venerit ad praesentiam alicuius praedictorum superiorum suorum, causam, propter quam equaverit, explicare, qui cum consilio discretorum causam huiusmodi examinare habeat; et si eam approbaverit, frater huiusmodi sit immunis a poena, alioquin tam is, qui sine praedicto primo arbitrio praesumpserit equitare, quam etiam ille, cuius in casu proximo causam praedictam non iudicaverint esse iustam, pro die qualibet, qua huiusmodi rei transgressor extiterit, una die in pane et aqua debeat ieiunare, quam poenitentiam infra quindecim dies immediate sequentes debeat inchoare, ad quam etiam peragendam per suos superiores cogatur. Quod si ministri vel alii superiores praedicti in hoc fuerint reperti culpabiles, per visitatores acrius puniantur, et si huiusmodi vitium equitandi in aliqua provincia commune fuerit aut communiter usitatum, per eosdem visitatores denuntiatur capitulo generali, per quod provideatur super hoc de remedio opportuno.

§ 10. Caeterum volumus et mandamus, quod fratres dicti Ordinis munera seu donaria ministris, seu aliis superioribus suis, aut eorum sociis seu familiaribus, per se vel alium non audeant impertiri. Ipsi quoque ministri seu superiores alii eorumque socii aut familiares, ea per se vel alium recipere non praesumant; et tam ministri et superiores praefati, quam fratres alii dicti Ordinis caveant, ne personis extra suum Ordinem huiusmodi munera seu donaria dare seu offerre prorsus attentent, nisi prout eis in praemissis casibus et eorum quolibet est permissum per constitutiones Ordinis vel privilegia Sedis Apostolicae intra vel extra Ordinem aliis largiri. Si quis autem contra huiusmodi ordinationem dare vel recipere quicquam praesumpserit; donator pro qualibet vice per tres dies in pane et aqua

De muneribus non dandis.

ieiunet infra octo dies immediate sequentes; recipiens vero totum quod receperit, in utilitatem seu licitos usus fratribus conventus seu loci dicti Ordinis, in quo receperit, seu magis vicini, si extra conventum vel locum huiusmodi receperit, infra sex dies post receptionem praedictam convertere seu converti facere vel procurare, ac nihilominus conversionem huiusmodi et causam ipsius duobus fratribus discretis ipsius conventus seu loci exprimere teneatur. Quod si eum postea, quod absit, receptionem iterare contingat, debeat, praeter conversionem praefatam, pro qualibet vice semel in pane et aqua ieiunare infra octo dies, a receptione huiusmodi computandos.

De familiaribus.

§ 11. Nullusque frater famulum teneat nisi cui ex officio competierit per nostra vel ipsius Ordinis instituta; possit tamen generalis minister vel provincialis cum magistris in theologia dicti Ordinis, quod famulum tenere valeant, dispensare, si hoc eis visum fuerit expedire.

De studiis.

§ 12. Ad promovendum insuper sacrae theologiae doctrinam in Ordine memorato, statuimus, quod fratrum, qui ordinabuntur ad legendum Sententias Parisiis, unus assumatur uno anno de provincia Franciae, per ipsius provinciae provinciale capitulum eligendus; duo autem duobus annis sequentibus de aliis partibus Ordinis, unus videlicet de Cismontanis, alius de Ultramontanis partibus per generale capitulum eligendi. Qui autem ordinabuntur ad legendum Sententias Oxonii, duo assumantur duobus annis de provincia Angliae per ipsius provinciae provinciale capitulum eligendi; tertius autem pro anno tertio assumatur de aliis partibus Ordinis per generale capitulum vicissim tam de Cismontanis, quam de Ultramontanis partibus eligendus. Simili quoque modo illorum, qui ordinabuntur ad legendum Sententias in Studio Cantabrigiae, duo assumantur duobus annis de provincia Angliae, per ipsius provinciae provinciale capitulum eligendi; et tertius

anno tertio de aliis partibus Ordinis per generale capitulum; tam de Cismontanis, quam de Ultramontanis vicissim partibus eligendus, quorum omnium et singulorum electiones et personae electae, si praesentes fuerint, praesententur generali ministro, qui si nihil habuerit contra eos, mittat ipsos cum suis obedientialibus litteris ad studia memorata certis temporibus, iniuncta eis lectionum et aliorum actuum scholasticorum opera, secundum datam ipsis a Deo gratiam, impleturos. Si vero contra aliquem praedictorum idem minister aliquod grave habuerit, ex quo eius iudicio sit merito ab huiusmodi lectoris officio repellendus, audito quidem eo, si praesens fuerit, in ipso capitulo generali coram quinque de ministris et quinque aliis diffinitoribus, qui tunc erunt in eodem capitulo generali, et responsis ac defensionibus eius conscriptis, vel si absens extiterit, vocato et per ipsum generalem ministrum, et defensionibus suis, si quas habuerit, sufficienter auditis coram decem bonis, sinceris et discretis fratribus dicti Ordinis, qui vitam et actus eiusdem electi cognoscant: et si in casu praemisso, in quo electus et praesentatus in dicto capitulo praesens erit, praedictorum ministrorum et diffinitorum seu maioris partis numero eorumdem, sive ubi absens erit, praefatorum decem discretorum seu maioris partis numero, eorum iudicio repellendus fuerit, repellatur, quorum dicta remaneant penes ipsum generalem ministrum de manibus ipsorum ad consilium vocatorum conscripta, ex quibus de huiusmodi repulsione ipse generalis minister, si necesse fuerit, possit reddere rationem: si tamen dicti ministri et diffinitores in primo casu, seu in secundo praefati decem discreti, seu maior pars numero eorumdem ipsum repellendum non iudicaverint, minime repellatur; sed ad exequendum huiusmodi officium, ut praedicitur, destinetur: in casu vero, in quo aliquis de electis mortuus vel repulsus seu omnino aliter fuerit impeditus, et al-

terius loco eius electio facienda per generale capitulum in casu, in quo ad ipsum, vel per provinciale, ubi secundum praemissa ad ipsum electio alias pertinuerit, commode expectari non posset; generalis minister, deliberatione prius habita diligenti cum decem fratribus dicti Ordinis probis, providis et discretis super idoneitate personarum dicti Ordinis notitiam de ipsis personis habentibus, quales sint, si commode haberi possint, de regione illa, de qua fuerat mortuus vel repulsus, seu graviter impeditus, de consilio dictorum decem fratrum, seu ubi omnes non concordarent, de consilio maioris partis numero eorumdem, provideat de alio idoneo illius religionis seu partis Ordinis, de qua erat mortuus seu repulsus vel etiam impeditus, ut unicuique regioni seu parti praedicti Ordinis honor et utilitas conserventur. Si tamen hoc casu mora seu dilatio nimia periculum vel damnum afferrent, ita quod generalis minister cito providere non possit, tunc frater alius, qui ad legendum immediate post alium Sententias extiterat assignatus, legat Sententias loco et tempore mortui, repulsi vel impediti, quamvis de alia regione seu Ordinis parte existat: subsequenti tamen anno legat frater alius de illa Ordinis parte seu regione, de qua erat praefatus mortuus repulsus vel impeditus modo praemisso, si commode fieri possit per electionem generalis capitali in casu, in quo ad ipsum, vel provinciale in suo casu, ut praemittitur, assumendus et generali ministro praesentandus et per eum approbandus. Quod si etiam electio huiusmodi tempore congruo fieri vel expectari non possit, provideat generalis minister, praemissa deliberatione praedicta, et de consilio praedictorum, de aliquo idoneo regionis, de qua erat, ut praemittitur, eligendus subsequenti anno praedicto: quod si contingat per Sedem Apostolicam imposterum ordinari, quod in aliis locis seu Studiis fiant seu fieri valeant sacrae theologiae magistri vel baccalarii; illi qui de dicto

Ordine deputabuntur ad legendas Sententias in eis, legantur, prout supra de Parisiensi Studio est ordinatum, et ut de aliis est praemissum, praesentent generali ministro, et in eis observentur, quae in aliis sunt praemissa. Nullus quoque frater dicti Ordinis ad legendum in praenominatis studiis Sententias assumatur, nisi prius legerit quater libros Sententiarum cum scriptis approbatorum doctorum in aliis Studiis, quae in eodem Ordine dicuntur generalia, vel in conventibus infrascriptis, videlicet, Rothomagen., Remen., Meten., Brugen., Londonien., Eboracen., Northwicen., Novicastri, Stanfordien., Comentreien., Oxonien., Burdegalien., Narbonen., Massilien., Asten., Vardien., Pragen., Pisan., Erfordien., Arminen., Tudertin. Nullus autem baccalarius in aliquo trium praenominatorum principalium Studiorum, seu illorum, in quibus, ut praemissum est, continget imposterum per Sedem Apostolicam ordinari, quod fiant in eis in theologiae magistri, incipiat ut magister, antequam textum Bibliae cum glossis ordinariis studuerit. In quolibet autem eorum trium vel proxime dictorum Studiorum ille prior ad magisterium praesentetur, qui prior in eisdem Studiis fuerit in lectura Sententiarum, eo semper salvo, quod antequam praesentetur, super ipsius vita et sufficientia collatio habeatur per ministrum provincialem vel guardianum cum aliis fratribus, qui solent ad illius loci, in quo assumendus erit ad magisterium, consilia evocari, et si inventus fuerit insufficientis vel indignus, nequaquam praesentetur: sed generali ministro casus instructus cum dictis eorum, qui fuerint in consilio, nuntietur, qui cum duodecim discretis fratribus, matura deliberatione praehabita, de consilio eorumdem mandet dicto ministro vel guardianum, quod baccalarium, qui post praedictum immediate debeat ad magisterium inibi promoveri, si sit idoneus; alioquin illum, de quo ipse generalis, praedicta deliberatione praemis-

sa, de consilio praedictorum duodecim praefatis ministro provinciali vel guardianum mandaverit, in tali casu debeant ad magisterium praesentare. Cum autem huiusmodi fratres assumpti fuerint ad magisterium, et in Universitate sua perfecterint cursum suum, fiant lectores alibi in locis solemnibus, ut in lectura valeant utiliter occupari. Aliis autem conventibus habentibus ea studia, quae in Ordine generalia nuncupantur, generalis minister in capitulo generali de idoneis lectoribus et baccalariis provideat, de consilio ministrorum et magistrorum, qui erunt in loco dicti capituli generalis. Ubi autem ex incidenti causa haberet alicui vel aliquibus studiis extra generale capitulum providere, provideat de consilio decem discretorum fratrum, de idoneitate, sufficientia personarum notitiam habentium, et nihilominus de consilio ministri provincialis et custodis, de cuius provincia vel custodia erit frater ad praedicta sumendus, si commode eorum praesentiam possit habere. Generali autem et provincialibus ministris, ac custodibus, guardianis, diffinitoribus, magistris et discretis ac electoribus praedictis, et aliis quibuscumque, ad quos hoc pertinuerit, in virtute sanctae obedientiae districte praecipimus, ne in eligendis vel assumendis, seu mittendis, aut deputandis seu promovendis in Parisien., Oxonien., Cantabrigien., sive in aliis studiis supradictis magistris, lectoribus seu baccalariis vel scholaribus, aut in provisionibus eisdem studiis faciendis, de ipsis vel aliquo seu aliquibus praedictorum minus sufficientes proponant scienter magis sufficientibus odio, gratia vel favore; praedicti vero magistri, lectores et baccalarii legentes theologiae dictis philosophorum non multum insistant, sed quae theologice possunt tractari, pertractent theologice, et dictis communibus antiquorum et approbatorum doctorum, prout secundum Deum et veritatem poterunt, se conforment. Magistri quoque et lectores alii legentes textum Bibliae, debeant in-

sistere circa dubia, quae sunt iuxta ipsum, et circa dicta sanctorum catholicorum Patrum, ac glossarum ordinariorum Bibliae memoratae. Circa fratres siquidem iam ad Parisien. quam ad alia generalia studia Ordinis transmittendos provide duximus statuendum, quod illi, qui ad huiusmodi studia extra suas provincias de debito transmittuntur, per sua provincialia capitula eligantur: electores autem meliores et magis ad hoc idoneos eligere in virtute sanctae obedientiae teneantur; illi vero, qui de gratia ad huiusmodi studia sunt mittendi, non mittantur sine generalis ministri licentia speciali, et sine sui ministri et provincialis capituli approbatione praecedente: missi vero sive de gratia sive de debito, si fuerint minus idonei ad scientiam capessendam, vel male conversentur ibidem, seu pacis et conventuum seu studentium fuerint turbatores, per ministrum, vel guardianum in eius absentia, de consilio consilii conventus loci, in quo studuerint, ad eorum provincias remittantur. Numerus autem studentium de gratia recipiendorum in singulis conventibus studia generalia habentibus taxetur in capitulo generali secundum statum et conditionem conventuum eorumdem, ultra quem numerum nullum recipere teneantur. Ad praedictum autem Parisien. Studium de singulis provinciis non possint semel mitti, vel in eo recipi, nisi duo studentes de gratia, nec isti seu alii de debito missi possint pro lectoribus revocari, donec studuerint per duos annos ibidem; cum autem studentes in generalibus studiis constituto tempore ad suas redibunt provincias, testimoniales literas guardiani et lectoris loci, in quo studuerint, de sua conversatione et profectu aut defectu in studio secum portent, quas suis ministris ostendere teneantur. Et ut proficiendi occasio studentibus praebatur, praedicti guardianus et lector non dent huiusmodi studentibus testimoniales literas, nec sicut fratres de consilio loci, in quo studuerint, vel maior pars numero

eorum consulerint eis dari: ipsis vero **guardiano** et **lectori**, ac aliis fratribus de **consilio** in virtute sanctae obedientiae iniungimus, ut perhibeant fidele testimonium veritati de huiusmodi studentium conversatione, profectu et defectu, et de assiduis vel non assiduis scholarum et actuum scholasticorum exercitio seu sequela: ministri autem eorum ipsos lectores non instituant, nisi laudabile testimonium per modum praescriptum recipiant de eisdem. Ne autem nova cuiusvis doctrinae opera per fratres ipsius ordinis incaute vel periculose communicari aut publicari contingat, districtè praecipimus, quod novum opus theologicum, iuridicum vel philosophicum, scilicet librum seu libellum, summam, compendium, postillam, expositiones, glossas, tractatum, vel collectionem seu compilationem quaestionum vel sermonum a quocumque fuerit editus vel edita seu editum, nullus frater sine subscripto examine, ac ministri et capituli generalis prius obtenta licentia speciali, intra vel extra Ordinem publicare, communicare vel copiare praesumat: si quis autem hoc attentare praesumpserit, omnibus scholasticis et legitimis artibus ac usu librorum se noverit ipso facto fore privatum. Praedicti autem operis examen fiat per quatuor fratres eiusdem Ordinis in theologica facultate magistros ad hoc per generale capitulum specialiter deputatos, qui ad diligenter inspiciendum et examinandum nova huiusmodi opera examini eorum commissa, et ad fideliter referendum per obedientiam astringantur, quique completo examine, per se, vel per literas generali ministro et generali capitulo referre, quae approbatione vel improbatione digna repererint, teneantur: quorum relatio et approbatio vel improbatio in libris Ordinis registrentur.

De expensis
cedentibus
...
§ 13. Ordinamus etiam, quod pro principiis magistrorum dicti Ordinis in theologia, vel baccaliorum Sententias inchoantium, seu occasione eorum principiorum, non expendant in cibis vel poti-

bus, nisi semel dumtaxat quantum sufficiat pro una moderata refectione conventus loci, in quo fiat huiusmodi principia; caeteri vero baccalarii, lectores aut cursus in Biblia facientes, seu quivis alii studentes tam Parisiis quam in aliis generalibus vel particularibus studiis pro nullo principio vel actu scholastico suo vel alieno quicquam expendant.

§ 14. Porro, quia nonnulli dicti Ordinis habitum religionis eiusdem gestantes, sed a puritate ac communitate ipsius recedentes, procurante satore malorum, sub simulata quadam sanctitatis specie damnatas per sacrosanctam Romanam Ecclesiam haereses dogmatizare, praedicare, defendere et approbare praesumunt, suaque doctrina, et praedicatione sacrilega et perversa corda simplicium damnabiliter corrumpere et depravare conantur, districtè praecipimus, ut contra tales et quoscumque alios dicti Ordinis fratres, qui talia verbo vel scripto praesumpserint, sicut contra haereticos debite procedatur, et contra fautores, defensores et receptatores eorum procedi debeat iuxta canonicas sanctiones: illos etiam, qui ausi fuerint doctrinam, positionem vel opinionem per dictam Ecclesiam reprobam docere, praedicare, defendere vel approbare, aut per eandem Ecclesiam approbatam reprobare, animadversione canonica decernimus puniendos. Districtius etiam inhibemus, ne quis fratrum dicti Ordinis opinionem de fide vel moribus suspectam, aut per magistros sacrae theologiae communiter reprobam dogmatizare, praedicare, defendere vel approbare praesumat, quibuscumque fratribus dicti Ordinis, qui aliquem eiusdem Ordinis sciverint vel audiverint talia facientem, in virtute sanctae obedientiae iniungentes, ut quamcito commode poterunt, prout ea perceperint, superiori ipsius debeant intimare, qui ante omnia ei districtè praecipiat, ne talia recitet vel attentet, donec insuper eis plene veritas sit discussa: pro cuius discussione idem superior ad aliquod de vicinioribus Studiis

Decretum contra Franciscorum sequaces

theologiae festinet recurrere, et super iis veritate comperta, fratri talia dogmatizanti, praedicanti, defendenti seu approbanti, ac quibuscumque aliis fratribus, vel in iis faventibus, vel eum defendentibus, prout culparum eorum qualitas seu praesumptuosa temeritas exegerit, de consilio discretorum fratrum loci praefati Studii debitam poenam imponat; et ad revocandum cum effectu praedictam opinionem erroneam ipsos moneat et inducat; quod si pertinaciter parere contempserint, nec a talibus desistere forte voluerint, eos de praedictorum consilio carceri mancipet, et detineri faciat mancipatos, donec efficaciter paruerint, et destiterint a praedictis. Et nihilominus praedictus superior de praemissis omnibus plenam et fidelem relationem faciat in primo subsequenti capitulo generali, in quo quid super eis faciendum fuerit, plenius ordinetur. Districtius etiam inhibemus, ne postquam super negotio fidei quaestio seu dubitatio aliqua, super qua sint opiniones adversae vel diversae, deducta fuerit ad Apostolicae Sedis examen, quisquam ex tunc alterutram partem determinare, eligere vel approbare praesumat; sed super eadem eius iudicium seu declaratio expectetur. Praeterea ordinamus, quod magistris, lectoribus et baccalariis in Studiis generalibus legentibus, per conventus locorum, ubi legunt, de vitae necessariis debeat provideri; alias autem expensas, sive pro itinere sive pro lectura librorum, conventus, de quo mittentur, habeat procurare, moderatas tamen, et prius a ministro conventus non sufficiat ad expensas huiusmodi ministrandas, faciat eis dictus generalis vel provincialis provideri per communitatem custodiae vel provinciae, de quibus assumuntur, de praedictis expensis: quando autem remittentur, provideant eis conventus, a quibus recedunt; et si conventus huiusmodi non possint providere, faciat eis praedictus generalis vel provincialis, per custodiae vel provin-

cias, cuius erunt, prout supra in casu alio est provisum.

§ 15. Rursus ordinamus, quod de libris donatis vel legatis cuivis communitati seu personae ordinis, de quibus donantes provide disposuerint, fiat id dumtaxat, quod dispositum vel ordinatum fuerit per eosdem. Libri vero fratrum decedentium, quos ipsi fratres, dum viverent, a communitate provinciae vel custodiae vel conventus habuerant, libere ad illam communitatem, a qua eos habuerant, revertantur; illi vero libri, qui fratribus aliter quam supra dictum est, obvenierint vel obvenient, seu de quibus per donantem seu legantem expresse non fuerit ordinatum, ipsis fratribus decedentibus ad eorum conventus libere revertantur. Nec libri ad conventum aliquem pertinentes distribuantur vel alienentur, sed de ipsis muniatur plene conventus, ita quod de grammatica, logica, philosophia et theologia habeantur in ipso conventu libri duplicati, vel amplius multiplicati secundum magnitudinem, numerositatem, conditionem et statum cuiuslibet conventus. Postquam vero quilibet conventus fuerit libris praemissis hoc modo munitus, de aliis libris fiat distributio primo fratribus eiusdem conventus habilibus et indigentibus; deinde si, facta distributione, huiusmodi libri superfuerint, vel si in ipso conventu fratres non fuerint habiles vel indigentes, distribuantur aliis fratribus ex eadem custodia tantum, cuius erit ipse conventus. Distributiones autem huiusmodi fiant per guardianum de consensu conventus et de licentia ministri. Decedentibus autem ipsis fratribus, libri, qui eis fuerant distributi, ad ipsum conventum, a quo habiti fuerant, libere, ut praemittitur, revertantur modo consimili aliis distribuendi, de novo proviso tamen, quod meliores seu utiliores libri semper remaneant in conventu pro munitione praedicta. Libri vero ad communitatem custodiae pertinentes distribuantur in provinciali

De libris.

capitulo fratribus eiusdem custodiae tantum per ministrum et diffinitores iuxta dispositionem auctoris et fratrum discretorum, seu vocalium, ut eorum verbis utamur, ipsius custodiae. Libri autem ad communitatem provinciae pertinentes distribuantur in provinciali capitulo per ministrum, de consilio et assensu diffinitorum, et custodum. Insuper ordinamus, quod libri communitatis provinciae non possint extra provinciam, nec libri custodiae extra custodiam, cuius erunt, distribui, quodque distributiones praedictae, et personae, quibus fient, registrari debeant per illos, per quos hactenus est in Ordine fieri consuetum, et registra huiusmodi fideliter custodiri: nec per illos, quibus libri praedicti fuerint distributi, dicti libri possint distrahi, commutari vel vendi, seu quomodolibet alienari, nisi pro melioribus et utilioribus libris, et tunc de consensu et licentia ministri, et illorum, per quos fuerint distributi: quod si contra praesumpserint, puniantur poena, quae pro gravibus culpis in Ordine consuevit imponi. Ut autem libri in ipso Ordine melius valeant conservari, ordinamus, quod guardiani in sua novitate infra unum mensem, postquam officium guardianatus assumpserint, et in conventu suo fuerint, teneantur in praesentia conventus sui facere fieri inventarium de omnibus libris, qui in ipso conventu tunc fuerint, eisdem libris dicto conventui realiter demonstratis. Ipsi etiam guardiani libros, qui tempore administrationis suae conventui obvenient, in praesentia ipsius conventus cum inventario recipiant; et huiusmodi inventaria renoventur annis singulis, et legantur in praesentia conventus, libris ipsis tunc etiam, ut praemittitur, realiter demonstratis. Legantur etiam ibidem tunc literae seu registra, et nihilominus in dicto inventario conscribantur super librorum distributionibus supradictis confecta. Ordinamus etiam, quod libri fratrum decedentium in loco Romanae Curiae per procuratorem ordinis

remittantur communitati, provinciae, custodiae, seu conventui, ad quam seu quem, secundum praemissam nostram ordinationem, debent reverti; vestes vero conventui dicti loci Curiae applicentur. Si vero pecunia fuerit pro necessitatibus huiusmodi fratrum in loco Romanae Curiae decedentium apud aliquem de dicto loco deposita valorem quatuor florenorum excedens, et dominus pecuniae eam non revocaverit, ad aliquem spirituales amicum conventus eorundem fratrum decedentium remittatur: quod si pecunia dictam summam non excesserit, pro procuratoris officio expendatur. De rebus autem aliis parvi valoris, si quae fuerint, praedictus procurator et guardianus dicti loci Romanae Curiae disponant, prout eis secundum Deum videbitur expedire. De omnibus autem inventis, tam retentis, quam remissis, dictus procurator ordinis cum guardiano et discretis loci dictae Curiae inventarium faciant, et ipsum ad conventum fratris defuncti, quamcunq; poterunt, destinare procurent.

§ 16. Quilibet etiam frater dicti ordinis, cui aliquid sine determinato usu legari, donari, vel pro aliquo deponi contingeret, postquam huiusmodi legatum, donatum seu depositum ad eius notitiam pervenerit, custodi aut guardiano suo vel eius vicario, quamcito commode poterit, debeat fideliter revelare. Hoc idem facere debeat quicumque frater alius habens notitiam praedictorum. Guardianus autem si frater, cui legatum seu donatum, vel pro quo depositum fuerit, sit habilis ad scientiam capessendam, provideat ei, seu provideri procuret secundum legati vel donati seu depositi quantitatem, et secundum fratris ipsius idoneitatem de libris ad eius studium opportunis. Si autem frater huiusmodi libris non indiget, aut ubi libris indigeret, proviso de libris sufficienter, eidem aliquid de legato vel donato seu deposito huiusmodi

De donis et legatis factis fratribus

De rebus PP decedentium

superesset, guardianus eius huiusmodi legatum, donatum seu depositum, vel id quod, facta provisione huiusmodi, supererit, in communes sui conventus necessitates converti seu dispensari procuret; et necessitatibus eius, cuius contemplatione oblatum, datum, seu legatum fuerit favorabile, studeat subvenire. Per hoc tamen, vel per quaevis alia supra vel infra scripta constitutioni felicis recordationis Bonifacii Papae octavi praedecessoris nostri, quae incipit: *Super cathedram*, in nullo intendimus derogare. Inhibemus insuper ne dicti ordinis fratres equituras eorum usui applicatas ultra usum expletum, aut lectisternia eorum ordini non congruentia, seu alias excessiva, aut argentea vel aurea vasa seu alia iocalia pretiosa teneant; sed si talia eis donari, legari vel alias obvenire contingat, vel iam forsitan donata seu legata sunt, vel aliter obvenerunt eisdem, in libros vel in alias res, quibus fratres ipsi possunt uti licite, prout de aliis supra dictum est, convertantur, nisi fuerint deposita seu commendata, vel per dominum revocata. Quod si superioribus suis infra tres menses, postquam huiusmodi nostra ordinatio in provinciali eorum capitulo fuerit publicata, praedicta non revelaverint, ut praemittitur convertenda, et ex tunc ea retinere praesumpserint, poena proprietarii puniantur.

§ 17. Ordinamus etiam, quod in quolibet conventu seu loco dicti ordinis sit deinceps unus liber, in quo scribantur fideliter nomina et cognomina benefactorum et beneficia seu eleemosynae fratribus pro vivis seu defunctis impensa, et talium benefactorum nomina, cognomina et beneficia seu eleemosynae eorum infra hebdomadam in qua facta fuerint, in capitulo fratribus recitentur et suffragia ibidem fiant pro benefactoribus ipsis, et orationes vel missae pro ipsis benefactoribus fratribus imponantur, ibidem secundum quod guardiano vel eius vicario videbitur. Nomina etiam et cognomina

Constitutio Bonifacii VIII (Super cathedram) validatur.

De eleemosynarum memoria et suffragiis faciendis.

illorum, qui loca dictorum fratrum in totum, vel pro parte fundaverint, aut fratribus aedificia construxerint, seu construi fecerint, vel eis notabilia donaria fuerint elargiti, ipsaque beneficia eorundem anno quolibet in capitulo recitentur, et pro eorum animabus a fratribus in speciali oretur. Per hoc autem non intendimus in aliquo derogare ordinationibus, statutis vel observantiis dicti ordinis rationabilibus, secundum quae praedicta debeant frequentius recitari.

§ 18. Ordinamus etiam quod deinceps minister generalis in sua novitate, antequam suum officium exequat, teneatur iuramentum praestare in praesentia generalis capituli, si tempore electionis suae ibi praesens fuerit, vel praesente conventu loci, in quo eum decretum suae electionis recipere continget sub forma, quae sequitur: Ego frater N. generalis minister ordinis fratrum Minorum ab hac hora in antea fidelis ero sancto Petro, sanctaque Romanae Ecclesiae, dominoque meo domino Papae, suisque successoribus canonice intrantibus: non ero in consilio nec in facto, ut vitam perdant aut membrum, vel capiantur mala captione: consilium, quod mihi aut per se, aut per literas, aut per nuntium manifestabunt, ad eorum damnum nulli pandam: vocatus ad synodum veniam, nisi fuero praepeditus canonica praepeditione in correctionibus iudicialibus gravium criminum, et in provisionibus, promotionibus, confirmationibus, destitutionibus et repulsionibus faciendis de personis dicti ordinis fideliter ac secundum Deum et regulam beati Francisci, puramque et rectam conscientiam me habebō; sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia. Simile iuramentum praestabunt ministri provinciales, statim cum fuerint confirmati in praesentia primi provincialis capituli: et nihilominus, quod subiectionem et reverentiam et obedientiam a sanctis Patribus constitutam secundum regulam beati Francisci generali ministro.

De iuramento generalis et provincialium ministrorum

et suis successoribus canonice substitutis, exhibebunt, quamdio in obedientia et unitate sanctae Romanae Ecclesiae fuerint. Ordinamus etiam, quod diffinitores capitulorum generalium et provincialium, antequam sua exequantur officia, praesent in praesentia ipsorum capitulorum corporaliter iuramentum, quod suum officium fideliter exercebunt. Electores etiam generalium et provincialium ministrorum, antequam ad electionem procedant, in praesentia dictorum capitulorum iurare teneantur, quod nullum eligent, quem sciant vel credant indignum. Electoribus autem custodum et guardianorum districte iniungimus, quatenus in eligendo se habeant secundum Deum, et rectas ac puras conscientias eorumdem. Ipsis etiam custodibus et guardianis in virtute sanctae obedientiae praecipimus, ut in commissis sibi officiis diligenter et fideliter debeant se habere.

De familia et expensis generalis ministri, et ratione reddenda.

§ 19. Praeterea ordinamus, quod generalis minister duos fratres notabiles, providos et expertos habeat socios, unum cismontanum, et alium ultramontanum, per eum de consilio provincialium ministrorum in generali capitulo habito assumendos: et si eos vel eorum alterum mori aut impediri contigerit, loco eius vel eorum alium vel alios secundum modum praemissum de consilio aliquorum discretorum debeat surrogare: et nihilominus habeat duos alios fratres dicti ordinis, boni testimonii socios, et duos honestos famulos, quibus dumtaxat habeat contentari. Eidem autem generali, et praefatis sociis ac famulis provideatur moderate in suis necessariis per conventus seu custodias vel provincias, prout est hactenus in Ordine consuetum. Ipse vero generalis minister pro se et iis, qui secum erunt, non permittat, immo fieri prohibeat excessivas expensas: de iis autem, quae sibi ratione personae vel officii dari, legari vel offerri undecumque continget, per unum de praedictis sociis reddat in generali capitulo fideliter rationem.

De visitatione generalis ministri.

§ 20. Ordinamus etiam, quod generalis minister teneatur omnes provincias dicti ordinis, tribus dumtaxat exceptis inferius designatis, infra decem annos, postquam ad officium ministeratus assumptus fuerit, personaliter visitare: et in visitando easdem provincias illum ordinem teneat, qui expedientior videbitur capitulo generali: et postquam unam provinciam visitaverit, nunquam postea causa visitationis revertatur ad eam, priusquam omnes reliquae provinciae ab eo fuerint visitatae. Quod si forsitan casus aliquis arduus emergerit, propter quem provincia visitata plus aliis, quae visitandae fuerint, indiguerit visitari; tunc dietus generalis, si per ministrum provincialem et provinciale capitulum provinciae visitatae fuerit requisitus, vel generali capitulo, vel etiam ipsi generali ministro propter magnam necessitatem vel morae periculum videbitur fore ad eandem provinciam causa visitationis, intermissis aliis provinciis, redeundum, possit ad eandem causa visitationis redire provinciam, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Ubi autem ex quavis causa rationabili huiusmodi visitationis ordinem interruperit, ipsa causa cessante, eundem ordinem visitandi resumat: et ubi visitationem praedecessor dimiserit, ibi eandem debeat inchoare successor. Si vero eundem generalem ministrum contingeret legitime impediri, quod personaliter visitare non posset; tunc per alium vel alios idoneos dicti ordinis fratres huiusmodi visitationis officium exequatur. Ad tres vero provincias, ut praefertur, exceptas, quas generalis minister non tenetur personaliter visitare, videlicet Iberniae, Graeciae et Terrae Sanctae infra eosdem decem annos mittat dictus generalis fratres idoneos et discretos ad huiusmodi visitationis officium exequendum de consilio generalis capituli deputandos, qui ipsas provincias visitare teneantur tam publice quam private.

De visitatione provincialium ministrorum.

§ 21. Singuli quoque ministri provinciales, illi videlicet, qui parvas singulis annis, qui vero magnas habent provincias de triennio in triennium ad minus conventus et alia loca suarum provinciarum visitare et complere in eis visitationis officium teneantur: quod si, rationabili causa cessante, non fecerint, a suis ministeriis debeant amoveri. Praefatus quoque generalis minister teneatur fideliter facere relationem in capitulo generali de statu provinciarum, quae per eum fuerint visitatae; et quilibet provincialis minister in eodem capitulo generali hoc idem facere teneatur de statu provinciae sibi commissae; et quicumque alii, qui provincias visitabunt.

De destitutione et renunciatione provincialium ministrorum.

§ 22. Quia vero circa electionem et institutionem ministrorum provincialium est per constitutionem felicis recordationis Clementis Papae quinti praedecessoris nostri sufficienter provisum, nihil super hoc duximus innovandum. Sed cum eadem constitutio in destitutione eorumdem ministrorum provincialium reservari voluerit, quod hactenus in ipso ordine extitit observatum, observantiam huiusmodi cum quibusdam nostris additionibus deinceps volumus modo subscripto in ordine praedicto teneri: videlicet, quod in capitulo generali provinciales ministri semper, si praesentes fuerint, per se renuntiare teneantur, vel per literas, si absentes, quorum renuntiatio a generali ministro, vel ab eis, qui tenebunt capitulum loco eius, cum assensu generalis capituli seu maioris partis numero eiusdem, si videbitur, admittatur. In capitulo autem provinciali cum destituendi fuerint, destituantur per dictum generalem, vel per visitatorem super hoc ab eo specialiter deputatum, de consensu ipsius provincialis capituli seu maioris partis numero eiusdem. Extra vero capitula praedicta non destituantur, nisi pro gravi crimine notorio, evidenter rei, vel legitime probato seu confessato, siye pro insufficientia manifesta, vel pro sua regiminis inutilitate probata; et tunc

fiat per dictum generalem seu per dictum visitatorem cum consilio et assensu duodecim proborum et discretorum fratrum vel maioris partis numero eorumdem; et praesertim custodum provinciae, cuius erit minister, si commode haberi poterit praesentia eorumdem custodum, et verisimiliter iidem custodes non praesumantur suspecti. Quod si quis dictorum ministrorum extra praedictum capitulum generale sponte renuntiare voluerit, et cum instantia petierit se absolvi, possit generalis minister renunciationem huiusmodi admittere, si ei videatur rationabiliter admittenda.

§ 23. Quilibet etiam provincialis minister de consilio provincialis capituli unum socium providum et discretum assumat; quem si mori aut impediri contingat, alium surroget de consilio discretorum. Et nihilominus habeat unum fratrem scriptorem fidelem et unum honestum famulum, et eis tantum debeat contentari: quibus in necessitatibus suis provideatur per conventus suae provinciae. Ipse vero provincialis pro se et iis, qui secum erunt, non permittat, immo fieri prohibeat excessivas expensas. De iis autem, quae sibi ratione personae vel officii dari, legari vel offerri undecumque continget, in capitulo provinciali reddat fideliter rationem. Cum autem praedicti generalis et provinciales ministri de loco ad locum conducentur a fratribus, provideant, ne in huiusmodi conductu fiant in cibis vel alias superfluae seu immoderatae expensae: et habeant a conventu duos fratres, qui eos conducant, pro expensis huiusmodi faciendis.

§ 24. Statuimus insuper, ut deinceps guardiani in singulis locis conventualibus dicti Ordinis eligantur, per conventus eorumdem locorum, die ad celebrandum electionem huiusmodi per eorumdem conventuum vicarios assignata: in quorum electione nullus vocem habeat, nisi qui saltem vigesimum quintum annum suae

De familia et expensis provincialium ministrorum et ratione reddenda per eos.

De custodum et guardianorum electione et confirmatione.

aetatis attigerit, et in sacris fuerit ordinibus constitutus. Nec in huiusmodi electione vocem habeant fratres alii non conventuales, licet morentur ibidem, qui erunt de provinciis alienis, nisi eiusdem loci lectores existant: electio autem guardiani Parisiensis fiat, prout est hactenus fieri consuetum. Custodes vero in die, quae apud eos crastinum diffinitionis provincialis capituli nuncupatur, eligantur per fratres discretos custodiarum, quibus de custodibus fuerit providendum ex parte conventuum vel capitulorum custodialium, more solito, ad capitulum provinciale transmissos. Guardiani vero in huiusmodi electione vocem non habeant, nisi per capitula custodialia vel per suos conventus fuerint pro discretis transmissi. Si vero custodem aliquem per quatuor menses ante provinciale capitulum mori, vel ab officio amoveri contingat, de singulis conventibus suae custodiae singuli discreti per conventus electi ad principalem locum custodiae die certa, per illius loci principalis guardianum assignata, conveniant pro electione huiusmodi celebranda. Dictarum vero electionum tam custodum, quam guardianorum confirmatio pertinet ad generalem vel provincialem ministrum. Et si ad electionem huiusmodi per viam scrutinii procedatur, et, votis in diversa divisus, electiones plures in discordia celebrari contingat, illa, quae a maiori parte numero omnium vocem in dicta electione habentium, nulla zeli vel meriti collatione habita fuerit celebrata, exceptione seu contradictione quacumque partis alterius non obstante, per dictum ministrum de consilio discretorum d. ordinis, prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione praemissa, confirmetur vel infirmetur, prout eis secundum Deum visum fuerit expedire. Et si fuerit infirmata, ad dictos electores electio revertatur, nisi elegerint scienter indignum, quo casu ad dictum ministrum illa vice ipso facto provisio devolvatur, et eadem fiat devolutio, si dicti

electores die praedicta ad eligendum guardianum seu custodem, ut praemittitur, assignata vel ordinata, guardianum vel custodem eligere praetermittant. In electionibus quoque praedictis vel confirmationibus earumdem non intendimus electores seu confirmatores formis aut solemnitatibus aliis quibuscumque a iure statutis arctari.

§ 25. Caeterum circa inquisitiones, quae ad generalia vel provincialia capitula solent mitti, quae apud eos visitatores vocantur, auctoritate praesentium ordinamus, quod nulla mittatur ad generale capitulum, quae non fuerit prius per provinciale capitulum discussa, examinata, probata, legitime approbata a maiori parte numero ipsius provincialis capituli, fideliter conscripta, lecta et sigillata coram omnibus, sigillis ministri, custodis et guardiani loci, in quo capitulum celebratur. Ubi autem, facto provinciali capitulo, aliquid adeo grave emergeret, quod sine periculo gravi usque ad sequens provinciale capitulum differri non posset, tunc per custodem, guardianum et fratres loci, ubi id contigerit, prius discussum et examinatum, de consilio ministri vel vicarii provinciae destinetur capitulo generali. Quod si dictum ministrum tangeret, tunc per praedictos modo consimili discussum et examinatum de consilio vicarii mittatur. Si autem ipsum vicarium tangeret, tunc eodem modo discussum et examinatum mittatur per praedictos de consilio dicti ministri ad dictum capitulum generale. Nulla etiam inquisitio seu visitatio ad capitulum provinciale portetur, nisi fuerit prius discussa, probata, examinata legitime, et in terminis explicata et approbata a maiore parte numero fratrum loci, in quo fiet fideliter conscripta, lecta et sigillata coram omnibus fratribus ipsius loci sigillo. Quando autem discutientur mittenda ad generale vel ad provinciale capitulum, diligenter gravia examinentur, et specialiter inquiretur de causa scientiae, de visu, auditu, de loco,

De inquisitionibus ad capitula mittendis.

de tempore et numero, et de aliis circumstantiis ad factum pertinentibus: et haec forma in inquisitione seu visitatione qualibet observetur. Ordinamus etiam, quod ea, quae in huiusmodi inquisitionibus seu visitationibus reperta fuerint, conscripta per integrum cum nominibus denunciantium, accusantium, deponentium, et cum depositionibus testium; et non solae conclusiones attestationum, sed ipsae attestaciones ex integro transmittantur; ut quid, et a quo dictum fuerit, plenius agnoscat. Nec in huiusmodi visitationibus cuiusque accusatio, denunciatio seu depositio recipiatur, nisi prius ab eodem accusante, denunciante seu deponente de calumnia et malitia ac veritate dicenda praestito iuramento. Insistentur et exponantur etiam, antequam recipiantur accusationes, denunciations seu depositiones huiusmodi, accusatoribus, denunciatoribus et testibus poenae executionis, et aliae contra calumniatores seu falso deponentes per statuta dicti ordinis provide, ut dicitur, promulgatae.

De procuratoribus.

§ 26. Rursus ordinamus, quod procurator praedicti ordinis generalis in generali capitulo constituatur de consilio ipsius capituli vel maioris partis ipsius: et quod in quolibet capitulo generali requiratur ministrorum et diffinitorum consilium, an videlicet huiusmodi procurator sit in officio retinendus, an vero amovendus et alius subrogandus: et super hoc fiat illud, quod capitulum vel maior pars numero dicti capituli duxerit consulendum. Si tamen post ipsum generale capitulum procuratorem ipsum per generalem ministrum aut per commissarium suum insufficientem vel inutilem legitime reperiri contingat, idem generalis minister de maturo bonorum et discretorum fratrum dicti ordinis consilio illum amoveat, et de consilio eorundem alium sufficientem et idoneum constituat, usque ad proximum generale capitulum duraturum. Et modo consimili constituatur alius, usque

ad dictum capitulum generale dumtaxat permansurus, si praefatum procuratorem mori vel infirmitate diutina detineri, aut alias sic impediri contingat, quod commode exequi officium procuratoris non possit: et tunc in capitulo noviter instituat idem substitutus vel alius de ipsius capituli consilio, ut superius est praemissum. Si autem huiusmodi procurator natione fuerit cismontanus, assignetur ei per saepedictum generalem ministrum socius ultramontanus, qui sit providus et discretus. Si vero dictus procurator fuerit ultramontanus, assignetur ei, ut praedicitur, socius cismontanus. Generalis et procurator ordinis victum recipiat a conventu loci, ubi erit Romana Curia: vestitum autem et omnia alia necessaria recipiat a ministris provincialibus, prout est hactenus fieri consuetum. De iis autem, quae a dictis ministris receperit et aliis undecumque obvenientibus sibi ratione personae vel officii, in capitulo generali reddet fideliter rationem, et moderatas expensas faciet, ab excessivis expensis provide abstinendo: nec recepta a dictis ministris expendat pro particularibus conventibus seu personis, sed pro communibus causis et negociis, sive pro utilitate communi ordinis supradicti. Caveat autem, ne munera vel donaria recipiat a fratribus dicti ordinis procurator praefatus. Custodes etiam de receptis et expensis per eos sive ratione officii vel personae teneantur annis singulis in provincialibus capitulis fidelem reddere rationem. Guardiani autem et caeteri officiales seu administratores quicumque hoc idem in praesentia custodum et conventuum suorum seu illorum, qui per custodes et conventus eosdem ad hoc fuerint deputati, facere teneantur. Non intendimus autem per praedicta praedudicare in aliquo consuetudinibus vel statutis seu ordinationibus dicti ordinis seu singularium locorum eiusdem, si quae fuerint, per quae ad

reddendum saepius rationem huiusmodi teneantur. Praemissis autem adiicimus, quod in reddendis rationibus seu computis per guardianum seu provisorem aut quoscumque alios officiales seu administratores conventus Parisiensis, praesentes esse debeant quicumque de studentibus ibidem, qui apud eos assistentes vocantur: qui computa huiusmodi audiant et examinent diligenter, et defectus, si quos repererint, in rationibus seu computis aut in provisione vel in administratione praedictorum exponant fratribus de consilio supradicti conventus Parisiensis, ut ipsum consilium provideri faciat de remedio opportuno.

De praedicatoribus et confessoribus.

§ 27. Ordinamus etiam quod provinciales ministri extra eorum capitula provincialia non eligant vel assumant fratres ad praedicationis verbi Dei seu confessionum audiendarum officia. Et prius quam generalis seu ministri praedicti fratres deputent seu assumant ad officia memorata, diligentius examinent ad eadem officia promovendos, et testimonium recipiant, de ipsorum vita et sufficientia, a fratribus fide dignis et notitiam habentibus de ipsis fratribus promovendis; et de eorum ac custodialium discretorum ad provinciale capitulum transmissorum consilio illos deputent et assumant. Et nihilominus minister generalis, qui tam intus quam extra capitulum fratres ad praedicta officia valeat assumere, cum extra dicta capitula eos assumere voluerit, testimonium et consilium suorum ministri et custodis adhibeat et requirat, si praesentiam habeat eorumdem; alioquin per ipsorum literas, si commode fieri valeat, et si ad dicta officia assumendi dicto ministro et praefatis discretis custodialibus videantur idonei, super quo eorum conscientias oneramus, assumantur et ordinentur per ipsum generalem ministram ad officia supradicta: qui autem ad huiusmodi confessionis officium assumantur, prius quam officium huiusmodi exequantur, sint sufficienter instructi de casibus Sedi Apostolicae et dioecesanis reservatis;

ac de prohibitionibus et poenis a iure statatis contra illos, qui temeritate propria in casibus praedictis absolvunt, vel in aliis, in quibus absolvere non possunt. Caveant autem fratres praedicti, qui ad confessionum audiendarum officium assumpti fuerint, ut non passim poenitentias pecuniarias imponant, et in casu, in quo poenitentia pecuniaria imponenda rationabiliter fuerit, vel satisfactio indicenda, non mandent eam vel procurent sibi aut aliis singularibus fratribus vel conventibus sui ordinis distribui vel erogari: ministri autem, custodes et guardiani compellant fratres etiam notabiles ad audiendas confessiones, non solum potentium et divitum, sed etiam pauperum personarum. Ordinamus etiam et districte mandamus, quod confessiones mulierum audiantur in aliquo patenti loco Ecclesiae vel alio honesto etiam patenti, et nihilominus serventur, quae circa haec sunt in dicto ordine provide instituta. Per praemissa autem non intendimus praefatae constitutioni felicis recordationis Bonifacii Papae octavi praedecessoris nostri, quae incipit: *Super cathedram*, in aliquo derogare.

§ 28. De fratribus autem ad partes infidelium pro praedicatione verbi divini mittendis ordinamus, quod generalis minister nullos fratres mittat vel licentiet ad dictas partes, nisi praehabito testimonio ministri provinciae, cuius erunt fratres mittendi. Provincialis autem minister per obedientiam super hoc requisitus teneatur perhibere fidele testimonium veritatis, an videlicet fratres huiusmodi sint idonei ad mittendum. Ante vero quam huiusmodi testimonium perhibeat, fratres mittendos, de fide et doctrina, quam sequuntur vel hactenus secuti sunt, item minister provincialis examinet diligenter: et nihilominus fratrum discretorum huiusmodi fratrum notitiam habentium requirat testimonium et consilium, ac illi fidele testimonium et consilium dare per ean-

De fratribus euntibus seu mittendis ad partes infidelium.

dem obedientiam teneantur; ita quod nullus de aliquo errore vel de superstitionosa doctrina vel de mala conversatione suspectus ad partes huiusmodi destinetur. Provinciales vero ministri nullos ad memoratas partes mittant sine conscientia et licentia generalis ministri; et nihilominus circa illos, quos miserint, habeant, quae praemissa sunt, per omnia observare.

De adhibendis ad consilia fratribus, et modo teneudo in eis.

§ 29. Praeterea salubriter providimus ordinandum, quod generalis et provinciales ministri, eorumque vicarii, necnon et visitatores super confirmatione vel promotione seu provisione ad officia ordinis ac etiam super iudiciali correctione gravium criminum consilium decem proborum discretorum fratrum non partialium, sed zelum Dei habentium, requirere teneantur; vel sex ad minus, ubi decem commode haberi non possent, et auditis responsis eorum, illud, quod ipsis praesidentibus et maiori seu aequali parti numero dictorum consulentium videbitur, exequantur. Quod si maiori parti numero ipsorum consulentium aliud, quam eisdem praesidentibus videatur, et ipsis praesidentibus consilium ipsius maioris partis minus sanum vel suspectum appareat; tunc in alio loco solemniter et opportuno totidem aliorum proborum et discretorum fratrum semel dumtaxat requirant consilium, non personam, sed casum cum debitis et necessariis circumstantiis solummodo exprimendo, nisi deliberatione prius super hoc habita, iidem praesidentes videant fore expediens nominari personam. Quod autem eisdem praesidentibus, ac maiori vel aequali parti numero huiusmodi consulentium videbitur, exequantur. Quod si etiam in hoc casu maiori parti numero horum consulentium aliud, quam eisdem praesidentibus videatur, tunc si ipsis praesidentibus secundum eorum bonas et rectas conscientias videatur aliter, quam huiusmodi pars maior numero consulat iudicandum vel agendum, superiorem consulant vel referant negotium principali

capitulo vel generali, prout qualitas seu magnitudo negotii generali vel provinciali capitulo ipsum exegerit referendum: quibus tam praesidentibus quam consulentibus in virtute sanctae obedientiae iniungimus, ut postpositis quorumcumque precibus et inductionibus, odiis et favoribus, ad id solum, quod eis secundum Deum et suas bonas conscientias videbitur, sua consilia dirigere teneantur; iis, quae circa praedicta vel alias sunt superiorius vel inferiorius ordinata, in suo robore duraturis. Nullus insuper praesidens suam in consilio per se vel alium aperiat voluntatem, antequam consilium dederint super iis, de quibus ab eis consilium requiretur; sed verbis simplicibus et planis illud seu illa, de quibus fuerit agendum, proponat; nec contra aliquem de consiliariis ipsis ante vel post ratione dati vel dandi consilii turbationem ostendat. Ipsius quoque consiliariis inhibemus, ne ad verba iniuriosa, superba aut scienter superflua, vel turbationem seu impedimentum praestantia se convertant; sed reverenter et humiliter dent consilium super iis, de quibus fuerit impediendum.

De denunciationibus et inquisitione excessuum.

§ 30. Ut autem circa correctionem excessuum delinquentium fratrum deinceps certius procedatur, et via calumniis pracludatur, statimus, ut excessus enormes fratrum, de quibus aliquis fuerit condemnatus aut convictus legitime, seu iudicialiter confessus, vel qui evidentia rei erunt notorii, registrentur in libris ordinis, in quibus talia solent scribi. Enormes autem intelligi volumus in hoc casu illos, pro quibus in dicto ordine graviores et confusibiles poenae consueverunt imponi. Si vero excessus enormes occultos tamen, per unum solum contra aliquem dicti ordinis fratrem alias bonae fama alicui superiori ipsius secreta denunciari contingat, non recipiatur huiusmodi denunciatio ad finem, ut propter eam ad inquisitionem seu discussionem iudicalem procedatur nisi denunciatus, requisitus per superiorem eundem, dicat se fore pa-

ratum, ea, quae sic dicit, et prout ca-
denunciat, deponere ut testis et in prae-
sentia denunciati iurare; nec registretur
alis denunciatio in dictis libris ordinis,
nisi praefatus superior verisimiliter cre-
dat vel aestimet, posse super denunciatis
excessibus testes alios idoneos reperiri.
Possit tamen super eis huiusmodi de-
nunciatio per ipsum superiorem recipi,
ut denunciatio, quanto brevius poterit,
in secreto moneat, si et prout discretioni
suae videbitur faciendum. Ubi autem de-
nunciator seu testis alius idoneus super
huiusmodi occultis excessibus postea ap-
pareret, possit superior ad secretam, si
ei visum fuerit, etiamsi denunciatus ab-
sens et remotus extiterit, informationem
procedere, et tam primum quam secun-
dum et quoscumque alios testes idoneos
recipere, recepto ab eis prius corporali
iuramento, informationemque huiusmodi
in praefatis libris ordinis registrare; ta-
men infra biennium, quam cito commode
poterit, fratrem denunciatum vocare, et
ea, de quibus delatus est, et factam in-
formationem seu registrationem ei expo-
nere; ac etiam infra biennium huiusmodi,
si commode fieri valeat: alioquin, quam-
cunq; commode poterit, super praedictis
iustitiam facere teneatur. Quod si infra
dictum biennium praefatus superior de-
nunciatum non vocaverit, et ea, de quibus
delatus, seu contra eum informatio seu
registratio facta extiterit, ei non exposue-
rit, ut praefertur, ipso elapso biennio,
informatio vel registratio seu processus
huiusmodi ipsi denunciato nocere non
possint. Si vero plurium singularium per-
sonarum testimonia contra fratrem ali-
quem super excessibus eiusdem generis
habeantur, ex quibus probabiliter redda-
tur suspectus: tunc ad veritatis inquisi-
tionem plenior, etiam, si expediens
videbitur, per arctationem personae, contra
quam habebuntur huiusmodi testimonia,
procedatur secundum modum suspicionis
et qualitatem excessus, ac statum et con-
ditionem personae. Et si crimen per in-

quisitiones huiusmodi non probetur, ipse-
que denunciatus remaneat infamatus,
indicatur ei purgatio vel alio modo pro-
videatur ordinis honestati et famae de-
nuntiati. Contra tamen infamatos apud
bonos et graves etiam unius denunciatio
de enormi excessu, licet secreta facta
fuerit, scribatur, et in praefatis libris or-
dinis registretur et ad inquirendam veri-
tatem excessuum, prout proxime de aliis
praemittitur, procedatur, etiam si expedi-
ens videbitur, per arctationem persona-
rum ipsarum secundum modum, suspi-
cionem, qualitatem excessuum, et statum
ac conditionem personarum. Et si exces-
sus per inquisitiones huiusmodi non pro-
bentur, ipsique remaneant diffamati, in-
dicatur eis purgatio, vel, prout praemittit-
tur, provideatur aliter famae ipsorum et
ordinis honestati. Caeterum ministris, cu-
stodibus et visitoribus districte praeci-
pimus, ut ea, quae, ut praemittitur, fue-
rint registranda, fideli scripturae com-
mendent, et toto regiminis seu officiorum
suorum tempore custodiant diligenter:
districte nihilominus praecipientes eisdem
et aliis quibuscumque dicti ordinis, ne
libros praedictos, seu acta, quae in ipsis
notata vel scripta fuerint, vel aliquid de
eis deleant, subtrahant, comburant, vel
alias destruant sive mutent vel hoc fieri
mandent per alios, aut permittant, sine
generalis ministri speciali licentia et ex-
pressa. Quod si quis praedictorum huius-
modi libros, seu acta, vel aliquid de eisdem
scilicet et malitiose delere, subtrahere,
comburere, destruere seu mutare, sine
praedicta licentia, aut aliquid in eis falso
scribere vel scribi facere; vel si quisquam
praefati ordinis dictis ministris custodibus
seu visitoribus, ipsis ignorantibus vel
invitis, clausuras aut sigilla, sub quibus
huiusmodi libri seu acta servantur, fran-
gere vel aperire scilicet et malitiose
praesumpserit, sententiam excommunica-
tionis incurrat, a qua per generalem
dumtaxat ministrum, vel per eum, cui
hoc ipse duxerit committendum, possit

absolvi: et si de hoc fuerit legitime con-
victus, poena carceris puniatur. Quando
vero praedictos ministros, custodes aut
visitatores ab officio removeri vel eos ei-
dem renunciare contigerit, successoribus
suis libros et acta praedicta integraliter
tradere et relinquere per obedientiam te-
neantur. Si tamen contra huiusmodi suc-
cessores in libris seu actis huiusmodi
vel registris aliqua habeantur, transcri-
bantur plene et integre in libris seu re-
gistris generalis ministri de ipsius ministri
generalis licentia speciali, antequam tra-
dantur vel relinquuntur successoribus su-
praedictis; et de libris aliis deleantur, de
quibus libris seu registris generalis mi-
nistri nunquam talia, aut quaecumque
alia, quae in eis scripta extiterint, dele-
antur vel immutentur, etiam per ipsum
generalem ministrum, sed prout veritas
se habuerit, perpetuo incorrupta remaneat
in eisdem. Praeterea ordinamus, quod si
in provincia, custodia vel conventu ali-
qua fuerit turbatio et divisio inter fratres,
quae per provincialem ministrum tolli
non possit, generalis minister per se
ipsum vel per visitatorem seu visitatores
visitet huiusmodi provinciam, custodiam
vel conventum; et eos, quos repererit
talium turbationum et divisionum aucto-
res, si in officiis fuerint constituti, eos
amoveat ab officiis ipsis, de consilio di-
cretorum, prout superius duximus ordi-
nandum: et tam ipsos in officiis consti-
tutos, quam alios, qui non fuerint in
officiis constituti, si visum fuerit expedi-
ens, de suis expellat provinciis vel aliter
puniat, prout pacifico statui ordinis ex-
pediet, et culpa exegerit eorundem. Pro
salubri quoque puritatis augmento dicti
ordinis tenore praesentium providimus ordi-
nandum, quod capitulum culparum,
quod, ut audivimus, secundum morem in
dicto ordine hactenus observatum, semel
dumtaxat consuevit in septimana teneri,
fiat et teneatur deinceps perpetuo ad mi-
nus tribus diebus cuiuslibet septimanae,
in quibuscumque locis conventualibus

eiusdem ordinis et aliis in quibus saltem
erunt sex fratres, vel supra, ac etiam in
quibuscumque aliis, in quibus dictum
capitulum fieri consuevit: in quo quidem
capitulo culparum quotidianae culpae ac
negligentiae, singillatim et specificae plene
recognoscantur, et recognitae debite puni-
antur. Ordinent autem et statuunt mi-
nistri et guardiani in singulis locis prae-
dictis, et praesertim in illis in quibus
erunt studia seu studentes, sic prudenter
horam huiusmodi capituli celebrandi se-
cundum qualitatem personarum, varietatem
temporum et conditionem locorum,
et aliis omnibus pensatis in talibus, quae
secundum datam eis a Deo prudentiam
viderint expedire. Itaque ipsa capitula
plene fieri et teneri valeant tribus diebus
praedictis, et dictae culpae ac negligentiae
recitari et puniri, prout superius est prae-
missum: et nihilominus divinis officiis,
sermonibus, lectionibus et aliis quae ex-
pedienda fuerint sufficienter vacari, quem-
admodum in pluribus religionibus etiam
diebus singulis laudabiliter observatur.
Praeterea ordinamus, quod si ministri
generales seu provinciales aut custodes
vel guardiani, sive quisvis alii praesidentes
dicti ordinis reperti fuerint criminosi seu
praevaricatores, Ordinis aut Beati Francisci
regulae contemptores, sive notabiliter ne-
gligentes et remissi, et specialiter si or-
dinationes et statuta nostra praesentia vel
statuta regularia dicti Ordinis non faciant,
quantum in eis fuerit, observari, ab eor-
um officiis seu praesidentibus deponantur.

§ 31. Caeterum ordinamus, quod nul-
lus fratrum habeat cameram clausam vel
a dormitorio sequestratam, exceptis mi-
nistris et lectoribus constitutis in gene-
ralibus studiis; et quod in cellis vel stu-
diis fratrum aliorum non habeant vela-
mina vel clausurae, quominus fratres in-
tus existentes patere possint aspectibus
aliorum. Magistri autem in theologia
etiam non legentes et fratres emeritae se-
nectutis possint de licentia generalis vel
provincialis ministri habere cameras a

De dormito-
riis, cameris et
clausuris.

dormitorio sequestratas. In dictis autem cellis et studiis seu cameris comedere non praesumant, nisi forte in cameris ratione infirmitatis vel de licentia ministrorum ex aliqua alia rationabili causa. Quod si contra fecerint, secundum suorum superiorum arbitrium puniantur. Volumus etiam, quod in locis ordinis sufficientes clausuras non habentibus clausurae huiusmodi fieri procurentur: et quod diebus singulis infra spatium comprehendens ecclesiam seu oratorium, claustrum, dormitorium et studia a dormitorio separata, et secretae necessitatis locum, fratres omnes praeter infirmos et forenses ac servitores eorum, et illos, quibus concessum est habere cameras a dormitorio separatas, a Completorio usque ad primum signum Primae diei sequentis se recolligant seu includant, sicque per domos alias vel porticus aut plateas illo tempore, quieti et orationum dedito, nullatenus evagentur, nec ad lectores de nocte praesumant accedere, etiamsi eorum camerae fuerint infra inclusionem praedictam: ad infirmos tamen extra conclusionem praedictam possint de licentia guardiani vel eius vicarii accedere, si casus necessitatis emergat. Loca vero dicti ordinis, quae ad huiusmodi inclusionem non sunt disposita, quamcito commodius fieri poterit, disponantur, et huic salubri observantiae coaptentur.

De aedificiis.

§ 32. Praeterea volumus et etiam ordinamus, quod in locis dicti ordinis Ecclesiae aut officinae seu quaevis alia aedificia sumptuosa non inchoentur, neque destruantur, nisi deliberatione prius habita diligenti per generalem seu provincialem ministrum, custodem, guardianum et discretos loci; et nihilominus interveniente auctoritate ipsius generalis seu provincialis ministri: et cum facienda fuerint et inchoanda huiusmodi aedificia, caveant diligenter praedicti et alii, quod propter ipsa, seu occasione ipsorum conventus victus necessaria non amittant, nec loca ipsa debitis aggraventur, consti-

tutione praefati Clementis praedecessoris nostri super hoc edita in suo robore duratura. Per praemissa vero, vel aliquod praemissorum non intendimus regulae dictorum fratrum seu constitutionibus aut declarationibus quorumcumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum subsecutis, seu factis vel habitis super ea, in aliquo derogare: quinimo praemissa omnia et singula secundum regulam, constitutiones et declarationes praedictas, in quantum ipsas tangunt, intelligi volumus et servari.

§ 33. Insuper, quia decet Christi familias, et devotas ancillas, quae mundanis contemptis illecebris, adversus principes tenebrarum, et contra spirituales nequitas pugnaturae, se per professionis votum disciplinis regularibus astrinxerunt, in agone praesentis militiae sic per rectum iter observantiae regularis incedere, ut per perfectam cordis et corporis puritatem, post consummatum cursum mundialis certaminis, supernae vocationis bravium consequi mereantur: Nos statui monialium, si quae sunt sub cura seu regimine fratrum ordinis Minorum, vel erunt in futurum, sive Minorissarum, aut Sanctae Clarae seu Sancti Damiani ordinum vocabulis nuncupentur, paternae sollicitudinis studio providere volentes, auctoritate apostolica certus monialium numerus statuatur iuxta monasteriorum ipsorum suppetentiam obventionum et etiam facultatum; itaque ex ipsis congrue valeant sustentari: quodque ultra dictum numerum nulla in eis possit recipi nisi de Apostolicae Sedis auctoritate seu licentia speciali, vel nisi adeo ipsorum monasteriorum facultates seu obventiones exerescerent, quod pluribus possent sufficere competenter; sed ex tunc prius talis exerescentia referatur capitulo generali

De monialibus seu minorissis.

dictorum fratrum Minorum, in quo ordinari habeat, quot personae ex ipsis fructibus vel obventionibus exerescentibus ultra dictum statutum numerum possint poni. Cum autem infra dictum statutum numerum alicuius vel aliquarum receptio fuerit facienda, talis receptio fieri nequeat nisi de ministri generalis vel provincialis speciali licentia et expensa: quibus districte praecipimus, ut antequam huiusmodi concedant licentiam, diligenter provideant, ne aliqua pactio illicita seu pravitatis simoniaca intercedat. Si vero contingat aliquid gratis offerri monasterio ab ingrediente, parentibus vel amicis eius, vel alterius monialis, vel pensionem seu redditus alicui moniali, vel quicquid aliud donari vel legari, per abbatissam ipsius recipiatur, et in usus communes convertatur, et necessitatibus eius, cuius contemplatione oblatum, datum seu legatum fuerit, favorabiliter subveniatur. Caveant insuper praefati generalis et provinciales ministri, ne pro concedenda praedicta licentia, seu alias quomodocumque occasione ipsius, vel quovis alio colore vel figmento quaesito, aliquid a quacumque seu quibuscumque persona vel personis, per se vel alium seu alios, ante ipsam licentiam, vel etiam postea, recipere quomodocumque praesumant, seu recipi a quibuscumque aliis, etiam sui ordinis singularibus fratribus vel conventibus, seu dari aut offerri locis vel fabricis, seu aliis usibus quibuscumque dicti ordinis vel locorum ipsius faciant vel procurent; aut quantum in eis fuerit, hoc fieri permittant, etiam praetextu cuiuscumque consuetudinis, quam reputamus potius corruptelam. Si vero contra fecerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant, a qua nequeant, nisi per Summum Pontificem, praeterquam in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere: et si legitime ad hoc convicti fuerint, ab eorum ministeriis seu officiis perpetuo deponantur. Praeterea ordinamus, quod tam abbatissae, quam alii, seu aliae, qui,

seu quae, bona et obventiones dictorum monasteriorum administrabunt, colligent, recipient aut expendent, teneantur annis singulis coram generali vel provinciali ministro seu visitatore et certis monialibus monasteriorum ipsorum providis et discretis, ad hoc per conventus eorumdem monasteriorum electis, de receptis et expensis, ac de iis, quae eis vel per eas debentur, et de statu in quo monasteria erunt, plenam et fidelem reddere rationem. Ordinamus etiam, quod deinceps in singulis monasteriis sive locis ipsarum in novitate cuiuslibet abbatissae infra duos menses, postquam pacificam possessionem bonorum monasterii habuerit, in praesentia generalis vel provincialis ministri, seu visitoris ipsius monasterii et sex discretarum monialium eiusdem, de omnibus bonis ipsius monasterii mobilibus et immobilibus, seseque moventibus, in quibuscumque consistant, fiant inventaria seu registra consimilia duplicata, sigillis abbatissae et conventus sigillata: in quibus inter alia contineatur, quot extent vel deficiant animalia, et qualia et quanta blada, vina et caetera victualia, et quae et quot et quibus monasterium debeat, et quae et quot et a quibus debetur eidem et sub quibus obligationibus debet vel debetur ei; et quae et quot vasa sive ornamenta vel suppellectilia et similia inibi fuerint. Et si qua abbatissa in bono statu receperit monasterium, ipsumque postea ad malum statum deduxerit, bona ipsius debitis obligando indebite, vel dilapidando seu alienando, ab administratione abbatiae removeatur omnino, et alias debite puniatur. Praedicta autem inventaria seu registra clare et integraliter in capitulo ipsius monasterii, praesentibus conventu eiusdem et ad hoc specialiter congregatis, legantur et vulgarizentur; quibus sic lectis, unum penes abbatissam remaneat et aliud penes dictum conventum, et transcriptum ipsius penes dictum generalem vel provincialem ministrum. Caeterum cum universae et singulae dictorum ordinum

De clausura monialium.

moniales secundum earum regulas et constitutionem felicis recordationis Bonifacii Papae octavi praedecessoris nostri, super hoc editam, sub perpetua in suis monasteriis debeant permanere clausura, et in nonnullis monasteriis monialium praedictarum id, sicut accepimus, non usquequaque servetur; volentes constitutionem praedictam super hoc inviolabiliter observari, districte praecipimus ministris, visitatoribus, abbatissis et quibuscumque aliis, ad quos vel quas hoc pertinuerit, ut clausuram huiusmodi diligenter teneri faciant et servari; itaque nulli earum tacite vel expresse professae sit, vel esse valeat quacumque ratione vel causa clausuram huiusmodi deinceps egrediendi facultas; nisi forte causa plantandi vel aedificandi eandem religionem ad aliquem locum aliquae transmittantur, vel tanto forte et tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo commorari; quodque nulli regulari aut saeculari vel laicae personae, cuiuscumque praesentiae, dignitatis, status, vel conditionis extiterit, ingressus pateat ad easdem, sine Apostolicae Sedis licentia speciali, exceptis solummodo personis illis, quibus in certis casibus per dictorum praedecessorum ordinationes et earundem monialium regulas noscitur esse permixtum. Eisdem quoque ministris, custodibus et guardianis districtius tenore praesentium duximus iniungendum, ut fratres dicti ordinis sibi subditos arcere studeant ab accessu ad monasteria monialium quarumcumque iuxta beati Francisci regulam et apostolica ac ipsorum fratrum ordinis instituta, poenas in dictis institutis eorum provide ordinatas eorum transgressoribus infligendo. Quamvis autem in regula dictarum monialium Sanctae Clarae sequens clausula inter alia sit inserta, videlicet: Possint autem in singulis monasteriis recipi aliquae, licet paucae, ad huiusmodi professionis observantiam

astringendae: praeterquam in articulum de clausura etc. Nos tamen honestati et famae tam ipsarum monialium Sanctae Clarae, quam Minorissarum et Sancti Damiani praedictarum in hac parte providere volentes, ordinatione praesenti perpetuo valitura districte praecipimus, quod huiusmodi servitiales seu sorores, ad observantiam professionis astrictae, et quae de caetero astringentur, quemadmodum et caeterae moniales debeant sub perpetua clausura manere; possint tamen singula monasteria dictarum monialium habere aliquas paucas tamen mulieres, moribus et aetate maturas, providas et honestas, in saeculari honesto tamen habitu incedentes, quae dictam clausuram nullatenus ingredi permittantur; sed negocia monasterii ac necessitates monialium, prout eis commissum fuerit, fideliter exterius peragant et proeurent. Porro si abbatissa contra praemissa clausuram praedictam exire praesumpserit, vel ad exeundum aliquam licentiaerit monialem, per ministrum suum de discretorum fratrum consilio removeatur a regimine abbatiae; moniales vero dictam exeuntes clausuram in casibus non permissis, ipso facto sint inhabiles ad quaecumque officia in earum ordine obtinenda; et nihilominus subdantur poenis illis, quae pro gravioribus culpis in ipso ordine consueverint imponi. Ad haec districte prohibemus, dictorum ordinum moniales in earum dormitoriis cellas habere; si quas vero habent, omnino destrui praecipimus et mandamus per ministros seu visitatores in prima visitatione, quam impendent in monasteriis earundem. Contradictores, si qui, seu si quae fuerint, ac dantes eis in hoc auxilium vel favorem auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam compescendo.

§ 34. Ut autem salutaria statuta et ordinationes huiusmodi, per quorum observantiam professores eiusdem ordinis aeterno Regi in puritate mentium obsequentes, de spiritualibus hostibus anima-

Quod sorores
Servitiales di-
clae debeant
proferri.

De publicatio-
ne huiusmodi
constitutionum.

rum poterunt, Deo propitio, facilius triumphare, per eorum publicationes solennes ad cunctorum professorum dicti ordinis notitiam deducantur, ac devote et fideliter observentur ab eis; auctoritate apostolica tenore praesentium ordinamus, quod statuta et ordinationes praedicta in primis eorum generali et provincialibus capitulis a principio usque ad finem integre, prout iacent, legantur publice et solemniter publicentur; earumque singulae copiae singulis ministris provincialibus ad praefatum primum capitulum generale convenientibus per ministrum generalem, eius et diffinitorum eiusdem capituli generalis sigillis sigillatae tradantur et etiam assignentur. Item quoque provinciales ministri copiam statutorum et ordinationum huiusmodi singulis conventibus provincialium suarum infra duorum mensium spatium post publicationem eorum in suis provincialibus capitulis factam mittere teneantur.

§ 35. Volumus etiam et auctoritate statuimus supradicta, quod in singulis conventibus dicti ordinis statuta et ordinationes praefata legantur quolibet mense semel; et quod quaelibet alia statuta et ordinationes eiusdem ordinis, contraria iis nostris ordinationibus et statutis, ipso facto omni robore careant et etiam firmitate. Dicti quoque ministri et fratres dicti ordinis, praesentes et posteris, contra ordinationes et statuta nostra huiusmodi quicquam statuere vel etiam ordinare, aut observantiam aliquam introducere non praesumant: quod si secus praesumptum fuerit, id auctoritate apostolica irritum decernimus et inane, et nullius penitus existere firmitatis.

§ 36. Volumus etiam et mandamus, quod singuli ministri provinciales in singulis suis provinciis singulis conventibus monialium praedictarum, quae sub cura seu regimine dictorum fratrum consistunt, in quantum eas tangere vel respicere dignoscuntur, infra dictum terminum sub eorum et diffinitorum sigillis singulas

copias debeant assignare; eaque eisdem conventibus legi ac vulgarizari faciant et exponi: ac sub poenis contentis in eis districte mandari, ut illa deinceps debeant inviolabiliter observare.

§ 37. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum, voluntatum et mandatorum infringere etc.

Datum Avenione quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 28 novembris 1336, pont. anno II.

XII.

Statuta et ordinationes pro bono regimine Poenitentiarum Apostolicae eiusque officialium, ac forma iuramenti praestandi ab eisdem (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Sancitae hae leges ut tuto quis in officio Poenitentiarum se gerat. — 2. De doctore adhibendo in consilium per summum Poenitentiarum in casibus ambiguis. — 3. De alia persona per eundem deputanda ad expedienda negotia non dubia. — 4. De correctorum officio, sigillatore, etc. — 5. De iuramento a supradicto doctore et alia persona deputata praestando. — 6. De supplicationibus Papae legendis. — 7. Nihil pro literis taliter expeditis accipiendum. — 8. De horis, quibus quisque poenitentarius sistere in Ecclesia debet. — 9. Benigne per eos cum poenitentibus agendum. — 10. Termini nonnulli facultatum eorumdem. — 11. De mulierum audiendis confessionibus. — 12. Literae absolutio- nis vel dispensationis non nisi per scriptores ad id deputatos scribendae. — 13. Poenitentarii a detractone etc. abstineant. — 14. De peregrinis expediendis. — 15. Poenitentarii aliis facultates suas communicare non possunt. — 16. De confessoribus in adiutorium admissis. — 17. De sigillis ad literas sigillandas. — 18. Duo clerici deputandi ad huiusmodi conservanda sigilla. — 19. De distributore petitionum. — 20. Leges nonnullae a scri-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Contrariorum
derogatio.

Huiusmodi statu-
torum copiae
singulis mona-
stium conventi-
bus dandae.

Clausulae.

ptoribus servandae. — 21. Distributoris munia. — 22. Scriptores honeste vivant. — 23. De procuratoribus. — 24. Forma iuramenti ab officialibus praestandi: iuramentum doctoris: — 25. Deputati ad recipiendas petitiones: — 26. Correctorum: — 27. Sigillatoris: — 28. Poenitentiario- rum minorum: — 29. Clericorum ad custodia sigillorum deputatorum: — 30. Distributoris: — 31. Scriptorum: — 32. Procuratorum. — Clausulae.

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In agro Dominico universalis Ecclesiae operarii et custodes a Domino, licet immeriti, constituti, desideramus in eo talem exercere culturam, per quam sanctorum operum fruges, grataque Deo messis et sincera fidelium, evulsis exinde peccatorum spinis et tribulis, coalescat. Hinc est, quod nos attenta meditatione pensantes, quod ad Sedem Apostolicam universorum matrem fidelium et magistram, velut singularem portum salutis pro confessionis lavacro et medela poenitentiae salutaris, praesertim in casibus eidem Sedi specialiter reservatis, universi christifideles cum indigent, devote recurrunt, tam nobis quam maiori, et aliis minoribus Poenitentiariis nostris suorum peccaminum pro obtinenda spiritali salute vulnera detegentes: hoc votis cupimus, hoc totis desideriis ardentius affectamus, ut officium Poenitentiae nostrae in omni puritate et sinceritate procedat, et ut maior et alii minores Poenitentiarii supradicti, et scriptores eiusdem Poenitentiae praesentes et posterius, ac procuratores, caeterique ministri dicti officii nitide, pure ac sincere, quae eis ratione dicti officii imminent vel imminere agenda, studeant exercere; seque sollicitos et obsequiosos exhibeant ad salutarem et celerem expeditionem eorum, qui de diversis mundi partibus ad eosdem maiorem et minores Poenitentiarios tamquam medicos animarum duxerint recurrendum, eis de spiritali salute, prout ad eorum spectat of-

ficiam, caute, discrete et salubriter providendo.

§ 1. Ut igitur dicti Poenitentiarii et scriptores praesentes et posterius, et alii ministri dicti officii, ac eorum procuratores, qui circa ea, quae ad dictum officium Poenitentiae spectant, procuratoris ministerium exercebunt, persalubria instituta, veluti per quasdam inviolabilem semitas mandatorum rectos faciant gressus suos, infrascriptas constitutiones, per maiorem et minores Poenitentiarios, scriptores, ministros ac procuratores, praesentes et posterius, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observandas, auctoritate apostolica duximus faciendas.

§ 2. In primis igitur auctoritate apostolica statuimus et etiam ordinamus, quod pro celeriori expeditione occurrentium casuum dubiorum in officio supradicto, maior Poenitentiarius habeat secum saltem unum peritum et expertum doctorem in iure canonico, ab eo specialiter deputandum ad examinandum diligenter omnes et singulas petitiones, literas Poenitentiae praedictae super occurrentibus casibus ambiguis in petitionibus oblati expressis: idemque doctor, quando et quoties occurrerint tales casus ambigui, illos referat maiori Poenitentiario supradicto, et super eis conferat et deliberet cum eodem: quibus collatione et deliberatione praehabitis, de consensu, et secundum ordinationem dicti maioris Poenitentiarum conficiantur literae super eis, et expeditionem celerem sortiantur.

§ 3. Idem quoque maior Poenitentiarius deputet unam personam sufficientem et idoneam ad recipiendum et examinandum omnes et singulas petitiones ad ipsius Poenitentiae officium pertinentes, et ad expediendum omnes petitiones secundum communem cursum officii Poenitentiae nullum dubium continentes, et quae secundum dictum cursum consueverunt absque difficultate aliqua expedi: dubias vero referat maiori Poenitentiario vel doctori praedictis.

Sanctae hae leges ut tuto quis in officio Poenitentiae se gerat.

De doctore adhibendo in consilio per summum Poenitentiarium in casibus ambiguis.

De alia persona per eundem deputanda ad expedienda negotia non dubia.

De correctorum officio, sigillatore, etc.

§ 4. Correctores insuper literarum dictae Poenitentiae, de scriptoribus eiusdem officii magis expertis et idoneis per dictum maiorem Poenitentiarium ad correctionem huiusmodi deputentur, qui die qualibet ad certum locum ad hoc ordinatum vel ordinandum per dictum maiorem Poenitentiarium, iusto impedimento cessante, hora Primae vel alia competenti venire personaliter teneantur: ibique omnes et singulas literas dictae Poenitentiae examinent diligenter, easque corrigant et reforment: et sic examinatas et correctas, ipsi, vel alter eorum sigillatori dicti maioris Poenitentiarum, qui pro tempore fuerit, manibus propriis quociens studeant assignare; vel pro celeriori expeditione dictarum literarum per eosdem correctores vel alterum eorumdem ponantur in una archa in domo dicti maioris Poenitentiarum ad hoc specialiter deputanda, quae duabus consimilibus clavibus seretur: quarum una sigillatoris, et altera unius ex dictis correctoribus custodiae committantur, ex ea per dictum sigillatorem sumendae et sigillandae ac restituendae, prout fuerit hactenus consuetum. Dictae quoque literae, postquam fuerint sigillatae, donec iis, quorum sunt, fuerint restituae, per dictum sigillatorem ponantur in archa ad earum custodiam deputanda: quae quidem archa in domo dicti maioris Poenitentiarum conservetur, et habeat duas claves consimiles, quarum una per distributorem dictarum literarum, et altera per certam fidelem personam, quam ad hoc dictus maior Poenitentiarius duxerit deputandam, debeant custodiri, ut sic facilius expeditio pauperum, et earumdem literarum restitutio subsequantur.

§ 5. Declaratorias vero, et alias literas casus ambignos continentes, dicti correctores praefato doctori examinandas et reformandas assignent, cessante morae cuiuslibet tarditate. Idem quoque doctor, postquam per eum examinatae fuerint et correctae, nisi occurrerent sibi dubia,

Bull. Rom. Vol. IV.

53

super quibus foret maior Poenitentiarius consulendus, eas sigillatori manualiter, vel sub sigillo suo per nuntium proprium iuratum tradere teneatur: et tam doctor, quam persona ad recipiendum petitiones, ut praemittitur, deputata, quam etiam correctores et sigillator praefati, singulariter singuli in manibus eiusdem maioris Poenitentiarum de iis per eos fideliter exercendis praestabunt debita iuramenta iuxta formas, quae inferius continentur.

§ 6. Supplicationes autem, quae nobis, vel successoribus nostris Romanis Pontificibus sunt legendae, per praefatum doctorem cum diligentia recipiantur, ordinentur et conserventur: nullaque ponatur in numero legendarum sine certa et expressa scientia maioris Poenitentiarum memorati; et illae, quae recipiendae fuerint, cito recipiantur et examinentur: et indilate postquam fuerint expeditae, restituantur illis, quorum sunt, vel procuratoribus eorumdem.

§ 7. Hoc idem circa celerem receptionem et facilem expeditionem, et indilatam restitutionem circa alias supplicationes dicti officii observetur: pro quibus nihil omnino quovis modo ante vel post receptionem, expeditionem et restitutionem recipiatur seu detur.

§ 8. Statuimus insuper, et etiam ordinamus, quod omnes et singuli minores Poenitentiarum singulis diebus, quibus consuetum est eos ad confessiones audiendas in Ecclesia residere, quolibet mane, videlicet hora, qua pulsatur ad Primam in Ecclesia maiori civitatis vel loci ubi Curia residebit, accedant ad Ecclesiam seu locum deputatum vel deputandum pro audiendis confessionibus, et aliis exequendis, quae spectant ad officium eorumdem. Quodque inibi commorentur, quousque pulsatum fuerit ad Tertiam in ecclesia maiori praedicta; nisi eosdem Poenitentiarios, vel aliquem seu aliquos eorumdem causa rationabilis praepediret,

De iuramento a supradicto doctore et alia persona deputata praestando.

De supplicationibus Papae legendis.

Nihil pro literis taliter expeditis accipiendum.

De horis, quibus quisque Poenitentiarius sistere in Ecclesia debet.

omni fraude ac dolo super hoc prorsus exclusis.

Benigne per eos cum poenitentibus agendum.

§ 9. Idem quoque Poenitentiarum mansueti ac etiam charitative audiant peccata seu confessiones illorum, qui confitebuntur eisdem, et ipsos absolvant in casibus dumtaxat eis concessis sive permissis: nec confitentes eosdem ob paupertatem vel abiectum statum eorum, vel quemvis alium defectum dedignentur audire, vel circa eos suum officium exercere; dictosque confitentes propter enormitatem vel turpitudinem peccatorum, quae in confessione detexerint, non minis exasperent arguendo, sed eos patienter audiant; et per salutaria monita diligenter inducant, ut a talibus peccatis omnino desistant, et ab aliis etiam quibuscumque delictis et peccatis abstineant, eis, saltem in generali, malorum poenas et honorum praemia salubriter exponendo.

Formali nonnulli facultatem eorundem

§ 10. Nullus autem eorundem Poenitentiarum pro huiusmodi confessionibus vel absolutionibus, vel aliis spectantibus ad officium eorundem quidquam per se vel alium exigat vel petat seu recipiat, etiam gratis oblatum, vel etiam sub titulo vel specie eleemosynae, vel alio quovis modo: nullusque eorum absolvat vel dispenset scienter in aliquo casu sibi non permissio. Nullus etiam eorundem quemquam scienter absolvat a peccato vel peccatis aliquibus in aliquo casu ambiguo, vel in dicto casu dispenset cum aliquo, nisi de speciali mandato Romani Pontificis vel Poenitentiarum maioris, cui teneatur exprimere dictum casum sine alicuius revelatione vel expressione personae: neque iniungat poenitentias pecuniarias, expresse sibi, vel alicui certae personae, vel Ordini suo, vel alteri applicandas. Satisfactionem vero vel restitutionem pecuniariam vel realem quamcumque certam, seu de certis per aliquos exhibendam iniungat, et fieri mandet illi vel illis tantum, quibus pro damnis eis illatis, vel rebus ablati, vel aliis similibus casibus fuerit emenda praestanda, vel re-

stitutio facienda. De incertis vero damnis illatis, vel rebus ablati, cum videlicet ignorantur personae vel loca, quibus facienda sit restitutio, vel emenda praestanda, dicti minores Poenitentiarum se nullatenus intromittant; sed haec remittant maiori Poenentiarum supradicto: si secus fecerint graviter puniendi.

§ 11. Idem quoque Poenitentiarum mulierum confessiones audire in loco praedicto eis deputato tantum, et non alibi teneantur: nisi dictarum mulierum infirmitas vel status earum sublimitas aliud exigeret faciendam: sed hoc ultimo casu in aliqua ecclesia et in loco patenti audiant confessiones earum. Virorum autem confessiones in praedicto loco eis deputato teneantur audire; nisi eorundem virorum infirmitas vel personae confitentis status et conditio aliud suaserit faciendum.

§ 12. Eisdem quoque Poenitentiarum districtius inhibemus, ne literas absolutionis seu dispensationis illorum, quorum confessiones audient, per alios scribi faciant, quam per scriptores Poenitentiarum nostrae, qui ad officium huiusmodi Scriptorum per Romanum Pontificem sunt vel fuerint deputati.

§ 13. Dicti quoque Poenitentiarum fraternitatem invicem diligentes a qualibet detractioe et aemulatione prorsus abstineant, pacisque bonum, et concordiae unitatem teneant et observent.

§ 14. Volumus autem, quod si diebus dominicis vel festivis, quibus dicti Poenitentiarum ad ecclesiam vel locum alium ad hoc eis deputatum non consueverunt accedere, multitudo peregrinorum supervenerit ad Romanam Curiam pro confessionibus vel absolutionibus seu dispensationibus obtinendis, dicti Poenitentiarum omnes et singuli, si hoc sciverint, eisdem diebus dominicis et festivis, iusto impedimento cessante, ad eandem ecclesiam seu locum alium ad hoc deputatum dicta hora Primae pro faciliore expeditione dictorum peregrinorum supervenientium ac-

Da mulierum audiendis confessionibus

Litterae absolutionis vel dispensationis non nisi per scriptores ad id deputatos scribendae

Poenitentiarum a detractioe etc. abstineant

De peregrinis expediendis

cedere, eosque audire et expedire, quantum ad eorum officium pertinet, teneantur.

Poenitentiarum alia facultates suas communicare non possunt

§ 15. Districtius etiam inhibemus, ne dicti Poenitentiarum potestatem audiendi confessiones, eis dicti officii ratione concessam, generaliter vel specialiter infra Romanam Curiam vel extra, aliis committant; nec etiam poenitentias imponendi seu dispensandi potestatem eis concessam committant, nisi in casibus eis confessatis, prout in illis de consuetudine dicti officii consueverunt, per eorum literas sigillo officii sigillatas committere ab antiquo. Sed ubi forte casus accederet, quod tantus peregrinorum concursus, tantaque multitudo seu pressura confluentium immineret, ut dicti Poenitentiarum ad expeditionem eorum sufficere non valerent, habeant recursum ad maiorem Poenitentiarum supradictum, qui, durante illa necessitate de idoneis confessoribus, qui dictos Poenitentiarum in iis adiuvent, prout sibi videbitur, studeat providere.

De confessionibus in adiutorium admissis

§ 16. Huiusmodi autem confessores et adiutores confessiones audiant, absolvant, dispensent, poenitentias imponant in casibus tantum eisdem minoribus Poenitentiarum concessis, et in loco seu ecclesia ad sedendum eisdem Poenitentiarum deputatis, a quibus etiam idem maior Poenitentiarum recipiat iuramentum, quod in hoc bene et fideliter se habebunt, et quod nihil penitus pro praedictis expediendis recipiant a quocumque.

De sigillis ad litteras sigillandas

§ 17. Statuimus insuper et etiam ordinamus, quod quilibet dictorum Poenitentiarum sigillum proprium, quo utitur ad litteras dicti officii sub suo et dicti officii nomine sigillandas, duobus clericis communibus ad hoc specialiter deputatis, vel imposterum deputandis, tenendum et conservandum assignet pro sigillandis celerius literis antedictis: quodque sigillis quibus dicti Poenitentiarum utuntur in officio supradicto nullae aliae literae, nisi dicti officii, sigillentur. Poterit tamen eorum quilibet, si velit, aliud alterius im-

pressionis et formae sub nomine proprio sigillum habere pro aliis suis literis sigillandis.

§ 18. Iurabunt etiam dicti minores Poenitentiarum, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, iuxta formam inferius annotatam. Nostrae tamen intentionis seu voluntatis existit, quod maior Poenitentiarum praedictus debeat in dicto officio Poenitentiarum dictos duos clericos pro tenendis et conservandis dictis sigillis et literis sigillandis, sufficientes et idoneos et fideles ponere et instituere; ac etiam destituere, et destitutorum loco alios subrogare quando et quoties eis videbitur expedire, a quibus etiam idem maior Poenitentiarum recipiet iuramentum iuxta formam, quae inferius continetur. Hi autem duo clerici pro ducendis aliquibus clericis defectum seu maculam in membro aliquo patientibus ad praesentiam aliquorum cardinalium sanctae Romanae Ecclesiae pro inspectione et consideratione defectus seu maculae praedictorum, vel etiam pro aliis personis ducendis ad alias ecclesias civitatis, seu loci, in qua Romana Curia residebit, non recipient a singulis ultra taxationes per nos super hoc ordinatas: ubi vero essent notabiliter pauperes, nihil recipiantur ab eis in casibus supradictis.

Duo clerici deputandi ad huiusmodi conservanda sigilla.

§ 19. Rursus statuimus et ordinamus, quod scriptores dictae Poenitentiarum distributorum petitionum, et etiam litterarum, quem duxerint eligendum, antequam aliquid distribuatur, faciant per correctores praedictos, vel saltem unum ex eis praedicto maiori Poenentiarum praesentari: a quo etiam idem maior Poenitentiarum corporale recipiat iuramentum iuxta formam inferius annotatam. Quilibet autem dictorum scriptorum in bono et sufficienti pergamento et forma decenti literas eiusdem officii sibi distributas de bona et non cursoria litera, sine omni suspecta rasura, celeriter scribere procurabit, et nihilominus iuramentum prae-

De distributorum petitionum

stabit iuxta formam, quae inferius continetur.

Leges nonnullae a scriptoribus servandae.

§ 20. Statuimus quoque et etiam ordinamus, quod literae dictae officii, declarationem seu dispensationem aliquam continentes, et consimiles habeant a parte superiori, et aliis duobus lateribus spatium chartae non scriptae latitudinis trium digitorum, vel circa, et a parte inferiori huiusmodi spatium duplicatum. Literae vero confessionales in maiori seu minori forma a parte superiori et ab utroque latere habeant spatium saltem duorum digitorum, vel circa; ex parte vero inferiori trium digitorum debeant continere; alioquin per distributorem petitionum et literarum ipsius officii huiusmodi literae non signentur, neque taxentur, nec etiam sigillentur; sed per eosdem scriptores, qui eas scripserint, gratis et celeriter cum praedictis spatiis debitis rescribantur: et nisi hoc fecerint, vel si tardaverint infra unius diei naturalis spatium ipsas rescribere, iusto impedimento cessante, illi vel illis, quorum erunt praefatae literae rescribendae, necessarias expensas ministrent usque ad expeditionem, earundem literarum si recipere velint eas. Quilibet autem dictorum scriptorum literas sibi distributas cito expediat nihil ultra taxationem pro celeri expeditione ipsarum, vel alias quomodolibet receptorum: iidemque scriptores illos, quorum sunt literae, vel alios, non exasperent, neque per se vel per alium seu alios comminentur eisdem, neque verbo vel facto ipsos offendant; sed benigne et favorabiliter tractent eos, supplicationes, super quibus literas ipsas fecerint, ut fraus committi nequeat, eisdem literis alligando. Caeterum, quae literae sub nomine etiam minorum Poenitentiariorum transibunt, similiter in honis pergamento, forma et litera absque omni suspecta rasura et fraude vel dolo cito scribantur per scriptores eosdem, et diligenter per correctorem videantur, et etiam corrigantur; et literae apertae

in cordulis de filis quemadmodum fit de literis dicti officii, quae fiunt sub nomine maioris Poenitentiarum, per deputatos ad id clericos sigillentur. Insuper dicti scriptores, ad ecclesiam seu locum ad hoc deputatum bene mane se conferant, hora videlicet, qua praefati Poenitentiarum accedunt ad eandem ecclesiam sive locum. Quilibet autem dictorum scriptorum petitiones sibi distributas secundum formam debitam in literis redigat atque scribat: recurrentibus ad eum pro ipsis literis scribendis non ironice vel derisive respondeat, nullaque opprobria dicat eis, sed benigne et charitative tractet eosdem; nec dicti scriptores unus cum alio verba iniuriosa vel impropertativa, maxime in dicta ecclesia, praesumant sibi dicere vel habere. Quod si contrarium fecerint, iuxta maioris Poenitentiarum arbitrium punientur. Praefati etiam scriptores distributori literarum dicti officii in dicta Ecclesia, quoad scriptores earum, et in aliis, quae ad suum spectant officium, pareant et intendant; contrarium vero facientes absque causa legitima, emolumento illius diei, quo taliter excesserint, alias sibi debito, sine gratia remissionis priventur, aliis conscriptoribus suis aequaliter applicando. Dicti etiam scriptores extra Romanam Curiam profecturi, antequam de Curia ipsa recedant, id distributori notificent supradicto; et sive cum licentia sive sine licentia de dicta Curia se absentent, nihil pro eo tempore, quo absentes fuerint, recipiant ratione officii memorati, nec etiam post regressum ad dictam Curiam aliquid pro tempore absentiae recompensetur eisdem.

§ 21. Praefatus etiam distributor petitiones pauperum singulariter et per ordinem per scriptores singulos distribuat nominatim, nec ponat in ipsis petitionibus *Recipit quibus gratis pro Deo*; sed nomine proprio scriptores, quibus illas distribuit, nuncupando compellat eosdem, ut eas scribant et praeponant aliis petitionibus, ex quibus emolumentum eis

Distributoris munia.

provenit in scribendo, quia melius est servire Deo pro pauperibus, quam hominibus propter lucrum: et huiusmodi distributionibus pauperum singulis dictis scriptoribus per ordinem faciat, quoties fuerit opportunum; et si quis forte recusaverit huiusmodi literas gratis et celeriter scribere, emolumento officii illius diei privetur. Quilibet autem dictorum scriptorum literas sibi distributas teneatur scribere ac expedire infra unam diem naturalem ab hora receptionis sibi factae distributionis huiusmodi computandam, legitimo impedimento cessante, nisi contingat quod ipse, cuius erunt literae, aut procurator ipsius, dilationem scriptori indulserit ampliore, vel nisi tot haberet literas, quod unius diei spatium sibi non sufficeret ad scribendum easdem; vel nisi forte litera declaratoria vel alias difficilis sive gravis, quam scribere nihilominus, quam cito poterit, teneatur; quod vel quae impedimenta seu causas distributori dicere teneatur. Si qui vero dictorum scriptorum huiusmodi literas post receptionem distributionis huiusmodi scribere omiserit sine causa rationabili, ut praefertur, distributor ipso per alium scriptorem dicti officii celeriter faciat eas scribi, eum, qui omiserit, vel recusaverit, absque causa legitima eas scribere, ab emolumento ipsius diei totaliter excludendo.

Scriptores honeste vivant.

§ 22. Nullus quoque scriptor dicti officii teneat concubinam vel aliam mulierem in domo sua, nisi forsitan matrem vel sororem; sed eorum quilibet, prout decet, caste et honeste vivat, cum honesto habitu incedendo; nec cum armis vel suspectis personis, praesertim nocturno tempore, legitima causa cessante, praesumat incedere: qui vero contrarium fecerit, si monitus a correctore vel distributore; ac etiam si dictus corrector vel distributor in talibus excesserit vel deliquerit, si monitus a doctore praedicto, cui caeteri scriptores, qui hoc sciverint, id habeant intimare, infra octo dies post

huiusmodi monitiones immediate sequentes se non emendaverint a talibus insolentis penitus desistendo, distributione ac emolumento praefati officii ex tunc in antea careant eo ipso, usque ad arbitrium et voluntatem maioris Poenitentiarum supradicti; correctione tamen et emendatione vice debita praecedente.

§ 23. Praeterea statuimus et ordinamus, quod omnes et singuli procuratores in eodem officio Poenitentiarum in petitionibus faciendis, et in literis Poenitentiarum procurandis seu impetrandis, fideliter studeant se habere, nullam in praedictis fraudem, dolum vel malitiam committendo; iidemque procuratores nihil ultra taxationes, per nos super hoc factas, pro petitionibus faciendis et procurandis, seu impetrandis literis dictae Poenitentiarum ratione salarii seu laboris, vel alias exigere vel recipere quoquomodo praesumant. Contrarium vero facere praesumentes ad restitutionem dupli illis, a quibus ultra receperint, per doctorem praefatum confestim arctius compellantur. Quod si ii, quibus esset huiusmodi restitutio facienda, reperti non fuerint, duplum huiusmodi per dictum doctorem pauperibus erogetur. Quod si dicti procuratores, vel aliquis eorum bis vel ter in hoc reperti fuerint culpabiles, per dictum maiorem Poenitentiarum, vel per deputandos ab eo, officium procuratorum huiusmodi interdicitur iisdem. Dicti quoque procuratores sua nomina et cognomina, cuiusve dioecesis et loci existant, coram dicto maiori Poenitentiarum, vel alio, cui idem maior Poenitentiarum id duxerit committendum, proprio iuramento fateri et recognoscere teneantur; quae etiam in domo dicti maioris Poenitentiarum redigantur in scriptis, alioquin nulla petitio recipiatur, vel litera ad eorum instantiam scribatur vel distribuatur aut sigilletur, nullumque salarium eis detur. Per haec autem, quae super dictis procuratoribus et eorum officio sunt statuta, nullum quibusvis personis

De procuratoribus.

impedimentum praestetur, quominus ii, qui voluerint, possint pro se ac pro consanguineis et amicis suis huiusmodi literas impetrare.

§ 24. Formae autem iuramentorum, secundum quas praefati officiales, qui nunc sunt, et qui pro tempore fuerint, iurabunt in praesentia maioris Poenitentiarum, sunt haec, videlicet: Ego.... doctor ad examinandum petitiones et literas Poenitentiarum a maiori Poenentiarum domini Papae deputatus, iuro, quod huiusmodi officium mihi commissum fideliter et diligenter exercebo: et quod per me vel alium seu alios, occasione dicti officii, nihil omnino, quantumcumque gratis oblatum vel donatum, etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quaesito, recipiam a quocumque, sed gratis, sine pravitate et cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 25. Persona quoque ad recipiendum petitiones per dictum maiorem Poenitentiarum deputata praestabit simile iuramentum, videlicet: Ego..... ad recipiendum petitiones Poenitentiarum a maiori Poenentiarum domini Papae deputatus, iuro, quod huiusmodi officium mihi commissum fideliter et diligenter exercebo: et per me vel alium seu alios, occasione praedicti officii, nihil omnino quantumcumque gratis oblatum vel donatum, etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quaesito, recipiam a quocumque; sed gratis, sine pravitate et cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 26. Correctores etiam sic iurabunt, videlicet: Ego..... ad corrigendum literas Poenitentiarum a maiori Poenentiarum domini Papae deputatus, iuro, quod huiusmodi officium mihi commissum fideliter et diligenter exercebo: et quod per me, vel alium, seu alios, occasione praedicti officii, nihil omnino quantumcumque gratis oblatum vel donatum,

etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quaesito, recipiam a quocumque; sed gratis, sine pravitate et cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 27. Forma iuramenti sigillatoris: Ego..... ad sigillandum literas Poenitentiarum sigillo maioris Poenitentiarum deputatus, iuro, quod huiusmodi officium mihi commissum fideliter et diligenter exercebo: et quod nullas literas dictae Poenitentiarum sigillabo, nisi correctoris literarum et distributoris petitionum eiusdem Poenitentiarum consuetis signis prius fuerint consignatae: et quod etiam declaratorias seu alias literas iuris dubia continentes nullatenus sigillabo, nisi signo doctoris ad examinandum et corrigendum huiusmodi literas deputati signatae fuerint, et per eundem doctorem vel nuncium suum iuratum mihi fuerint assignatae, vel quas praefatus maior Poenentiarum mandabit mihi specialiter sigillari. Literas autem per me sigillatas tradam distributori eiusdem officii, vel ponam in archa ad harum literarum custodiam deputata. Pro praedictis vero literis sigillandis, vel alias pro iis, quae spectant ad dictum officium Poenitentiarum, nihil omnino recipiam a quocumque, nisi dumtaxat a scriptoribus dicti officii, a quibus pro cera ultra taxationes per dominum Benedictum Papam XII ordinatas; pro literis vero, quae gratis scribuntur, nihil omnino recipiam, sed gratis eas sigillabo; nec eas inter alias computabo. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 28. Poenitentiarum vero minores iurabunt sub hac forma: Ego..... Poenentiarum domini Papae ab hac hora in antea fidelis ero beato Petro, sanctaeque Romanae Ecclesiae, et domino meo domino Papae, eiusque successoribus canonice intrantibus: neque ero in facto, consilio vel consensu, quod vitam perdat aut membrum, vel capiatur mala

captione. Consilium, quod per se, vel nuncium suum, seu literas mihi credituri sunt, signo, verbo vel nutu, me sciente, ad eorum damnum seu praedictum nulli pandam. Si damnum eorum tractari scivero, pro posse meo impediam ne fiat; quod si per me impedire non possem, per nuncium aut literas eis significare curabo, vel illi, per quem citius ad eorum notitiam deducatur. Papatum romanum, et regalia beati Petri, et omnia iura Romanae Ecclesiae, quae habet ubique, manutenebo totis viribus, et defendam: adiutor ero ad retinendum et defendendum contra omnem hominem: res quoque ipsius domini Papae, et Ecclesiae Romanae, quae meae custodiam committentur, diligenter custodiam et fideliter resignabo. Ambassiatas etiam, et quaecumque alia negotia mihi commissa fuerint, portabo fideliter et referam sine fraude; et quod pro confessionibus audiendis, vel absolutionibus faciendis, seu aliis, quae spectant ad meum officium, nihil omnino per me vel alium exigam vel petam, aut recipiam etiam sub titulo vel specie eleemosynae, vel encenii seu mutui, vel alio quovis modo: et quod non absolvam vel dispensabo scienter in aliquo casu mihi non permissio: nec quemquam scienter absolvam a peccato vel peccatis aliquibus in aliquo casu ambiguo: nec etiam in huiusmodi casu ambiguo scienter cum aliquo dispensabo, nisi de speciali mandato Romani Pontificis, vel Poenitentiarum maioris, cui exprimam dictum casum sine alicuius revelatione vel expressione personae: et quod non iniungam poenitentias pecuniarias expresse mihi vel alicui certae personae, vel ordini meo, vel alteri applicandas: super restitutionibus vero iniungendis et faciendis servabo, prout per dominum Benedictum Papam XII est ordinatum: et supradicta omnia et singula promitto et iuro attendere et observare sine omni dolo et

fraude ac malitia. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 29. Clerici vero ad tenendum et conservandum sigilla minorum Poenitentiarum deputati, praestabunt huiusmodi iuramentum, videlicet: Ego..... clericus sigilla minorum Poenitentiarum una cum..... clerico ad hoc mecum deputato, fideliter custodiam; et cum eis, videlicet cum sigillo cuiusvis Poenitentiarum literas per ipsum Poenentiarum concessas et concedendas, scriptas tamen per veros scriptores dicti officii, seu aliquem eorumdem, et per distributorem deputatum correctas, eiusque signo signatas, et non alias literas sine morosa dilatione sigillabo, et sigillatas restituam eis, quorum erunt, seu procuratoribus eorumdem: et quod ultra taxationes per dominum Benedictum Papam XII factas, pro literis sigillandis et reddendis non recipiam a quocumque; pro literis vero, quae gratis scribuntur, nihil omnino recipiam, sed gratis eas sigillabo: et quod a clericis defectum seu maculam in membro aliquo patientibus conducendis ad praesentiam aliquorum dominorum cardinalium pro inspectione et consideratione defectus seu maculae praedictorum, vel etiam pro aliis personis ducendis ad alias Ecclesias civitatis seu loci, in qua Romana Curia residebit, non recipiam ultra taxationes per dictum dominum Benedictum Papam factas: a pauperibus vero, non valentibus solvere, nil recipiam omnino. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

§ 30. Distributor autem praestabit iuramentum sub hac forma: Ego..... distributor iuro, quod officium meum fideliter exercebo, ac petitiones mihi traditas spectantes ad dictum officium, quantum potero, aequaliter scriptoribus distribuam: ac literas de dictis petitionibus confectas secundum taxationes per dominum Benedictum Papam duodecimum ordinatas fideliter taxabo, dictas taxationes scienter

Forma iuramenti ab officialibus praestandi: iuramentum doctoris.

Deputati ad recipiendas petitiones.

Correctorum.

Sigillatoris.

Poenitentiarum minorum.

Clericorum ad custodiam sigillorum deputatorum.

Distributoris.

nullatenus excedendo. Sic me Deus adiu-
vet, et haec sancta Dei Evangelia.

Scriptorum:

§ 31. Quilibet autem scriptorum dic-
tae Poenitentiarie praestabit iuramen-
tum sub hac forma: Ego scriptor
Poenitentiarie domini Papae, iuro, quod
officium meum fideliter exercebo, et quod
ultra taxationes per dominum Benedictum
Papam duodecimum ordinatas nil exigam
vel recipiam per me vel per alium; nec
super hoc committam fraudem aliquam
sive dolum: et quod earumdem literarum
quas scribam, vel aliarum ipsius officii,
per me vel alium seu alios procurator
pro pecunia vel aliquo munere non ero.
Sic me Deus adiuvet, et haec sancta
Dei Evangelia.

Procuratorum:

§ 32. Quilibet vero procuratorum li-
terarum dictae Poenitentiarie praestabit
iuramentum sub hac forma: Ego pro-
curator literarum Poenitentiarie domini
Papae, iuro, quod fideliter et absque
omni dolo et fraude huiusmodi pro-
curatoris officium exercebo: et quod dili-
genter ac fideliter negotium, super quo
habebo formare petitionem, inquiram, et
dictabo vel dictari faciam, prout per illos,
quorum erit negotium, vel per procura-
tores eorum informabor, nil addendo in
facti substantia, vel etiam subtrahendo
vel mutando: et quod pro petitionibus
ordinandis et procurandis huiusmodi li-
teris nihil omnino recipiam ultra taxa-
tiones per dominum Benedictum Papam
duodecimum ordinatas. Sic me Deus
adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

Capitulum:

Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam postrarum constitutionum,
ordinationum, inhibitionum, intentionis
et voluntatis infringere, etc.

Datum Avinioni sexto idus aprilis,
pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 8 aprilis 1338, pontif. anno IV.

XIII.

*Constitutio totius Ordinis canonicorum re-
gularium Ordinis S. Augustini.*

SUMMARIUM

Proemium. — Causae sancienda constitutionis. — 1. Canonicorum recipiendorum forma. — 2. Probationis modus et locus. — 3. Canonicorum creatio ad quem spectet. — 4. Professio quomodo facienda. — 5. Clericus saecularis ad praebendam ul-
lam non admittendus. — 6. Prioris clau-
stralis electio quibus in monasteriis, et
quomodo facienda. — 7. De capitulo sin-
gularum conventuum. — 8. De capitulo
annuo. — Praeside eiusdem: — Iis, qui
eidem debent interesse: — Expensis eius-
dem: — De tractandis in capitulo eodem.
— 9. Capitulum provinciale quolibet qua-
driennio cogendum. — Qui eidem in-
teresse debeant. — 10. Huiusmodi capi-
tuli legibus qui obstringantur. — 11. Ca-
pitulorum expensae a quibus submini-
strandae. — 12. Quid sit agendum si
tempore huiusmodi capituli cathedrales
Ecclesiae suis careant pastoribus: — 13.
Quadriennium pro capitulo celebrando quo-
modo intelligatur. — 14. Huiusmodi ca-
pitulum ubi celebrandum. — 15. Quae in
eodem sint statuenda pro futuro capitulo.
— 16. De numero venientium ad capitu-
lum et evectionum. — 17. Excommuni-
catio contra impediens huiusmodi
capitula, vel visitationis officium. — 18.
Quietem et indemnitati monasteriorum con-
sultur. — 19. Distinctio provinciarum pro
dictis capitulis celebrandis. — 20. De vi-
sitationum muniis. — Munus nullum reci-
pian. — Expensae quales eis submini-
strandae. — De secretis. — 21. Quibus
de causis imponendae sint collectae, et
quomodo. — 22. De studiis et magistris.
— 23. De mittendis ad studia generalia.
— Quibus e monasteriis seligendi. —
Electio mittendorum a quibus, et quo-
modo facienda. — 24. Pensiones magistris,
scholaribus, aliisque assignandae. — Pae-
nae contra dictas pensiones non solventes,
vel aliis usibus applicantes. — 25. Pen-
siones huiusmodi unde sint educendae. —
26. De divisione librorum et promotione
studentium. — 27. Regimen studentium

cui demandandum. — Illius facultates
quales. — 28. Praesidentium munus quosd
studentes. — 29. Quae per assumendos
ad gradus servari debeant. — 30. Socius
a quolibet canonico beneficiato habendus.
— 31. Regulari disciplinae consulitur. —
32. Beneficiati subditi suis superioribus
declariantur. — 33. De cura infirmorum.
— 34. De congruo canonicorum numero
in quolibet monasterio alendo. — 35. De
servitoribus monasteriorum, Ecclesiarum,
etc. — 36. Cavetur ne lauta convivia, im-
moderatique fiant sumptus. — 37. Quili-
bet religiosus cum socio incedat. — 38.
De supradictis statutis observandis. — 39.
De promovendis ad sacros ordines, — Et
aetate competenti ad obtinenda beneficia.
— 40. Vestes quales esse debeant. — 41.
De licentia petenda ante egressum e mo-
nasteriis. — 42. De non alienando absque
licentia Sedis Apostolicae. — 43. Ficti
contractus prohibentur. — 44. Mutua quo-
modo recipienda. — 45. Locationes qui-
bus de causis, et quo pacto faciendae. —
46. De registris et archivis conficiendis.
— 47. Alimentorum subministrationes non
differendae. — 48. Ab esu carnum quando
abstinendum. — 49. De accubitu in dor-
mitoriis. — 50. Privilegia, literae, instru-
menta, aliaque mobilia et immobilia
suo non movenda loco. — 51. De fre-
quentia celebrationis missarum per sa-
cerdotes: — 52. Et sacramentorum, Poe-
nitentiae et Eucharistiae per alios. —
53. De recitatione horarum canonicarum.
— 54. De ornamentis et vasis sacris. —
55. Religionis huius canonici ad publica
tribunalia non trahendi in criminalibus.
— 56. Venationi vel aucupationi non in-
cumbant. — 57. Arma intra Ecclesiarum
septa, non teneant. — 58. Canonici suos
superiores accusantes quo pacto audiendi.
— 59. Disciplina regularis, ubi fuerit col-
lapsa, quomodo reparanda. — 60. Contra
peculium et proprietarios. — 61. Contra
conspirationes et coniurationes facientes.
— 62. De fugitivis et eiectis. — 63. Per
praemissa ordinariorum iuri non derogatur.
— 64. Haec statuta quomodo publicanda.

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ad decorem Ecclesiae sponsae Dei, et
sanctarum religionum fundatarum in ea,

Bull. Rom. Vol. IV.

54

quae, licet diversis distinctae sint gra-
dibus, in unius tamen verae fidei propo-
situm coeuntes, eandem Ecclesiam venu-
stant variis floribus meritorum, pro iniun-
ctae nobis apostolicae servitutis officio
summis vigiliis et indefessis studiis inten-
dentes, ad ea, quae pro divini nominis
laude, religionum ipsarum statum, puri-
tatem, honestatem morum, regularis ob-
servantiae disciplinam, et sacrarum pe-
ritiam scripturarum respiciunt, labores
nostros libenter impendimus, et oppor-
tunae sollicitudinis diligentiam adhibe-
mus. Ideoque inter religiones alias in agro
eiusdem plantatas Ecclesiae, ad religio-
nem canonicorum regularium ordinis san-
cti Augustini, ab Christi gloriosis Disci-
pulis in primitiva Ecclesia sacris institu-
tionibus stabilitam, gerentes praecipuae
caritatis affectum; ac nolentes, quae in
eadem religione reformanda cognovimus,
absque reformationis remedio praeterire:
omnia quae in religione praedicta, tam a
prima ipsius institutione, quam a sacris
canonibus sunt salubriter instituta, omni-
no immota in sua firmitate manere cen-
sentes; nonnulla, quae experientia deesse
probavit, et supplenda dictae religionis uti-
litas, quinimo necessitas, persuadet, sta-
tuenda providimus, in ea perpetuis futu-
ris temporibus observanda.

§ 1. Statuimus igitur, ut quando in
Ecclesia cathedrali, monasterio, seu loco
alio religionis eiusdem, canonicorum crea-
tio fuerit facienda, nullus recipiatur vel
induatur in canonicum, nisi persona ido-
nea, vel de cuius idoneitate spes verisi-
milis habeatur, et talis, quae inibi in di-
vinis vel aliis Deo possit et velit debite
impendere obsequia opportuna; eo quod
huiusmodi creatio et habitus traditio
fiant publice infra ecclesiam monasterii,
seu alium locum conventualem religionis
eiusdem, nisi causa rationabilis eas alibi
fieri suaderet, nullisque promissionibus
seu obligationibus, cum iuramento vel
sine, cuiquam faciendis. Quod si secus
actum fuerit, eo ipso irritum habeatur;

Causae san-
ctae consti-
tutionis.Canonicorum
recipiendorum
forma.

quodque huiusmodi creatio seu habitus traditio non nisi personae seu personis religionis eiusdem, quae tunc etiam in Ecclesia, loco, seu monasterio praedictis fieri debeat, aliquatenus committatur.

Probationis modus et locus.

§ 2. Si vero, qui creati fuerint in canonicos, infra probationis tempus, in loco, in quo saltem septem canonici resideant, necessario habeant residere; eisque idoneus et fidelis deputetur instructor, qui eos instruere valeat in divinis officiis et observantia regulari.

Canonicorum creatio ad quem spectet.

§ 3. Caeterum si canonicorum creatio fuerit faciendae, eaque pertineat ad praelatum, una cum capitulo vel conventu, vel eum consensu fieri debeat eorundem. Si capitulum seu conventus, vel eorum maior pars, pure ad eam non procederent, vel creationi faciendae sine causa rationabili renuerent consentire, praelatus, ex quo sibi evidenter expediens vel necessarium apparebit, huiusmodi canonicorum creationem fieri debere, vel per praelatum et capitulum seu conventum, aut per illum seu illos, ad quem seu quos pertinuerit, concorditer deliberatum et definitum fuerit fore creationem huiusmodi faciendam; tunc praelatus moneat capitulum seu conventum, et in virtute obedientiae eis iniungat, ut pure ac secundum Deum, infra unius mensis spacium, ad dictam creationem cum eo in primo casu procedant, vel in secundo creationi faciendae suum praestent consensum. Quod si praefati capitulum seu conventus monitioni vel iniunctioni huiusmodi parere neglexerint vel recusaverint, creatio ipsa ea vice libere pertineat ad praelatum, dummodo per eum nil in praemissis factum fuerit fraudulenter. In casu autem devolutionis huiusmodi, praelatus faciendi eandem creationem cum consilio seniorum eorundem capituli vel conventus, eligendorum per ipsum praelatum, tertiam partem numero ad minus facientium eorundem capituli vel conventus, de personis idoneis, liberam habeat facultatem; ita tamen, quod tunc per di-

ctum praelatum tot et non plures creentur, quot, attentis facultatibus, a statu antiquo et debito locorum creandi seu creati rationabiliter fuissent, si praelatus et capitulum seu conventus in creatione huiusmodi concorditer convenissent. Rursus eorum arbitrium, qui ad privata suorum commoda reciprocantes affectum, faciendae creationi canonicorum huiusmodi nolunt aliter consentire, nisi concedatur eisdem, quod unus vel plures, quos maluerint seu nominaverint in canonicos creentur: penitus detestantes hoc deinceps omnino fieri prohibemus, decernentes concessionem huiusmodi (si quae eis factae fuerint) fore nullas; quodque nulli ex receptione seu creatione ex ea vel ob eam secuta, ius aliquod in loco, in quo seu ad quem fuerit, aliquatenus acquiratur. Insuper praemissis adiicimus, quod capitulum vel conventus religionis eiusdem in novitate sui praelati nequeant eidem praelato vel alteri occasione ipsius facere gratiam super receptione vel creatione canonicorum plurium quam duorum, nec ad huiusmodi pro duobus gratiam faciendam, eos, nisi de libera eorum voluntate processerint, intendimus obligare.

Professione quo modo faciendae

§ 4. Praesenti quoque statuimus sanctione, quod singuli canonici religionis eiusdem professionem expressam faciant, non clandestine, sed patenter, et si commode fieri poterit, in Ecclesia et cum Missa; quod si forte praelatus, ad quem spectabit professionem ipsam recipere, tempore probationis elapso, per canonicum profiteri volentem, congruo loco et tempore humiliter requisitus, professionem eandem recipere, sine rationabili causa, renuerit, vel ultra debitum forte distulerit, dictus canonicus ex tunc in dicta Ecclesia vel monasterio ac membris ipsius, ad omnia idoneus censeatur, ad quae censeretur, si foret expresse professus. Teneatur tamen, quum ad hoc opportunitas se obtulerit, expresse nihilominus profiteri. Alioquin ex tunc ad praemissa, donec expresse fuerit professus, minus idoneus

habeatur: ac nihilominus possit per proprium praelatum ad profitendum expresse compelli. Praelatus quoque, qui professionem ab eo recipere renuerit aut distulerit, ut praefertur, ad ipsius professionem admittendam expresse per suum immediatum superiorem religionis eiusdem, seu per eum, ad quem pertinuerit, compellatur.

Clericus saecularis ad praebendam nullam non admittatur.

§ 5. Prohibemus insuper, ne in Ecclesia cathedrali seu monasterio, vel loco alio religionis eiusdem, quivis clericus saecularis vel laicus recipiatur ad praebendam, seu etiam portionem, nisi eidem Ecclesiae seu monasterio vel loco dederit primitus se et sua: nec huiusmodi praebenda seu portio ad vitam vel ad tempus vendatur, detur, seu alias concedatur eidem. Quicquid autem contra prohibitionem huiusmodi attentatum fuerit, omnino decernimus irritum et inane: ac nihilominus recipientes, vendentes, dantes et concedentes huiusmodi, ultra poenas a iure statutas, superiorum suorum arbitrio puniantur. Per praemissa vero non intendimus circa officia vel ministeria, aut alia obsequia opportuna, inibi consueta per saeculares clericos vel laicos exerceri, aliquid immutare.

Prioris claustralis electionibus in monasteriis, et quomodo faciendae.

§ 6. Ut autem dicta religio salubriter in omnibus dirigatur, in Ecclesia seu monasterio, locove alio collegiato seu conventuali religionis eiusdem superiorem dictae religionis non habente, ac etiam in quolibet collegiato seu conventuali loco duodecim vel maiorem numerum habente canonicorum (etiam si superiorem in ipsa religione habeat), necnon in alio loco etiam minorem duodecim numerum habente, in quo prior claustralis esse consueverit, constituatur huiusmodi prior claustralis, dictaque prioris constitutio fiat per illum seu illos, ad quem vel ad quos pertinuerit, cum consilio aliquorum seniorum illius loci, in quo constituetur; attentius providendo, quod persona, quae zelum religionis ordinatum habeat, quaeve existat idonea ad exercendum prioris claustralis

officium in loco, in quo constituta fuerit, assumatur. Dictus vero prior, quum eum abesse, vel sic impediti contigerit, quod incumbens sibi officium per se nequeat exercere, teneatur aliquem ex canonicis dicti loci ad hoc idoneum deputare, qui, huiusmodi absentia vel impedimento durante, vices ipsius gerat; nisi alicui ex privilegio seu statuto vel consuetudine, ratione dignitatis, personatus, vel alterius beneficii, in praemissis casibus gerere vices huiusmodi competere nosceretur; vel nisi dicti prioris superior aliquem ad hoc pro ipso priore duxerit deputandum. In loco autem, in quo secundum praemissa prior claustralis minime fuerit statuendus, praesidens tali loco, quum ipsum impediri vel abesse contigerit, ut de priore claustrali praemittitur, teneatur aliquem loco sui, quoad ea, quae ad officium prioris claustralis pertinent, deputare. Per hoc autem, quod volumus constitutionem dicti prioris fieri de consilio seniorum, non intendimus circa admonitionem ipsius de pristina observantia aliquid immutare.

De capitulo singulorum conventuum

§ 7. Pro regulari disciplina attentius observanda in Ecclesia cathedrali, monasterio, locove alio conventuali religionis eiusdem, diebus singulis; in aliis vero locis, in quibus quatuor aut plures canonici fuerint deputati, saltem semel in septimana, et etiam saepius in eisdem (si in ipsis saepius, ac in quibusvis locis aliis non conventualibus tollens et quando est in eis fieri consuetum) regulare capitulum teneatur, in quo antequam ad tractanda alia procedatur, canonicorum excessus, transgressiones et negligentiae corrigantur, ac de disciplina et confirmatione regulari tractetur salubriter et agatur, nullo ibidem proterve aut clamose seu irreverenter se habere quomodolibet praesumentem.

De capitulo annuo

§ 8. In singulis quoque Ecclesiis cathedralibus, monasteriis atque locis collegiatis seu conventualibus religionis praefatae principalibus, non ab aliis depen-

dentibus (etiam si in eis alias non fuerit consuetum), et in singulis aliis locis religionis eiusdem habitibus membra sibi subiecta, aut si inibi solitum est capitulum celebrari, annis singulis capitulum celebretur, die videlicet ad hoc statuto, vel per ipsum capitulum annis singulis statuendo, in loco scilicet principali et non alibi, nisi evidens necessitas suaderet huiusmodi capitulum alibi celebrandum. Praelatus autem loci principalis in loco, in quo celebrabitur ipsam capitulum, eidem capitulo omnino studeat personaliter interesse, cui etiam praesse debebit. Quod si eum tunc ab eodem capitulo abesse contigerit, teneatur alicui idoneo loci et religionis eiusdem committere vices suas, qui intersit et praesit capitulo memorato, nisi ex privilegio, statuto vel consuetudine alteri hoc competere nosceretur. Ad huiusmodi autem capitulum abbates, praepositi, priores et administratores eidem loco principali immediate subiecti, necnon ubi fuerit consuetum, etiam canonici administrationem non habentes, extra Ecclesias, monasteria et loca praedicta morantes, personaliter convenire, impedimento cessante legitimo, aut impedimento huiusmodi subsistente, abbates, praepositi, priores et administratores praefati procuratorem idoneum sufficienter instructum, cum mandato legitimo causam seu causas impediti huiusmodi, et expresse iurandi in animas ipsorum constituentium causas huiusmodi fore veras, et reddendi rationem infrascriptam, et illa faciendi, quae facere possent, si essent praesentes, potestatem continentem, ad ipsum capitulum dirigere teneantur. Is vero, qui tunc praerit dicto capitulo, cum quatuor senioribus per ipsum capitulum aut maiorem partem ipsius eligendis, an causae huiusmodi sufficientes fuerint, arbitrabitur, vel eis non venientibus aut nullum talem procuratorem mittentibus, vel causas minus sufficientes praetendentibus, de poena condigna ob hoc talibus infligenda habeat extimare; quam ipse solus praesidens

infligendi, et alias contra ipsos absentes, si opus fuerit, auctoritate apostolica, prout iustitia et regularia instituta suaserint, procedendi habeat facultatem. Convenientes ad dictum capitulum vitam ducant communem, et faciant proportionaliter simul omnes expensas, nisi forte ex consuetudine vel statuto aut alia ordinatione rationabili incumberet alii seu aliis onus expensas huiusmodi faciendi, quos tamen si ex hoc, quod singulis annis fieri volumus capitulum memoratum, vel ex aliis supra vel infra statutis, ampliores expensas fieri contigerit, nolimus in expensis publicis plus solito onerari, sed tunc huiusmodi ampliores expensae fiant per omnes simul proportionaliter, ut praefertur. Quod si forsitan aliquis ex locis praedictis, in quibus, ut praefertur, debet dictum capitulum celebrari, membra habeat adeo sibi remota, quod administratores principales dictorum membrorum nequeant annis singulis ad ipsum capitulum absque notabili dispendio convenire; tunc dictum capitulum teneatur ordinare, quando dicti administratores ad capitulum huiusmodi debeant convenire.

In huiusmodi autem capitulo tractetur praecipue de reformatione morum et observantia regulari, ac corrigantur et reformentur in eo, quae super spiritualibus et temporalibus religionis eiusdem corrigenda fuerint et etiam reformanda, ipsoque capitulo perdurante, abbates, priores, praepositi ac archidiaconi caeterique administrationem habentes in religione praedicta, quovis nomine censeantur, de suis administrationibus eidem capitulo teneantur afferre et in scriptis tradere rationem, declarando videlicet si administrationes ipsae aliquibus, et quantis, et ex quibus causis, quibusque personis, et qualibus obligationibus, et an sub usuris sint debitis obligatae, et an ipsa debita possint de rebus extantibus mobilibus persolvi, aliaque onera sibi, suisque administrationibus incumbentia supportari, sine debitorum augmento, et generaliter, an ad-

Expensis eiusdem:

De tractandis in capitulo eodem.

ministraciones ipsae in casu desolationis, et quare, vel in statu prosperitatis existant. Huiusmodi autem rationum scripturae, continentis administrationum ipsarum tam onera, quam augmenta, in loco principali, cuius tenetur capitulum, sub fida custodia fideliter conserventur, eorum, a quibus ratio reddita fuerit, propriis subscriptionibus communitae. Volumus autem, quod ubi abbatibus, prioribus, praepositis, archidiaconis et aliis administrationem habentibus minime videretur expediens, sed periculosum esse revelare in dicto capitulo commoda seu augmenta, quae de administratione huiusmodi superessent, quatuor eligendis de dicto capitulo, duobus per ipsum abbatem seu praepositum vel priorem seu archidiaconum vel quemvis alium administrationem habentem, et duobus aliis per capitulum vel maiorem partem ipsius, qui quatuor huiusmodi officium in virtute obedientiae recipere teneantur, revelare praedicta, quae supersint in quibuscumque rebus consistunt, fideliter teneatur eisdem quatuor sic electis, iuramentis in praesentia dicti capituli praestitis, quod non revelabunt praedicta, nisi cedentibus vel decedentibus iis qui reddiderint rationem, vel alia causa rationabili exigente: et tunc de licentia superioris sui, vel illius, qui dictam reddidit rationem.

Capitulum provinciale quolibet quadriennio rogendum.

§ 9. Constitutionem insuper concilii generalis de communi capitulo abbatum atque priorum abbates proprios non habentium, in singulis regnis sive provinciis faciendo, volentes exacta diligentia observari, statuimus quod in religione praedicta, in singulis provinciis per nos designatis inferius et distinctis, fiat in loco, qui ad hoc fuerit deputatus, de quadriennio in quadriennium (salvo iure Dioecesan.) commune seu provinciale capitulum abbatum, praepositorum, priorum, caeterorumque praelatorum abbates seu alios praelatos superiores eiusdem religionis non habentium; nec non praepositorum, priorum, vel aliorum maiorum in Ecclesiis cathedralibus post antistites existentium, ac

post antistites ipsos regularem curam canonicorum habentium, quocumque nomine censeantur aut nuncupentur, sive praenominati exempti sive non exempti existant: ad quod universi conveniunt impedimentum canonicum non habentes, dictam constitutionem circa praefatum provinciale capitulum, et alia in ea tam provide, quam salubriter instituta in religione praefata irrefragabiliter observantes. Qui vero ad praefatum capitulum personaliter venire nequiverint legitime impediti, ad allegandam causam impediti huiusmodi, et probandam, necnon ad videndum ordinationes seu statuta atque mandata in dicto capitulo facienda, ac si idem taliter impeditus personaliter praesens esset, concanonicum suum eiusdem Ecclesiae, monasterii seu loci, si commode fieri possit, alioquin aliam personam idoneam cum sufficienti mandato causam impediti huiusmodi continentem, et etiam potestatem in animam constituentis eundem iurandi causam huiusmodi veram esse, ad dictum capitulum mittere teneantur. Personae vero, quae praefuerint huiusmodi provincialibus capitulis celebrandis (quarum potestatem de uno provinciali ad aliud provinciale volumus perdurare), arbitrentur et decernant an excusationum causae dictorum non venientium ad capitulum sufficientes vel insufficientes existant, a quarum arbitrio seu decreto super hoc nulli appellare liceat, vel etiam reclamare. Non venientes autem ad dictum capitulum, legitimo impedimento cessante, aut quum subest impedimentum, procuratorem ad illud cum sufficienti mandato, ut praemittitur, non mittentes, teneantur expensas, quas fecerint in veniendo ad dictum capitulum, morando, et redeundo facturi (1) iuxta praesidentium dicto capitulo, seu maioris partis eorum arbitrium extimandas in termino per ipsos praesidentes statuendo, de bonis suae administrationis persolvere,

Qui eidem interesse debeant.

(1) Leg. forsitan: expensas quas fecissent in veniendo . . . morando et redeundo, iuxta etc.

in utilitatem ipsius provincialis capituli convertendas, super quibus nulli in totum vel in partem gratia fieri valeat, vel remissio indulgeri. Possint etiam dicti praesidentes eosdem ad eorum solutionem per censuram ecclesiasticam auctoritate apostolica coercere, suosque processus et sententias publicare seu facere publicari in locis dictae religionis, provinciae tamen eiusdem. Et nihilominus alias contra non venientes praefatos (maxime si ut correctionem evitent, sive ut nesciatur status Ecclesiae vel monasterii eorumdem, vel alias malitiose se subtrahant), prout dictis praesidentibus, seu maiori parti ipsorum visum fuerit, procedatur. Circa praesidentes vero, ac visitatores in eisdem capitulis deputandos, et alia quaeque eis exequenda, illa serventur, quae in eiusdem generalis concilii, et felicitis recordationis Honorii Papae III praedecessoris nostri constitutionibus expressius continentur, prout statui et religioni congruit eorumdem, servatis tamen statutis, ordinationibus et adiectionibus nostris, supra et etiam infra scriptis.

Huiusmodi capituli legibus qui abstringantur

§ 10. Ad haec, decernimus abbates, praepositos, priores ac maiores praefatos, capitula, conventus, cunctosque canonicos Ecclesiarum et monasteriorum eiusdem religionis, etiam si in ipsis Ecclesiis vel monasteriis sive extra ea, ubicumque prioratus, officia vel administrationes habuerint seu moram traxerint, tam exemptos, quam non exemptos, dictorum capitulorum provincialium districtioibus, correctionibus et ordinationibus subici et ipsis adstringi, eosque ad observationem illarum fore per praesidentes seu alios, ad quos pertinuerit, compellendos.

Capitulorum expensas a quibus subministrandas

§ 11. Decernimus etiam quosque dictarum Ecclesiarum et monasteriorum vel aliorum locorum eiusdem canonicos (1) beneficia obtinentes ad contribuendum in expensis moderatis et rationabilibus per capitulum annale religionis eiusdem immediate praecedens taxandis, secundum suarum exigentiam facultatum, quas dicti

(1) Deest aliquid, forsitan ordinis.

convenientes facient ad illa capitula eundo, morando et redeundo imposita, tam dictis conventibus secundum suarum exigentiam facultatum, de dictis expensis congrua fore portione, per eosdem convenientes auctoritate apostolica per remedia opportuna, sublato appellationis obstaculo, compellendos. Ordinariis locorum exemptis et non exemptis districtius iniungentes, quod nullum praedictis impedimentum apponant vel apponi permittant, sed legitime requisiti ea faciant executioni mandari et inviolabiliter observari.

§ 12. Quod si forte tempore, quo imminet provinciale capitulum celebrandum, contigerit Ecclesias cathedrales religionis eiusdem carere maioribus praelibatis, vel monasteria seu loca religionis eiusdem suis vacare seu carere pastoribus, qui si adessent, adstricti forent ad conveniendum in provinciali capitulo memorato, capitula Ecclesiarum et conventus monasteriorum aliorumque locorum conventualium praedictorum teneantur personam sufficientem de gremio eorumdem (si commode fieri possit), alioquin aliunde transmittere ad huiusmodi capitulum celebrandum, ad faciendum et implendum omnia iuxta arbitrium praesidentium, quae facere possent et tenerentur prelati seu maiores praefati si venirent ad dictum capitulum, et in eo personaliter interessent.

Quid sit agendum si tempora huiusmodi capituli cathedrales Ecclesiae suis careant pastoribus

§ 13. Quod autem praemittitur de provinciali capitulo de quadriennio in quadriennium celebrando, ad cuiuslibet haesitationis scrupulum amputandum, ad sanum referri volumus, ut scilicet, si provinciale capitulum fuerit celebratum, duobus futuris annis proximis ab illo valeat abstineri, eo in alio anno immediate sequenti omnimode celebrando.

Quadriennium pro capitulo celebrando quomodo intelligatur

§ 14. Huiusmodi vero commune seu provinciale capitulum apud unum de monasteriis religionis eiusdem ad hoc aptum, si in eadem existat provincia debeat celebrari. Alioquin celebretur in loco alio congruo et securo, de quo a die primi capituli celebrandi, et aliis ad hoc facien-

Huiusmodi capitulum ubi celebrandum

tibus opportune providebunt illi, qui super hoc per Sedem Apostolicam deputati fuerint prima vice.

Quae in eodem sint statuenda pro futuro capitulo

§ 15. Et ut super eodem capitulo et per illud ex tunc in posterum rationabilis ordinatio habeatur, in dicto primitus celebrando, et in aliis etiam per successiones temporum similiter celebrandis, praesidentes eisdem seu pars maior eorum provideant et ordinare procurent, per quem in sequenti capitulo sermo fieri, missaque debeat celebrari. Eligant quoque tam locum, in quo alia vice proxima huiusmodi capitulum fuerit celebrandum, quam eos, qui praesidentes esse debeant in eodem. Provideant etiam, qui abbates, quive praepositi seu alii ex eis, qui ad ipsum capitulum venire tenentur, qui et quot et quotiens Ecclesias cathedrales, monasteria et alia loca religionis eiusdem debeant usque ad aliud proximum sequens provinciale capitulum visitare.

De numero venientium ad capitulum et electione

§ 16. Caeterum prohibemus, ne venientes ad provincialia seu annualia capitula secum ducant vel duci faciant, seu permittant evectiones seu familiares numero superfluos seu quomodolibet excessivos, aut tales, de quibus praesumi valeat, quod alicui ad ipsa capitula venienti, aut in eis moranti, vel de illis redeunti, aut Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, vel aliis locis eorum inferant per se vel alios, in personis vel rebus, iniuriam vel offensam; vel quod in aliquo de dicto capitulo aut in Ecclesia vel monasterio sive loco, quibus illa contigerit celebrari, scandalum suscitare, vel turbationem facere, seu discordiam vel contentionem movere verisimiliter praesumatur, sed numero evectionum et familiarium statui cuiuslibet eorum congruo sint contenti. Si quis autem eorum scienter et ex proposito duxerit vel tenuerit aliquem vel aliquos ad inferendum iniuriam vel offensam huiusmodi ut turbetur vel impediatur imminens capitulum, vel aliquem seu aliquos ad hoc convocaverit, et ob hoc turbatio seu impedimentum sequuta fue-

rit vel sequutum, necnon quicumque alius de personis religionis eiusdem consentiens in praemissis extiterit, praestando auxilium vel favorem, scienter et ex proposito, ut praemissum est, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.

Censurae intentantur non ita impediens huiusmodi capitula, vel visitationis officium

§ 17. Eandem quoque excommunicationis sententiam quicumque religionis praefatae per se vel alium impediverit malitiose, scienter et ex proposito quominus dicta capitula, provinciale videlicet et annuale, et eorum quodlibet valeant celebrari, aut propterea praesumpserit euntes ad illa, vel aliquod eorumdem, vel in eis morantes, seu de ipsis redeuntes, capere seu capi facere, seu captos detinere aut impedire, vel eis aut eorum familiaribus in personis vel rebus inferre damna, iniurias vel offensas, necnon quicumque ipsius religionis, qui ad hoc ne fiat aut impediatur visitatio malitiose et ex proposito praedicta vel eorum aliquod per se vel alium commiserit in personas abbatum, priorum vel aliorum proprios subiectos visitantium, vel in personas visitatorum, qui in provincialibus capitulis aut per abbates seu praelatos alios fuerint deputati, vel familiarium eorumdem, aut in bonis eorum, dum tamen propter hoc visitatio huiusmodi fuerit impedita, ipso facto incurrat. Praesidentes autem provincialibus et annualibus capitulis praelibatis, et eorum quilibet, postquam simpliciter et de plano eis constiterit, aliquem ex praedictis praefatam excommunicationis sententiam incurrisse, ipsum excommunicatum per omnia eiusdem religionis loca, de quibus eis videbitur, tamdiu solemniter publicent et faciant ab aliis auctoritate apostolica publicari, eos ad hoc per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellendo, donec excommunicatus huiusmodi condignam super hoc satisfactionem impenderit, et absolutionis beneficium meruerit obtinere. Possint autem ab huiusmodi excommunicationis sententia, congrua satisfactione praemissa, absolvi per

praesidentes praedictos provincialibus capitulis, et quemlibet eorumdem quorum offensa concernet eorum provinciale capitulum, aut per visitatores deputandos ab eo; illi quorum offensa respiciet annuale capitulum, per praelatos qui huiusmodi annali seu annalibus capitulis praefuerint, aut per ipsos praelatos visitantes, seu per visitatores deputatos ab eis, congrua satisfactione praemissa, absolvi valeant, nisi forsitan offensa adeo gravis existeret, quod super ea Sedes Apostolica foret merito consulenda.

Quies et in-
demeritum mo-
nasterior, con-
sultur.

§ 18. Ut autem professores religionis eiusdem quietius et liberius valeant Domino famulari, districte praecipimus tam Dioecesanis, quam personis, quae provincialibus capitulis praesidebant, ut advocatos, patronos, magnates, rectores, vicedominos, consules, milites et quoscumque alios per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescant, ne cathedrales Ecclesias, monasteria aut loca religionis eiusdem praesumant offendere in personis aut rebus eorum, eosque, si forte eisdem offensas intulerint, ad satisfaciendum eis compellere non omittant.

Distinctio pro-
vinciarum pro
dictis capitulis
celebrandis

§ 19. Ut autem de provinciis, in quibus dicta provincialia capitula fuerint celebranda, distincta limitatio habeatur, nec de ipsis in posterum haesitetur, quamlibet provinciam quoad huiusmodi provincialia tenenda et celebranda capitula, prout sequitur, limitamus. In primis urbs Romana cum episcopatibus nobis immediate subiectis, in nostra speciali provincia constitutis, cum toto regno Siciliae pro una provincia computatur. Provincia Thebana, Cretensis, Atheniensis, Patracensis, Corinthiensis et Neopatensis, cum toto patriarchatu Constantinopolitano pro una. Regnum Cypri pro una. Regnum Corsicae et Sardiniae pro una. Provincia Pisana, Ianuensis, Mediolanensis et Ravennas, cum episcopatibus Placentinensi, Ferrariensi et Ariminensi pro una. Patriarchatus Aquileiensis et Gradensis, cum provinciis Iadrensi, Spalatensi, Ragusinensi et Anti-

barensi pro una. Provincia Strigoniensis, Colocensis ac Gnesnensis cum episcopatu Caminensi pro una. Rigiensis pro una. Salseburgensis, Magdeburgensis et Bremensis pro una. Coloniensis, Maguntiensis et Treverensis cum episcopatu Bambergensi pro una. Ebredunensis, Viennensis, Aquensis, Arelatensis pro una. Lugdunensis, Tharantasiensis et Bisuntina pro una. Remensis et Senonensis pro una. Rothomagensis et Turonensis pro una. Burdegalensis et Bituricensis cum episcopatu Aniciensis pro una. Narbonensis, Tholosana et Ausitana pro una. Tarracensis et Caesaraugustana cum episcopatu Maioricensi pro una. Toletanensis, Hispalensis, Compostellanensis et Braccarenensis pro una. Cantuariensis et Eboracensis pro una. Tota Ibernia pro una. Regnum Scotiae pro una. Regna Daniae, Norvegiae et Suetiae pro una provincia deputantur. Si qui vero episcopatus vel monasteria aut loca alia dictae religionis existant, quae in aliqua dictarum provinciarum minime includantur, quoad dicta capitula provincialia intelligantur esse de illa provincia, cui viciniora existere dignoscuntur.

De visitatione
munus.

§ 20. Visitatores siquidem, qui secundum constitutionem dicti generalis concilii fuerint in provincialibus capitulis deputati, sint solliciti circa huiusmodi visitationis officium exequendum, et quantum statui et religioni eorum convenit, observare studeant, quae in dictis constitutionibus praefatorum concilii et Honorii sunt statuta. Quod si omiserint illa exequi negligenter, a praesidentibus provincialibus capitulis, quum eis huiusmodi negligentia nota fuerit, graviter arguantur, et per eos, prout qualitas culpa ipsorum exegerit, puniantur. Ut autem dictorum visitorum officium cum omni sinceritate procedat, districtius inhibemus, ne quis visitor (1) sibi deputati eodem anno esse valeat visitor. Dicti autem visitatores et familiares eorum in Ecclesia cathedrali seu monasterio vel alio loco religionis ad

(1) Forsan visitoris.

quem visitationis causa duxerint declinandum, ultra duos dies nequaquam remaneant, nisi evidens necessitas foret, vel magna utilitas Ecclesiae, monasterii seu loci huiusmodi ampliorem moram visitorum vel familiarium exigeret eorumdem: quo casu possint ulterius remanere, ita tamen quod id faciant de consilio seniorum dictae Ecclesiae seu monasterii sive loci. Dicti quoque visitatores vel familiares eorum, Ecclesiae, monasterio sive loco, cui officium visitationis impendant, onerosi nequaquam existant, nec sumptuosas epulas quaerant, sed cum gratiarum actione recipiant quod honeste et competenter eis fuerit ministratum. Caveant insuper, ne quisquam ipsorum, aut familiares eorum per se vel per interpositam personam aliquam pecuniam huiusmodi, vel alia occasione quacumque, nisi pro expensis dumtaxat, et tunc secundum infrascriptum modum exigant, aut etiam a volente recipiant, necque aliquod munus quodcumque sit, vel qualitercumque, ut non quae sua sunt videantur quaerere, sed quae Christi: quod si fuerit contra praesumptum, duplum eius, quod receperint, Ecclesiae, monasterio sive loco, a qua vel quo id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur; alioquin duplum ipsum eis ultra dictum tempus restituere differentes, tamdiu sint ab officio beneficioque suspensi, quousque gravatis Ecclesiis, monasteriis sive locis de huiusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant, nullis in hoc dantium liberalitate, remissione vel gratia valituris. Et nihilominus iidem visitatores, si opus fuerit, per praesidentes dictis capitulis provincialibus et eorum quemlibet, ad restitutionem praefati dupli, auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam et alia opportuna remedia compellantur. Concedimus tamen, ut praesidentes dictis capitulis, vel pars maior eorum, ordinare possint, prout et quando eis visum fuerit expedire, quod dicti visitatores expensas recipiant in pecunia, et eo casu, quo

Munus nullum
recipiunt.

Expenses qua-
les eis submi-
nistrandae.

hoc duxerint ordinandum, dictas expensas, omni odio et favore remotis, moderari habeant et taxare; proviso tamen quod summa in constitutione, quam super moderatione procurationum edidimus, quae incipit: *Vas electionis*, nullatenus excedatur. Iidem etiam praesidentes discrete provideant, ut, quum inter loca visitata et visitanda magna fuerit distantia, quantum quilibet eorumdem locorum, visitatus scilicet et etiam visitandus solvere habeant visitori pro suis sumptibus moderatis. Si tamen monasteria visitanda in facultatibus sint collapsa, tunc de expensis, quas dicti visitatores factori erunt occasione visitationis locorum huiusmodi collapsorum, provideatur eisdem de communi contributione in provinciale capitulo facienda. Ut autem via scandalis praeccludatur, inhibemus visitoribus memoratis, ne illos seu eorum nomina, qui eis aliqua secreta in visitationibus revelaverint, praesumant aliis revelare, sed tunc demum dicti visitatores procedant super dictis revelatis, prout secundum canonica et regularia instituta fuerit procedendum. Quod si dicti visitatores contra inhibitionem huiusmodi revelaverint, seu eorum nomina detexerint, prout facti qualitas exiget, per praesidentes vel eorum quemlibet puniantur.

De secretis

§ 21. Quum in provinciali et annali capitulis et aliis negociis expensae necessariae requirantur, ut onus divisum in partes levius supportetur, statuimus, quod in eisdem capitulis, cuiusquam contradictione vel absentia non obstante, pro communibus libertatibus defendendis, nec non necessitatibus, utilitatibus et aliis plerumque occurrentibus necessariis oneribus et expensis auctoritate apostolica imponantur collectae, subventiones seu contributiones, videlicet in capitulo provinciali, pro tangentibus ipsum capitulum, secundum arbitrium ipsius provincialis capituli, vel maioris partis eiusdem; in annuali vero capitulo, pro tangentibus ipsum annale capitulum, vel locum prin-

Quibus de cau-
sis imponendae
sunt collectae,
et quomodo?

capalem, ubi debet ipsam capitulum celebrari, secundum arbitrium praelati praesidentis ipsi annali capitulo, et definitorum, ubi definitores fuerint, et ubi non fuerint, secundum arbitrium ipsius capituli seu maioris partis eiusdem. Volumus tamen, quod libertates, necessitates seu utilitates, et alia, pro quibus huiusmodi collectae, subventiones seu contributiones fuerint imponendae, in eisdem capitulis provincialibus et annalibus clare et explicitè ponantur, et aliter quam, ut praemittitur, imponi non possint, et si secus actum fuerit, impositio et processus, ac sententiae occasione huiusmodi impositionis facti, et latae, omni careant roboris firmitate, ac nihilominus restituatur eisdem quicquid occasione huiusmodi ab ipsis exactum fuerit et receptum. De dictis autem subventionibus, contributionibus seu collectis possit membris necessitatem patientibus subveniri, prout expositis prius dictis necessitatibus annali capitulo, praedicti, quorum arbitrio subventiones, contributiones seu collectae huiusmodi imponi debuerint, in ipso annali capitulo fuerint arbitrati, proviso tamen quod administratores dictorum membrorum necessitatem patientium expendere habeant pro dictis necessitatibus quantum membra ipsa poterint sustinere. Ut autem in conservatione collectarum, subventionum seu contributionum huiusmodi adhibeatur cautela diligens et etiam opportuna, praecipimus, ut illae, quae impositae fuerint in capitulo provinciali, per tres bonos et fideles de illis, qui ad ipsum capitulum provinciale venire tenentur, in aliqua Ecclesia, monasterio seu alio loco convenienti et securo serventur; quae vero impositae fuerint in annali, per tres fideles canonicos loci, in quo imponentur (quorum unum ponat ille, qui praesuerit ipsi capitulo annali, alium vero priores et administratores, et tertium capitulum Ecclesiae seu conventus monasterii sive loci, ubi huiusmodi annale capitulum fieri debet), in una arca secreta tribus

diversis seris et clavibus fideliter custodiantur, et in usus dumtaxat, pro quibus impositae fuerint, convertantur. Pro iis autem collectis et subventionibus seu contributionibus fideliter conservandis, et ut praemittitur expendendis, dicti tres, qui ad hoc fuerint in provinciale capitulo deputati, praesent in praesidentium ipsius capituli, et alii praefati tres canonici in praelati, praesidentis et capituli seu conventus loci principalis, cuius annale capitulum celebrabitur, praesentia, corporaliter instrumentum, nec imponi valeat alia contributio, quamdiu aliquid de prima contributione, quod sufficiat, contigerit superesse. Habeant autem praesidentes, et eorum quilibet, quoad huiusmodi provincialia capitula, similiter quoque praelati, seu alii, qui praerint dictis annalibus capitulis, quoad ipsa annalia capitula, auctoritate apostolica supradicta, exigendi, colligendi et levandi collectas, subventiones et contributiones praedictas, et contradictores et rebelles quoslibet eadem auctoritate per censuram ecclesiasticam, vel alia iuris, et ipsius religionis remedia, remoto cuiuslibet appellationis obstaculo, compellendi, et etiam puniendi, et exequendi libere suos processus et sententias super praemissis habitos, et praelatos in Ecclesiis cathedralibus, aliisque locis religionis eiusdem, quando et quotiens eis visum fuerit expedire, necnon etiam absolvendi (congrua tamen satisfactione praemissa) a dictis sententiis, et relaxandi atque tollendi omnes processus et sententias eorundem, et cum eis, qui dictis ligati sententiis per simplicitatem et iuris ignorantiam, non tamen in contemptum clavium, celebrando divina, vel se ingerendo eisdem, irregularitatem incurrerint, super irregularitate huiusmodi dispensandi liberam potestatem.

§ 22. Quoniam per exercitium lectionis studentes literarum scientiis imbuntur, nos cupientes, ut viri religionis eiusdem in primitivis, et deinde in divini et ca-

De studiis et magistris

nonici iuris scientiis instruantur, statuimus quod in qualibet Ecclesia cathedrali, monasterio, locove alio conventuali seu collegiata dictae religionis, cui ad hoc suppetent facultates, habeatur magister, qui canonicos doceat infra septa locorum in scientiis, videlicet, grammatica, logica et philosophia, proviso attentius, ut saeculares instruendi cum ipsis canonicis, docendive in eisdem monasteriis sive locis nullatenus admittantur. In Ecclesiis tamen cathedralibus religionis eiusdem iura super hoc edita observentur. Provideatur autem quotidie praelato magistro, si alius quam canonicus eiusdem loci fuerit, sufficienter in pane, vino et pitantia, per illos qui talia tenentur in eadem Ecclesia, monasterio sive loco, canonicis ministrare. Eidem quoque magistro pro vestimentis et calceamentis ac salario congrua pensio angua assignetur, supra summam viginti librarum turonensium parvorum nequaquam excedens, quae de infrascripta communi contributione solvatur, donec pro ea certi et perpetui redditus fuerint assignati. Si vero in locis praedictis fuerit canonicus ad huiusmodi instructionem idoneus, per superiorem suum, ad quem hoc pertinet, deputetur instructor, et ad hoc, si necesse fuerit, compellatur, cui siquidem instructori canonico, ultra victum et vestitum, pro libris emendis et aliis necessitatibus suis, iuxta dispositionem superioris sui, decem librae parvorum turonensium assignentur. Praelati vero, seu alii, ad quos spectaverit, canonicos instruendos dociles tam de capite, quam de membris, cum consilio seniorum eligere, et de ipsorum certo numero ac de locis et temporibus, quibus lectionibus quibusve divinis officiis, seu obsequiis aliis opportunis intendant, ordinare pure et provide teneantur. Si tamen dicti canonici instruendi teneri et instrui commode in loco principali nequiverint, et propter hoc fuerit hactenus consuetum, ipsos instruendos in aliquo de membris ipsius loci teneri atque instrui, non inten-

dimus circa hoc, dummodo ibidem vigeat observantia regularis, aliquid immutare. Possint autem praefatus magister seu instructor et instruendi cum consilio seniorum, prout expediens visum fuerit eis, ad quos pertinuerit, removeri, et per eos loco eorum, qui remoti fuerint, alii subrogari. Praecipimus insuper cunctis visitoribus in provincialibus capitulis deputatis, quod ea, quae sunt de magistro seu instructore et personis instruendis, et aliis circa haec superius ordinata, faciant auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam et alia opportuna remedia, appellatione remota, firmiter observari. Et nihilominus, ea quae super praedictis fecerint et invenerint, praesidentibus capitulo provinciali referant, qui etiam auctoritate apostolica si eis, vel maiori parti ipsorum visum fuerit, contra negligentes vel rebelles in praemissis procedat, sicut videbitur expedire.

§ 23. Quia vero expedire dignoscitur, ut iidem canonici, postquam in scientiis primitivis fuerint eruditi, ad sacrae theologiae vel canonum transeant facultatem, statuimus ut Ecclesia cathedralis, monasterium, prioratus vel locus alius religionis eiusdem, cum membris inferius declarandis, de quolibet vicenario numero canonicorum unum aptum canonicum huiusmodi scientiis acquirendis ad generalia seu solennia Studia mittere, et cuiuslibet mittendorum ipsorum teneantur de infrascripta annua pensione providere. Huiusmodi autem vicenarium numerum sic volumus computari, ut videlicet illi dumtaxat canonici numerum ipsum efficiant in hoc casu, qui fuerint in Ecclesia, monasterio vel loco alio principali et in loco alio ei subiecto habente octo vel plures canonicos, praeter priorem seu administratorem loci subiecti et ipsorum, cum canonicis eiusdem Ecclesiae seu monasterii et loci alterius principalis in computatione ac missione huiusmodi coniungantur. Quod si forsitan ultra dictum numerum vicenarium aliqui superessent, qui tamen vicenarium alium

De mittere ad studia generalia

Quibus e monasteriis eligendi

non compleant, non propter hoc arcantur aliquem mittere ad Studia praelibata. Ubi autem huiusmodi Ecclesia, monasterium, sive locus ad mittendum plures ad praedicta Studia, quam praemittitur, adstringeretur, ad consuetudinem vel ordinationem aliam seu statutum, non intendimus consuetudini, ordinationi seu statuto huiusmodi per praemissa aliquatenus derogare: Si vero in huiusmodi Ecclesia, monasterio vel loco alio principali vicenarius canonicorum numerus non existat, numerus tamen maior senario sit ibidem, teneantur visitatores, per provinciale capitulum deputati, quum in ea vel eo visitationis officium exercent, inquirere de facultatibus et oneribus huiusmodi Ecclesiae, monasterii sive loci, et si, huiusmodi oneribus supportatis, inveniant facultates sufficere pro uno vel pluribus canonicis ad dicta Studia destinandis, relationem de hoc faciant in provinciali capitulo subsequenti, in quo praesidentes cum consilio et assensu maioris partis capituli ordinent auctoritate apostolica iuxta huiusmodi suppetentiam facultatum, de uno vel pluribus canonicis ad eadem Studia destinandis. Eligantur autem ipsi canonici mittendi, prout ad scientias theologiae vel iuris canonici, seu magis ad unam quam ad alteram aptiores poterint inveniri, sic tamen quod (si tot apte reperiantur pro ipsius theologiae studio) ad minus medietas mittendorum, pro ipsius theologiae studio destinetur, et qui electus fuerit ad unam de iis scientiis, ad aliam proprio arbitrio nequeat se transferre: quod si fecerit, de Studio revocetur. Ut autem ad electionem canonicorum ad praedicta Studia mittendorum sincere et celeritate congrua procedatur, capitulum Ecclesiae cathedralis religionis eiusdem, septem; abbas vero, prior et quivis alius praelatus monasterii seu prioratus et loci conventualis religionis eiusdem, habentis vicenarium aut maiorem numerum canonicorum, quinque; habentis vero numerum minorem vicenario, tres canonicos

seniores, qui dictam electionem facere habeant infra quinque dies post festum B. Mariae Magdalenae, quod primitus a publicatione huiusmodi nostrae constitutionis in eorum capitulis annalibus facta occurrerit, et deinde singulis annis in perpetuum, quotiens electio de canonicis, ut praemittitur, mittendis extiterit facienda, infra idem tempus eligere teneatur. Seniores autem ipsi antequam ad huiusmodi electionem procedant, iuramentum praestent (ad quod praestandum per superiores suos, si opus fuerit, eos volumus coarctari) quod, timore, amore, odio, pretio seu favore reiectis, illos ex canonicis in scientiis primitivis et regularibus observantiis informatis, ac vita et moribus commendandis, eligant ad Studia supra dicta, quos magis dociles et aptiores esse crediderint ad alterutram, ex theologiae et iuris canonici scientiis, ad quam fuerint destinandi. Quum vero dicti seniores praestiterint huiusmodi iuramentum, teneantur infra tres dies cum consilio instructoris, si canonicus extiterit, iuramento simili adstringendi, coram Ecclesiae cathedralis capitulo vel abbate vel priore vel alio praelato praedictis, mittendos praefatos eligere. Electione autem facta per seniores eosdem vel maiorem partem numeri eorumdem, cum consilio, ut praemittitur, instructoris, is ad quem pertinuerit, licentiam eundi ad Studia supradicta infra sex dies, post habitam de dicta electione notitiam, eis concedere sit adstrictus. Iidemque electi mittendi ad Parisiense Studium, illuc in Exaltatione S. Crucis, alii vero ad alia Studia destinandi, illuc in S. Lucae diebus festis, vel circa, adesse procurent. Quod si forsan dictum capitulum infra praedictos quinque dies praefatos septem seniores non elegerit; aut si, ipsis septem ab eodem capitulo, vel dictis quinque seu tribus senioribus a praefato abbate seu priore vel alio praelato, ut praefertur, electis, iidem seniores vel eorum pars in casu quolibet praedictorum infra dictos tres dies huiusmodi

Electio mittendorum a quibus, et quomodo facienda

canonicos mittendos non duxerint eligendos; ex tunc in Ecclesia cathedrali, ad illum, qui praest in regularibus disciplinis post antistitem, in monasterio vero, seu prioratu, locove alio, ad abbatem seu priorem vel alium praelatum, eo ipso huiusmodi electio devolvatur. Ille vero, ad quem ipsa electio fuerit devoluta, electionem dictorum mittendorum, infra triduum post notitiam devolutionis huiusmodi, cum consilio quatuor canonicorum districtorum suae Ecclesiae seu monasterii aut loci vel prioratus huiusmodi, quos ad hoc elegerit, et simili adstrinxerit iuramento, facere teneatur. Qui vero in praemissis repertus fuerit deliquisse, prout delicti qualitas exegerit, puniatur; nihilominus iis, quae circa haec negligenter omissa vel dolose commissa fuerint, suppleandis quantocius, et etiam reformandis.

Pensionem magistris, scholaribus, aliisque assignandam

§ 24. Quoniam insistentes literarum studiis diversa subire oportet onera expensarum, praedictis canonicis, qui mittentur ad Studia generalia, magistris et baccalariis legentibus ac scholaribus studentibus, in subsequentibus quantitatibus pro expensis huiusmodi, fore decernimus pensiones annis singulis ministrandas; videlicet in theologia, magistro sexaginta, baccalario quadraginta, ac scholarum similiter quadraginta. In iure vero canonico, doctori quinquaginta, baccalario vero ac scholarum, cuilibet eorum videlicet, triginta quinque libras turonensium parvorum vel earum valorem in alia moneta, tam pro victualibus et vestimentis, quam pro libris et quibuscumque necessitatibus aliis eorumdem. Si autem in aliqua Ecclesia, monasterio sive loco est taxatum sive ordinatum, quod et quantum assignari debeat canonico in Studio existenti, illud detur et assignetur loco pensionis praedictae, etiam si eandem excedat, ei qui, ut praemissum est, ad Studium transmittetur. Ubi vero huiusmodi taxatio vel ordinatione non est facta, volumus, quod ii, qui tenentur canonicis residentibus in suis Ecclesiis, monasteriis seu locis, de

victualibus et vestibus providere, provisionem huiusmodi iis, qui mittentur ad huiusmodi Studia (etiam si taxationem dictarum pensionum excedat), loco pensionum huiusmodi, integraliter facere teneantur. Quod si huiusmodi taxatio, ordinatione sive provisio ad summam dictarum non ascendit pensionum, de infra scripta communi contributione, id quod ei defuerit, suppleatur. Et si forte taxatio, ordinatione seu provisio praefatae, non in pecunia, sed in aliis rebus ipsis canonicis consueverint assignari, ne super alienatione earum posset altercatio suboriri, in primo annali capitulo Ecclesiae, monasterii sive loci eorum, qui mittentur ad Studia, tres probi viri per ipsum capitulum vel maiorem partem ipsius deputentur, qui in pecunia valorem provisionis eiusdem computando, ea, quae computanda fuerint de bono et aequo, et compensando unum annum cum alio, debeant aestimare; quae quidem promissiones, pensiones seu alia, quae loco earum fuerint assignanda, per eos, qui ad eorum solutionem tenebuntur, in festo Assumptionis B. Mariae anno quolibet, collectoribus ad eorum collectionem deputatis, integraliter persolvantur, et per eos illis videlicet, qui ad Studium Parisiense in festo Exaltationis S. Crucis, vel circa illud: eis vero, qui ad alia Studia generalia vel solemnia fuerint deputati, in festo B. Lucae, vel circa, singulis annis infallibiliter transmittantur. Si quis vero abbas, praepositus, prior vel administrator vel quicumque alius, qui ad praedicta solvenda tenebuntur, illud quod ipsorum quilibet pro rata contingente in termino ad hoc statuto solvere dictis collectoribus non curarent, teneantur ex tunc ultra quantitatem ad quam erunt, ut praemittitur, obligati, quintam partem eiusdem quantitatis nomine poenae solvere dictis collectoribus infra mensem. Quod si non fecerint, sit eis eo ipso tandiu Ecclesiae interdictus ingressus, donec tam principalem quantitatem, quam huiusmodi quin-

Poenam contra dictas pensiones non solventes, vel alios quibus applicandas

tam partem duxerint persolvendas. Et si ex tunc per quatuor menses pertinaciter huiusmodi substinuerint interdictum, sint ipso facto tamdiu a divinis suspensi, donec utramque duxerint persolvendam, nulla sibi permissione praemissorum quomodolibet profutura. Quantitas autem huiusmodi poenae nomine, ut praemittitur, exsolvenda, in acquisitione librorum utilium et profectos alios dictorum studentium, iuxta superioris eorum arbitrium, convertatur. Quod si priores, propositi vel alii administratores quicumque, qui non praesunt collegio, nec habent per electionem assumi, abbatibus tamen seu praelatis aliis religionis eiusdem subiecti, huiusmodi summas solvere contempserint, et praenominatas poenas per alios quatuor menses immediate sequentes substinuerint animis induratis, excommunicationis incurrant sententiam eo ipso: a qua, satisfactione praemissa, possint absolvi, tam per dioecesanum locorum, quam per praesidentes deputatos in capitulis provincialibus illius provinciae cuius erunt, vel alterum eorumdem. Quod si huiusmodi sententiam per annum animis pertinacibus substinuerint, eo ipso quibuscumque obtentis beneficiis sint privati, per illos, ad quorum collationem vel aliam dispositionem pertinuerint, libere personis aliis conferendis. Nullus autem cuiuscumque conditionis, dignitatis aut status, sive collector pensionum huiusmodi, seu reddituum assignandorum, pro ipsis aliquid sibi vel alteri seu usui cuiuscumque de praelatis pensionibus vel fructibus, redditibus seu proventibus, qui assignabuntur pro pensionibus ipsis, quomodolibet applicare vel alienare praesumat, in diminutionem pensionum, seu praesudicium studentium praedictorum. Si quis autem collector vel quivis alius adversus hoc aliquid applicaverit vel alienaverit, nec non collector, qui dictas pensiones in supradictis terminis eisdem studentibus mittere non curaverit, prout culpa exegerit,

per illos ad quos pertinuerit, puniatur, et nihilominus si solvendo fuerit, de damnis et interesse satisfacere compellatur.

§ 25. Ut autem onus pensionum huiusmodi levius supportetur, contributiones, quae pro pensionibus studentium et instructorum praedictorum fuerint faciendae, solvantur per capitulum Ecclesiae cathedralis, et per abbatem, priorem, praepositum seu conventum et quemvis alium administratorem monasterii, prioratus, locive alterius religionis eiusdem, necnon beneficiatos quorumlibet beneficiorum canonicalium ad Ecclesiam, monasterium, prioratum vel locum alium, beneficiumque vel dependentium ab eodem, iuxta divisionem inter eos omnes, secundum taxationem vel estimationem decimae in taxatis, in non taxatis vero beneficiis secundum taxationem proportionaliter et rationabiliter iuxta valorem ipsorum, in primo cuiuslibet Ecclesiae cathedralis, monasterii sive prioratus vel alterius loci ipsius religionis annuali capitulo, faciendam per illum, qui eidem capitulo praerit, et per ipsum capitulum seu maiorem partem ipsius: quam, si forte in huiusmodi annuali capitulo illius provinciae et quilibet ipsorum praesidentium, ac visitatores per dictum provinciale capitulum deputati, et eorum quilibet, ipsos auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam et alia opportuna remedia, ad illam faciendam (appellatione cessante) compellere teneantur; donec ea, quae per communem contributionem in supplementum huiusmodi dari debent studentibus et instructoribus praefatis, certis et perpetuis redditibus de novo pro his acquisitis fuerint assignata. Si qui vero ex praedictis beneficiatis proventus habeant adeo tenues et exiles, quod secundum communem estimationem non sufficiant supportandis eius necessariis oneribus ad vitam contributionis huiusmodi, ad eandem contributionem minime teneantur. Ad haec prohibemus, ne ulli canonico quodcumque beneficium, quantumcumque mo-

Pensionibus huiusmodi unde sint educendae

dicum, vel aliam pensionem habenti, nisi illo vel illa omnino dimissa vel dimisso, aliqua de dictis pensionibus studentium assignetur: quod si secus actum fuerit, nullius penitus sit momenti. Si vero ipsi canonico huiusmodi pensionem studentium obtinenti, beneficium aliquod quantumcumque modicum conferatur, volumus, quod adepti possessione ipsius, cesset ipsa pensio ipso facto, eaque privatus existat, studenti alteri assignanda, ut non desit studens de numero instituto, nec per literas a Sede Apostolica vel legatis ipsius super provisione canonicorum aut quorumlibet aliorum obtentas, de pensione aliqua studentium praedictorum cuiquam valeat provideri; nec possit alicui alteri, nisi fuerit de studentibus, ipsa pensio per aliquem assignari, alias nulla sit assignatio huiusmodi ipso iure, et tam assignans, quam recipiens, ad restitutionem eorum, quae inde recepta fuerint, teneantur, quae in libris vel aliis necessitatibus dictorum studentium convertantur, alienatione quoque librorum, qui dictis studentibus fuerint deputati, seu distractione vel etiam obligatione ipsorum penitus interdictis, nisi studens huiusmodi utiliores libros emat, et etiam id faciat licentia sui immediate superioris obtenta, volentes quod libri praedicti, defunctis eisdem studentibus, ad Ecclesias, monasteria et loca, ad quae pertinuerint, libere revertantur.

§ 26. Volumus etiam quod si in ecclesia, monasterio et loco alio religionis eiusdem libri multiplicati fuerint, libris necessariis in ecclesiis, monasteriis et locis aliis remanentibus, caeterorum librorum per antistitem, abbatem seu alium ad quem pertinuerit, de consilio sui capituli seu conventus, vel maioris partis ipsorum, fiat conveniens distributio inter studentes eisdem; fiatque prius de personis studentium, quibus dicti libri tradentur, et librorum nominibus praedictorum memorialis scriptura, quae in ecclesia, monasterio seu loco huiusmodi conservetur: proviso tamen

De diminutione librorum et promotione studentium

quod pulchriores et utiliores in eisdem ecclesia, monasterio sive loco debeant remanere. Si quis vero de studentibus ipsis per se vel per alium, librum seu libros huiusmodi, qui sic pervenerint ad eundem, contra hoc distraxerit aut obligaverit, eo ipso sit inhabilis per biennium ad quodcumque beneficium obtinendum, et nihilominus de Studio revocetur et loco suo alius subrogetur, et etiam per suum superiorem, prout facti qualitas exegerit, puniatur. Possit tamen dictus super inhabilitate huiusmodi dispensari, si superiori visum fuerit expedire. Ubi autem erit aliquis de ipsis studentibus, qui sit vitae laudabilis, et alias idoneus ac discretus, et ad baccalariatum vel magisterium dispositus vel habilis, de cuius fructu scientiae acquirendae possit verisimilis spes haberi, prior dictorum studentium, qui erit pro tempore, cum consilio aliquorum studentium eorumdem proborum scribat praesidentibus antedictis, ut proprio praelato ipsius mandent et ordinent cum eodem quod talem de Studio non revocet, sed eum in scientia proficere, et ad statum baccalariatus et honorem magisterii pervenire, lecturamque continuare permittat; ipsumque et alios similes, quos in scientia laudabiliter proficere noverit, dignis attollat laudibus, honoribus et promotionibus efferat opportunis. Provideant quoque praesidentes et alii praelati convenientes in ipso capitulo provinciali, quod canonici ad dicta studia transmittendi, prout convenientius et commodius fieri poterit, insimul commorentur, saltem quinque vel quatuor ad minus; et quatuor vel quinque huiusmodi duobus servitoribus sint contenti.

§ 27. Praecavere nempe volentes et etiam providere ut dictis scholaribus in dictis studiis pro tempore morantibus regularis non desit salubre gubernaculum disciplinae, ordinamus quod in capitulis provincialium, in quibus erunt huiusmodi studia, praesidentes unum de iis qui debent ad provinciale capitulum convenire, vicinum

Regimen studii de iure canonico

loco ubi Studium erit (quem, quotiens eis placuerit, ponere valeant et mutare), deputent et assignent qui ex dictis studentibus unum inibi priorem studentium constituat, per annum solummodo duraturum, quem tamen priorem, tam ipse, quam etiam praesidentes et quilibet eorumdem, mutare valeant infra annum, si et quotiens eis videbitur expedire. Constituatur autem ipse prior talis, qui sit potens in opere et sermone, ut canonicos studentes pensionarios et alios etiam beneficiatos in bono instruat, et a malo studeat revocare; ipsosque, quotiens sibi videbitur expedire, convocet ad alium locum competentem, eisque quoad regularem praesideat disciplinam. Et potestatem habeat illos corrigendi, puniendi et absolvendi, et cum eis dispensandi, quamdiu in ipsis Studiis moram traxerint, ab omnibus, a quibus et super quibus, et prout posset superior post antisitem, vel abbas seu praelatus alius eorum proprius in Ecclesia, monasterio vel alio loco unde claustrales existunt; ipsosque informandi et instruendi et tenendi sub regularibus disciplinis, et illos etiam coercendi, ne vagentur, vel actibus seu operibus vacent illicitis, sed studeant et proficiant, sicut decet, vivantque laudabiliter et honeste. Provideat insuper idem prior studentium quod dicti canonici pensionarii studentes expensas faciant moderatas, non superfluas, nec aliquatenus excessivas, eosque cogat ad reddendum de receptis et expensis in fine mensis cuiuslibet, et prout alias sibi videbitur, rationem illi vel illis providis et discretis quos idem prior ad id duxerit deputandos, et quando ipsorum studentium conditio seu demerita suaserint eos a Studio revocandos, idem prior teneatur id (consulte tamen et caute) antistiti, abbati vel alii praelato eorum proprio per suas literas intimare: iidemque antistites, abbas seu praelatus proprius eos revocare debeat, et in locis eorum totidem canonicos subrogare per modum suprascriptum, appellatione, contradictione vel reclamazione re-

iectis. Concedimus quoque praedicto priori canonicos studentes pensionarios et alios etiam beneficiatos, quamdiu fuerint in ipsis Studiis, ab excommunicationis, suspensionum et interdictorum sententiis, per statuta provincialia seu cuiusvis Ecclesiae, monasterii sive loci dictae religionis, vel per dioecesanum contra studentes in locis ubi erunt Studia generaliter promulgatis, congrua satisfactione praemissa, iuxta formam Ecclesiae auctoritate apostolica absolvendi, et cum eis super irregularitate, quam sic ligati celebrando divina seu alias se ingerendo eisdem per simplicitatem et iuris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) incurrerint, dispensandi auctoritate praedicta liberam potestatem. Per hoc vero dictos canonicos studentes a potestate antistitis vel aliorum ordinariorum suorum vel alterius praelati sui, nolumus aliquatenus eximere vel etiam liberare. Quilibet autem dictorum canonicorum religionis eiusdem, huiusmodi Studiis insistens, pensionarius et alius etiam beneficiatus, praefato eorum priori de quinque solidis turonensium parvorum vel eorum valore in alia moneta providere annis singulis teneatur, ad quorum solutionem idem prior possit eosdem per censuram ecclesiasticam et alia ipsius religionis remedia, auctoritate apostolica, remoto appellationis obstaculo, coercere. Idem tamen prior sumptus nunciorum subeat, quos pro praemissis duxerit transmittendos.

§ 28. Dicti quoque praesidentes in singulis eorum provincialibus capitulis deputent aliquem de illis qui debent ad dictum provinciale capitulum convenire, idoneum ac vicinum Studio, in quo studentes huiusmodi morabuntur: et tam huiusmodi deputatus, quam etiam visitatores in provinciali capitulo ordinati diligenter ac fideliter se informant an ea, quae per eos de studentibus et eorum pensionibus et aliis circa haec statuta et ordinata existunt, fuerint effectui mancipata: et si qua invenerint non completa,

Illius facultates quales.

Praesidentium munus quoad studentes.

eorum plenam relationem et etiam informationem, qualiter compleri possint, faciant in proximo provinciali capitulo eorumdem, in quo ordinari debeat quod efficaciter compleantur. Habeant insuper praesidentes praefati et quilibet eorumdem faciendi compleri et inviolabiliter observari, auctoritate apostolica, omnia et singula supra dicta, necnon contradictores et rebelles per censuram ecclesiasticam et per alia iuris seu ipsius ordinis remedia, sublato appellationis obstaculo, compellendi, et processus et sententias eorum in locis religionis eiusdem solemniter publicandi, et illos, qui sententias eorum incurrerint, congrua satisfactione praemissa, iuxta formam Ecclesiae absolvendi; et cum illis qui huiusmodi ligati sententiis per simplicitatem et iuris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) divina celebrarint officia, vel ingesserint se eisdem, super irregularitate per eos exinde contracta, auctoritate praedicta dispensandi liberam facultatem.

Quae per assumendos ad gradus servari debeant.

§ 29. Rursus statuimus et etiam ordinamus quod nullus religionis eiusdem ad recipiendum magistratus seu doctoratus honorem de caetero assumatur, non praestito per eum primitus iuramento in praesentia dicti prioris studentium ac sex proborum et discretorum ex studentibus antedictis, quod in assumptione ipsius honoris, vel ante vel post, eius occasione, circa cibos, vestes vel alia non expendet per se vel alium, undecumque habuerit vel fuerit sibi datum, nec quantum in eo fuerit, a quibusvis aliis expendi permittet ultra valorem duorum millium turonensium argenti. Illi etiam qui ad baccalariatum fuerint assumendi, iuramentum praestare similiter teneantur in praesentia prioris studentium et quatuor proborum et discretorum de studentibus memoratis, quod huiusmodi sui baccalariatus praetextu ipsa die qua baccalarii erunt, vel ante seu post, nullum festum seu convivium faciant, per se vel alios, aut quantum in eis fuerit fieri permittent a quibuscumque aliis, etiam eorum consanguineis vel

amicis. Ad hoc statuimus et etiam ordinamus quod quilibet ipsius religionis, qui in dicto Parisiensi vel in aliquo alio generali Studio per sex annos in theologia studuerint, in aliis primitivis scientiis prius sufficienter instructi, et alias sufficientes ad hoc et idonei reperti, possint in ipso Parisiensi Studio cursus Bibliae facere consuetos; qui vero per octo annos in theologia studuerint, librum Sententiarum legere valeant (si ad hoc sufficientes fuerint) in Parisiensi Studio praelibato, et quod in eodem Parisiensi et alio quocumque Studio, in quo ad magisterium in theologia licentia dari poterit seu consueverit, quum digni ad hoc reperti extiterint, ad magisterium et doctoratum in theologia libere admittantur. Illi vero religionis eiusdem, qui in ipso Parisiensi Studio vel quovis alio Studio generali audiverint iura canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus audiverint Decretum (dummodo sufficientes et idonei fuerint), possint ad baccalariatum et lecturam iuris canonici sive Decretorum in eodem Parisiensi vel in alio generali Studio in cappa ipsi facultati congruenti assumi. Qui vero per quinque annos in Parisiensi vel in alio generali Studio iura canonica ut baccalarii legerint, et de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium iuramentum et duorum aliorum testimonium, iurantium, se credere eos recte iurasse, possint, si voluerint, in cappa similiter eidem facultati congruenti, ad magisterium in Decretis vel ad lecturam Decretorum in eodem Parisiensi et quolibet alio Studio generali, dilatione et difficultate malitiosa et impedimento quibuscumque sublatis, sicut ibidem consueverunt, assumi caeteri clerici saeculares. Et per cancellarium Ecclesiae Parisiensis Studii vel per illum ad quem pertinuerit, ad huiusmodi magisterium seu doctoratus honorem promoveantur libere, et etiam admittantur: non obstantibus quibuscumque statutis et consuetudinibus Ecclesiarum, monasteriorum et aliorum locorum

religionis eiusdem; necnon Parisiensis et aliorum quoruncumque Studiorum contrariis iuramentis, confirmationibus apostolicis et quibusvis firmitatibus aliis roboratis; et illis praesertim quibus in eodem Parisiensi Studio caveri dicitur, quod nullus possit legere cursum Bibliae, nisi ibidem studuerit septem annis; nec permittatur legere Sententias, nisi ibidem studuerit decem annis, quodque nullus canonicus vel religiosus alius legat ibidem iura canonica, vel ad baccalariatus gradum aut magisterii honorem in iure canonico permittatur assumi, seu quod nullus regularis rubea cappa Decretum legat seu legere permittatur ibidem, aut nullus ibi legere valeat iura canonica vel ad baccalariatum assumi, seu ut baccalarius legere Decretales, aut ad magisterium ascendere in Decretis, sive doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam in Decretis assumi seu ipsam continuare, nisi ibidem vel in aliquo Studio generali audiverit iura canonica per quinque, vel alibi iura civilia per tres annos, aut alibi iura civilia per quinque, et ibi vel in alio generali Studio iura canonica per tres annos; prout sic vel aliter in statutis ipsius Parisiensis Studii dicitur contineri, vel de consuetudine observari; et aliis consuetudinibus vel statutis eiusdem Parisiensis Studii quibuscumque et sub quacumque forma vel expressione verborum in contrarium editis vel edendis, necnon quibuslibet privilegiis et indultis generalibus aut specialibus, et literis apostolicis contrariis, ordinibus, Ecclesiis, monasteriis, locis et Studiis quibuscumque sive Universitatibus magistrorum vel scholarium eorundem, seu personis ecclesiasticis, saecularibus et regularibus, exemptis et non exemptis, cuiuscumque sint praeminentiae, dignitatis, conditionis aut status, sub quavis forma vel expressione verborum concessis, per quae praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus huiusmodi statutorum, ordinationum et singulorum contentorum in eisdem impediri valeat quo-

modolibet vel differri, et de quibus quoruncumque totis tenoribus plena et expressa ac de verbo ad verbum in illis vel aliis nostris literis fieri mentionem, quibus non intendimus quoad alia in aliquo derogare.

§ 30. Ut cultus augeatur divinus, et religiosus vagandi materia praeccludatur, statuimus, quod canonici religionis eiusdem, extra Ecclesias, monasteria sive loca alia principalia, obtinentes prioratus seu quaevis alia beneficia, quibus ad hoc suppetant facultates, in ipsis beneficiis residere, et socium vel socios sui ordinis secum habere iuxta ipsorum facultatum suppetentiam teneantur, statutis et consuetudinibus contrariis non obstantibus quibuscumque, quodque socium vel socios huiusmodi praelatus, seu is, ad quem hoc pertinuerit, prout locis congruere noverit et personis, et cum consilio et assensu sui capituli seu conventus, vocatis his, qui dicta beneficia obtinebunt, huiusmodi suppetentiam arbitrando assignet eisdem. Quod si huiusmodi priores seu administratores, quibus fuerint canonici in socios assignati, cessante causa rationabili arbitrio assignantis, recusent admittere sibi assignatos, vel eis sufficienter et decenter in necessariis providere, cogantur ad haec per censuram ecclesiasticam et alia inris remedia opportune, et nihilominus de huiusmodi inobedientia puniantur. Qui autem in Ecclesiis cathedralibus seu monasteriis dignitates, personatus, officia seu administrationes alias habuerint, et in eisdem Ecclesiis seu monasteriis consueverint residere, cogantur officium incumbens eis tam in divinis quam in aliis debite exercere, familiamque excessivam praesertim infra claustra non teneant, aut talem; per quam verisimiliter praesumatur in ipsis Ecclesiis seu monasteriis scandalum generari. Et quia secundum praemissa nonnulli de canonicis regularibus, qui in Ecclesiis seu monasteriis consueverant residere, habebunt extra in suis prioratibus seu beneficiis aliis residentiam facere, in

Socius a quolibet canonico beneficiato habendus

capitulo annali cuiuslibet Ecclesiae et monasterii, per praelatum et capitulum, vel maiorem partem ipsius, scito et cognito diligenter, quot mittentur extra pro residentia in dictis capitulis et beneficiis facienda, proinde ordinetur, quot loco eorum, qui extra mittentur, in ipsis Ecclesiis seu monasteriis fuerint subrogandi. Obtinentes autem beneficia simplicia, quibus cura non imminet animarum, quorum ad tenendum socium non sufficiunt facultates; si propinqua sint Ecclesiis vel monasteriis, a quibus illa dependent, in dictis Ecclesiis vel monasteriis residentiam facere compellantur, et habeant de proventibus dictorum suorum beneficiorum expensas, quas in victualibus in ipsis Ecclesiis vel monasteriis residendo faciant illi vel illis exsolvi, qui in dictis Ecclesiis seu monasteriis victualia canonicis ministrare tenerentur, dummodo ad hoc redditus beneficii huiusmodi obtinentis sufficere dignoscantur. Quod si huiusmodi beneficia simplicia longe distent ab Ecclesiis seu monasteriis, quibus subsunt, et in prioratibus et administrationibus canonici residere consueverint, quae sint propinqua, modo praemisso, cum satisfactione simili expensarum, obtinentes huiusmodi beneficia seu administrationes eorum ad residendum in dictis prioratibus seu administrationibus deputentur; nisi per fundatores huiusmodi beneficiorum aliter fuerit ordinatum, cui ordinationi per hoc non intendimus derogare. Super distantia vero seu propinquitate beneficiorum huiusmodi stetur arbitrio annalis capituli, eiusque in hoc deliberatio observetur. Quod si dicta beneficia simplicia tam ab Ecclesiis, quam monasteriis, vel ab eorum prioratibus seu administrationibus sint remota, per dictum annale capitulum ordinetur, ubi tales debeant residere, proviso tamen quod divinus cultus exerceatur debite in beneficiis memoratis.

§ 31. Canonici autem in huiusmodi prioratibus seu administrationibus commorantes, in ecclesia horis congruis cum

dictis prioribus seu administratoribus simul intersint, canonicas horas dicant, in missis celebrandis suas hebdomadas ordinate teneant, et in loco ubi duodecim fuerint, vel plures, una per eos missa ad minus cum nota, die qualibet, celebretur, et horae canonicae cum nota dicantur. Dicti quoque canonici prioratum et administrationum praedictorum in una domo communi regulariter iaceant, camerulis et cellulis eis penitus interdictis. In una etiam domo vescantur prior insuper et administrator et canonici; nisi infirmitas vel alia evidens ratio interdum aliud suaserint faciendum: in vestitu etiam, et clausura, a communi Ecclesiae, monasterii sive loci, cui subiiciuntur, institutione vel debita observantia non recedant, ac suo proprio priori vel administratori, iuxta ordinationem praelati sui, vel superioris, obediant humiliter et devote. Et si aliquando dictos canonicos in prioratibus seu administrationibus mori aut fugitivos fieri fors continget, priores seu administratores praedicti diem mortis aut fugae seu recessus ipsorum praelatis aut eorum superioribus, ut in Ecclesiis seu monasteriis eorum principalibus, pro defunctis eorum consueta fiant suffragia, seu fugitivos revocare, vel in prioratibus seu administrationibus alios loco eorum subrogare valeant, quam citius commode poterunt, intimare per suas literas teneantur. Quod si priores seu administratores praedicti diem obitus aut fugae sive recessus huiusmodi praelatis suis vel superioribus significare distulerint, tertiam partem illorum, quae canonicus expendisset, si non fuisset mortuus vel in fuga, pro pitantia capituli vel conventus Ecclesiae, monasterii vel loci principalis solvere teneantur. Insuper canonici praedicti, non soli, sed honeste associati et cum habitu decenti incedant, nec in villis, in quibus prioratus, seu administrationes huiusmodi fuerint, comedere vel bibere aut ingredi domos praesumant, nisi cum honestis personis, et tunc de

Regulari disciplinae consultur.

sui prioris seu administratoris licentia speciali. Qui vero contrarium fecerint, regulari subiaceant disciplinae. Ut autem haec efficacius observentur, antistites, abbates, et caeteri eorundem canonicorum superiores, necnon alii, qui ad visitandum per eos fuerint deputati, quum prioratus et administrationes huiusmodi visitabunt, circa illa servanda, et non servata corrigenda, curam habeant diligentem.

Beneficiati subditi suis superioribus declarantur.

§ 32. Praecipimus, quod canonicis religionis praelatae, qualicumque in ipsa religione auctoritate Sedis Apostolicae, vel legatorum ipsius beneficia obtinentes, obediant superioribus suis religionis eiusdem, ipsorumque subsint correctionibus, ordinationibus, punctionibus et statutis ac beneficiis huiusmodi ex causis rationabilibus privari, et ab illis amoveri possint, quemadmodum possent, si foret per superiores suos de ipsis beneficiis provisum.

De cura infirmorum.

§ 33. Quum expediat infirmis de domo seu loco congruo provideri, statuimus, quod in Ecclesiis, monasteriis et locis aliis conventualibus religionis eiusdem, in quibus certa domus seu locus deputata vel deputatus non fuerit pro infirmis, ii, ad quos id pertinuerit, quibus ad hoc suppetent facultates, domum seu locum huiusmodi sufficientem iuxta statum et facultates locorum, quantocius commode fieri poterit, deputare seu construere teneantur, eisdem infirmis sufficienter de lectis, victualibus, servitore, medicis et rebus medicinalibus et aliis quibuslibet necessariis providendo, ad quae peragenda et complenda per superiores suos immediatos, et per praesidentes ac visitatores et eorum quemlibet auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam et alia opportuna remedia compellantur. Ubi autem administratores eorum, qui ad praemissa tenentur, sufficientes ad ea peragenda non habuerint facultates, in annuali capitulo, vel per maiorem partem ipsius auctoritate apostolica ordinetur, quod administratores huiusmodi sufficientes ad hoc reddantur per assignationes pensionum, prout infra

in alio casu sub rubrica *De victualibus et aliis ministrandis*.

§ 34. Quum sit consonum rationi, ut obtinentes beneficia, ipsorum onera debeant supportare, statuimus, quod in monasteriis, prioratibus et aliis beneficiis quibuscumque religionis eiusdem, personis quibuscumque extra praefatam religionem cuiuscumque sint dignitatis, gradus seu praeminentiae (etiamsi fuerint sanctae Romanae Ecclesiae cardinales) collatis seu commendatis, vel de caetero conferendis seu commendandis, tot canonici teneantur, quot in eis tenerentur si per canonicos regulares monasteria, prioratus et beneficia huiusmodi regerentur. Et quod nihilominus canonico in eisdem monasteriis, prioratibus et beneficiis committatur id, quod supra vel circa alios canonicos inibi residentes haberet exercere administrator canonicus, si praesset eisdem, quantum ad ea, quae pertinent ad regulam seu disciplinam vel observantiam regularem: et quod quilibet praedictorum, huiusmodi monasteria, prioratus et beneficia quomodolibet obtinentes, ad procuraciones et alia quaelibet onera, ipsis monasteriis, prioratibus et beneficiis incumbentia, supportanda, persolvenda et reddenda integre sint adstricti: quodque ad haec et alia supradicta auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam et alias compelli valeant per capitulorum provincialium praesidentes, et quemlibet eorundem, prout per superiores suos possent et deberent compelli canonici regulares, si praessent monasteriis, prioratibus et beneficiis memoratis, nisi fuerint S. R. E. cardinales, quos nolumus talium compulsionibus subiicere.

§ 35. Prohibemus, ne canonici regulares in Ecclesiis cathedralibus, monasteriis seu locis aliis conventualibus religionis eiusdem teneant aut nutriant equos seu alias evectones, neve familiares seu servitores habeant saeculares, nisi ratione dignitatum, officiorum vel administrationum suarum, quae gesserint,

De congruo canonicorum numero in quolibet monasterio alendo.

De servitoribus monasteriorum, Ecclesiarum, etc.

id eis permissum fore noscatur. In infirmatorio tamen et coquina monasterii seu prioratus, et aliis officiis atque servitiis aliis communibus, possint tenere saeculares servitores honestos; si et prout in Ecclesiis seu monasteriis et aliis locis praedictis fuerit hactenus rationabiliter observatum, non in excessivo, sed moderato numero, iuxta arbitrium praelati immediati. Servitores autem saeculares huiusmodi, quanto minus fieri poterit cum canonicis conversentur; neque cum eis in communi comedant neque bibant, etiam si presbyteri fuerint, vel clerici saeculares, nisi forte tales forent presbyteri vel alii in sacris ordinibus constituti, qui essent inibi perpetui, et cum canonicis etiam in refectorio comedere assueti, et tunc a canonicis sedeant segregati cum habitu consueto et etiam honesto, se eisdem canonicis in silentio et observantiis aliis honestis, quamdiu cum eis fuerint, conformantes, quibus provideatur iuxta morem inibi rationabiliter observatum. Et si presbyteri seu saeculares clerici praedicti perpetui infra Ecclesiarum seu monasteriorum septa deliquerint, seu excesserint in levibus, per ademptionem partis pitantiae seu portionis, quam fuissent alias percepturi, per immediatum praelatum regularem loci, unde sumunt praedicta, vel per illum, qui inibi praerit, regularibus disciplinis possint corrigi ac puniri.

Caveatur ne laeta convivia, immoderateque hiant sumptus.

§ 36. Caveant insuper abbates, praepositi, priores et caeteri quicumque ipsius religionis, ne lautis conviviis et comensationibus occupentur, nec in iis sumptus immoderatos faciant; vel alias etiam excessivos a familiarium quoquam, servitorum aut servientium fieri permittant, necnon a rerum seu vestium multitudine indecenti et excessiva ubique diligenter studeant abstinere, et honeste ac laudabiliter conservari.

Quilibet religiosus cum socio incedat.

§ 37. Dicti quoque abbates, necnon praepositi, priores, caeterique administratores et professores alii religionis eiusdem extra loca sua proficiscentes,

associati incedant, prout ipsorum congruit honestati, et ubi canonicorum numerus sufficientis fuerit, et ad hoc etiam suppetent facultates, abbates et alii praelati saltem religionis suae duos socios secum ducant.

§ 38. Praesidentes autem capitulis provincialibus, ac visitatores per ipsa capitula deputati, necnon praelati alii religionis eiusdem quoad suos subditos attente provideant, quod praemissa diligentius observentur, transgressores arguendo, et prout expediens fuerit, puniendo.

De supradictis statutis observandis.

§ 39. Praesentium auctoritate statuimus, quod canonici beneficia simplicia obtinentes, et alii beneficiati religionis eiusdem, ad mandatum praelati sui, infra terminum per eum praefigendum eisdem, se faciant ad ordines quoslibet promoveri, nisi eos causa rationabilis, quam ipsi praelato infra dictum terminum exponere habeant, excusaret; quod si non fecerint, beneficiati eo ipso ab obtentis beneficiis suspensi; non beneficiati vero ad beneficia obtinenda sint et remaneant inhabiles, donec promoti fuerint ad ordines supradictos: quodque prioratus curam animarum habentes, et alia beneficia curata, quorum prioratum et beneficiorum cura per perpetuos vicarios exercetur, committi nequeant vel conferri, nisi eis, qui vigesimum annum compleverint, qui intra annum computandum a tempore collationis seu commissionis sibi factae de eis, et possessionis adeptae, vel infra vigesimum quintum aetatis suae annum (si ante annum ipsum prioratus seu beneficia huiusmodi eis collata fuerint seu commissa) se faciant ad sacerdotium promoveri; prioratus quoque conventuales, dignitates, personatus, officia seu administrationes, videlicet sacristia, thesauraria, elemosynaria, operaria, cameraria et similia, quae in Ecclesiis et aliis locis conventualibus seu collegiatis dictae religionis, officia seu administrationes et beneficia fuerint; etiamsi eisdem officiis seu administrationibus animarum cura nullatenus sit annexa, alicui,

De promovendis ad sacros ordines.

Et aetate com-
potenti ad ob-
tinenda bene-
ficia.

nisi vigesimumquintum annum attigerit, conferri nequeant aut committi. Et qui prioratus, dignitates, personatus, officia seu administrationes huiusmodi obtinuerint, infra tempus collationis seu commissionis eis factae de ipsis et adeptae possessionis eorum se faciant ad sacerdotium promoveri vel saltem ad ordinem, quem dignitates, officia vel administrationes obtenta requirent de iure, consuetudine seu statuto: nec contra a quoquam valeat dispensari. Nos insuper commissiones seu collationes factas contra praemissa decernimus fore irritas et inanes. Hi quoque, qui iuxta praemissa, cessante causa rationabili, ad ordines promoti non fuerint, sint prioratibus, dignitatibus, officiis, administrationibus et beneficiis praedictis eo ipso privati, quae ipsis iterum ea vice nullatenus conferantur. Nostrae vero intentionis existit quod praesens constitutio, quantum ad ea, quae de recipiendis ordinibus per priores et alios beneficiatos praemisimus, illos etiam post duos menses a die publicationis praesentium constitutionum in eorum annali capitulo factae constringat, et eos etiam, qui in praesenti talia beneficia obtinent, vel dictae publicationis tempore obtinebunt, dummodo aetatis legitimae sint effecti. Alioquin, quum ad aetatem legitimam pervenerint, ad recipiendum secundum praemissa dictos ordines sint adstricti, nisi impedimentum canonicum eos ab huiusmodi susceptione ordinum excusaret.

Vestes quales
esse debeant.

§ 40. Dignum fore censes, ut canonici religionis praefatae non solum morum et vitae, sed etiam habitus et vestimentorum refulgeant honestate, districtius inhibemus, ne dicti canonici extra septa Ecclesiarum, monasteriorum seu locorum suorum proficiscentes, portent alias vestes super habitum, quam cappas seu mantellos honestos, vel redondellos, seu elochias (1) talares vel circa, iuxta usum vel

(1) *Almuclum*, amiculum, seu amictus, quo canonici caput humerosque tegunt. — *Blavus color*, caeruleus, gall. *bleu*, german. *blau*. — *Forcatura*, *foratura*, pellitium, gall. *fourrure*. — *Redondel-*

consuetudinem laudabilem Ecclesiarum, monasteriorum et locorum suorum; usum seu verius abusum manicarum seu tabardorum, necnon redondellorum, vel elochiarum notabilem habentium brevitatem eisdem canonicis penitus prohibentes. Praecipimus quoque, quod in Ecclesiis, monasteriis et aliis locis religionis praefatae, in quibus canonici cappas a parte anteriori apertas de panno laneo consuevere deferre, quae in quibusdam locis cappae de coro seu cappella vulgariter nuncupantur, ipsas honestas non nimia longitudine vel brevitate notandas portare debeant, locis et temporibus consuetis. Deferant etiam cappas huiusmodi a festo Omnium Sanctorum usque ad festum Paschae infra septa quarumcumque cathedralium Ecclesiarum religionis eiusdem ac monasteriorum et aliorum locorum immediatos superiores ipsius religionis non habentium: in quibus monasteriis sive locis fuerit duodenarius canonicorum numerus, licet haecenus ipsas ibidem non consueverint deportare. Sane infra Ecclesias, claustrum, capitulum, refectorium ac dormitorium, non caputis, sed almutis honestis utantur. Caputia vero, si ea per ipsos extra loca praedicta deferri contigerit, sint honesta, et illa, quae cum cappis, mantellis, elochiis seu redondellis portaverint, unius cum eis et eiusdem coloris existant, nisi ex privilegio aut institutione laudabili caputia certi coloris aut formae essent consueti portare. Almutiae autem si de panno fuerint, illius, cuius cappae esse debent, coloris existant. Per hoc autem non liceat portare caputia vel redondellos seu elochias eis, quibus alias portare licitum non existit. Prohibemus etiam, ne dicti canonici de caetero ferant forcaturas de-

lum, rondellum, capa sine caputio, vestis species in orbem desinens, a gallico vocab. *rond* (rotundus). — *Squirolos*, sciurus, gall. *écureuil*, ital. *sciattolo*. — *Tabardus, tabardum*, tunica, seu sagum, Anglis *tabard*, Hisp. *tavardo*, Italis *tabarro*. — *Vares, varii*, murium ponticarum species quaedam, unde *pelles variae, vestes variae*, etc., gall. *vair*, italice *vato*. Ex Du Cangii Gloss.

ventribus variorum, aut squiolorum cum dorsis permixtis, sed sint de civilibus simplicibus, vel albis vel nigris aut griseis. Praecipimus etiam, quod canonici dictae religionis infra Ecclesias et claustra locorum cathedralium, aliorumque conventualium seu collegiatorum ipsius religionis, et alibi conventualiter incedentes, portent superpellicia magna et ampla, iuxta cuiuslibet Ecclesiae consuetudinem rationabilem, quae in longitudine manicarum ultra manum quatuor digitis transversalibus, vel circa, et ultra mediam tibiam vel circa in sui longitudine protendantur. Extra Ecclesias vero, claustra et loca praedicta, et ubique sub cappis, redondellis seu elochiis vel mantellis in locis debitis uti possint superpelliceis, quorum manicae usque ad palmum in latitudine vel circa, et eorum longitudo usque ad mediam tibiam vel circa protendantur. Per hoc autem nolumus derogare consuetudini quorundam locorum, quae ab antiquo, vel ab institutione habent usum superpelliceorum ad formam rochetorum seu camisiarum romanarum, proviso tamen quod minoris longitudinis superpellicea huiusmodi non existant, et adeo manicas longas habeant, quod eis brachia usque ad pugnum valeant cooperiri. Per formas autem huiusmodi superpelliceorum alias formas longiores et honestiores superpelliceorum et habituum non intendimus prohibere, nec circa eas aliquid innovare. Statuimus insuper, quod canonici dictae religionis cappis et vestibus albi, blavi, nigri seu quasi nigri coloris dumtaxat utantur, quodque illi, qui altero tantum de dictis coloribus uti consueverunt seu tenentur, non possint ad alium portandum seu assumendum aliquatenus se transferre, nisi ad album dumtaxat. Vestis quoque superior habitui proxima sit rotunda per circuitum, et non fissa, nec longitudine nimia aut brevitate notanda. Ab eisdem quoque canonicis in eorum vestibus ligatae manicae non portentur, nec in apparenti consuetudine, vel quomodolibet hoto-

natae. In cathedralibus autem Ecclesiis, antistites seu praepositi, priores seu alii maiores in illis post ipsos antistites existentes; ac in monasteriis abbates, praepositi, priores seu alii non habentes superiores religionis eiusdem, sic aliam formam honestam vestium et calceamentorum ordinent et disponant, quod sit in colore saltem omnibus canonicis eiusdem Ecclesiae seu monasterii tam extrinsecus, quam intrinsecus uniformis; ipsamque tam abbates, quam praepositi, priores et administratores ac caeteri quicumque canonici et alii per proprios eorum antistites vel abbates seu alios; abbates vero et caeteri praelati, superiores proprios eiusdem religionis non habentes, per praesidentes provincialibus capitulis, seu per quemlibet eorum, ac per visitatores in ipsis capitulis deputandos, tenere et servare cogantur. Qui vero vestem vel habitum contra ordinationem praesentis constitutionis deferre praesumpserit, per dictos superiores vel per praesidentes sive per visitatores seu eorum quemlibet sic debite puniatur, quod caeteri a similibus arceantur, et nihilominus ab eo auferatur vestis prohibita pauperibus eroganda. Et si infra spacium quindecim dierum, a tempore monitionis seu praeccepti sibi facti computandum, vestem vel habitum huiusmodi non dimiserit cum effectu, vel ablatione praedictae restiterit, si beneficiatus fuerit, per quatuor mensium spatium ab administratione temporalium sit suspensus; non beneficiatus vero dicto tempore sit inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum quodcumque. Qui autem exhibens se in publico, habitum (superindumenta scilicet linea) temere occultaverit, si monitus emendare noluerit, iuxta praemissam personarum distinctionem, dictas suspensionis et inhabilitatis poenas per idem tempus incurrat. Iniungimus insuper praesidentibus, visitatoribus et praelatis aliis religionis praedictae, ut contra transgres-

sores eorum, quae circa honestatem vestium et habitus superius sunt statuta, prout ad eos et eorum quemlibet pertinet, mentionem praedictam (quum transgressio eis nota fuerit) facere non omittant. Et nihilominus praesidentes et visitatores praedicti monere teneantur abbates, praepositos et alios ad quos id pertinuerit, religionis praedictae, ut praemissa, quae, ut praedictum est, circa honestatem vestium et habitus sunt statuta, servent et faciant ab aliis sub dictis poenis diligentius observari.

De licentia petenda ante egressum e monasterio.

§ 41. Ut in religione praedicta vitetur dissolutio, et obedientia teneatur, districtius inhibemus, ne quis canonicus dictae religionis de Ecclesia, monasterio vel loco suo conventuali exeat, nisi primitus obtenta licentia ab illo, qui eam valeat impartire, quavis consuetudine contraria non obstante, quodque causam sui exitus veraciter et absque fictione exponat ei a quo erit licentia obtinenda. Qui vero huiusmodi licentiam concesserit canonicis claustralibus nullam administrationem vel beneficium obtinentibus, terminum redeundi, quanto convenientius poterit, breviorum assignet. Sane administratoribus et beneficiatis, qui habent residere in claustris, possit dari licentia sine praefixione termini, si hoc concedenti visum fuerit expedire. Siquis autem exiverit extra ecclesiam, monasterium seu locum alium conventualem sine licentia, vel in termino assignato, iusta causa cessante, non redierit, poena, quae in tali casu per statuta vel consuetudines eiusdem Ecclesiae vel monasterii seu alterius loci infligenda fuerit, infligatur eidem. Et si super hoc statutum vel consuetudo aliqua non existit, poena, quae sequitur, infligatur, videlicet quod ille qui infra novem dies post exitum seu terminum praedictos redierit, ultimus stet in choro, et secunda, quarta et sexta feriis eiusdem septimanae in pane et aqua ieiunet. Illis vero, qui infra huiusmodi novem dies non redierint, poena quae sequitur imponatur, videlicet, quod a porta

regulari, parlitorio, seu alio loco decenti per claustrum, cum magistro novitiorum vel alio ad hoc deputato, ad capitulum veniant, camisiam, femoralia et caligas tantum habentes, superpelliceum in brachiis, ac ferulam seu virgam in manibus suis ferentes, cum quibus in dicto capitulo, venia prius recepta, et recognita culpa sua, coram omnibus verberentur, et nihilominus alia poenitentia sive poena pro qualitate demeriti imponatur eisdem secundum arbitrium imponentis. Quod si sine scandalo huiusmodi poena imponi non posset, in poenam aliam secundum sui praelati arbitrium, de proborum et seniorum conventus consilio commutetur, quam in dicti conventus praesentia facere teneantur, proviso attentius, quod mensuram peccati correctionis inflictio non excedat. Simili quoque vel alia condigna poena puniantur canonici in prioratibus seu administrationibus aliis externis assignati, qui sine licentia priorum seu administratorum eorundem, de ipsis prioratibus seu administrationibus recedentes fuerint evagati, vel in termino non redierint assignato. Si autem de dictis prioratibus seu administrationibus ad claustrum seu praelatum suum a suis prioribus seu administratoribus, licentia non petita, vel petita et non non obtenta, veniunt, eidem praelato seu superiori suo causam sui adventus statim exponant, qui praelatus seu superior, an causa huiusmodi rationabilis et vera fuerit, arbitretur, et si causam minus rationabilem seu falsam esse repererit, vel si huiusmodi venientes nullam causam ei exposuerint aut licentiam non petierint, per praelatum aut superiorem, prout eis visum fuerit expediens, puniantur. Nullus quoque canonicus pernoctaturus extra ecclesiam, monasterium vel alium locum suum abire sine breviario permittatur, in quo pensum servitutis suae dicendo horas canonicas possit solvere Creatori.

§ 42. Perpetuo prohibemus edicto, ne civitas, castrum, villa vel feudum nota-

De non alienando absque licentia Sedis Apostolicae.

bile, iurisdictio alicuius ipsorum, vel grangia seu locus, territorium, sive magnus possessionum vel terrarum numerus, vendi vel etiam principaliter et expresse obligari, vel monasterium seu prioratus, aut Ecclesia religionis praefatae in alium transferri valeant per quoscumque etiam in casu alias a iure concessio, absque licentia Sedis Apostolicae speciali, omnem venditionem, obligationem, translationem de praemissis et contra haec factam irritam decernendo; ac nihilominus quilibet capitulis provincialibus praesidentium ac visitorum, alienationes huiusmodi easdem (1), ac consentientes eidem Sedi Apostolicae, si exempti fuerint, alioquin ordinariis seu dioecesanis ipsorum intimare per scripturam authenticam, vel literas eorum sigillis munitas, quamcitius commode poterunt, teneantur.

Ficti contractus prohibentur.

§ 43. Multis fraudibus atque dolis, quae per nonnullos religionis eiusdem, in damnum et praeiudicium Ecclesiarum, prioratum et aliorum locorum, prout experientia docuit, committuntur, opportunis obviare remediis, quantum cum Deo possumus, salubriter cupientes, hoc consulto edicto prohibemus, ne abbates, praepositi ac priores, vel quisvis administratores et alii canonici seu conversi religionis eiusdem, praetextu religionum vel negociorum, quae gerunt, fraudulentos vel dolosos aut simulatos vel fictos contractus inire, vel mutua simulata vel ficta suscipere, sive proprio sive fideiussorio, vel quovis alio nomine alieno, neve etiam confiteri in instrumentis publicis vel authenticis, aliisve scripturis, se a patre, fratre, nepote vel consanguineo, seu quolibet alio coniuncto, affine, familiari, servo, amico seu mercatore recepisse mutuo vel alias pecuniam, pannos, bladum, vinum, equos, boves, sive animalia alia, vel res seu alia bona, eaque in utilitatem locorum quibus praesident, vel administrationum quas gerunt fuisse conversa, neque tamen pro se seu locis eorum

(1) Legendum f. alienationes huiusmodi facientes, ac consentientes eidem, Sedi etc.

neque pro administrationibus suis ipsa receperint, quoquomodo praesumant. Similiter prohibemus, ne fingant seu ponant vel scribant se fore principales debitores, neve ut tales se obligent, ubi revera non principales sed fideiussores existunt, neve in talibus contractibus, ut praefertur, simulate conceptis, se ac alios suo nomine, locaque ipsa, possessiones, redditus, proventus, bona et iura locorum obligent vel submittant, neque in fraudem seu dolose confiteantur, vel alios praesertim debitores eorum faciant confiteri seu etiam obligari, vel super iis instrumenta vel authenticas seu alias scripturas in fraudem confici continentia, quod iura, redditus, possessiones, animalia, blada, pecuniam seu alia bona ad ipsos, vel monasteria seu quaevis alia bona ipsius religionis pertinentia seu debita, fuerunt, sunt vel esse debent patris, matris seu fratris eorum, vel aliarum personarum praedictarum, et ad ipsas personas pertinere vel debita eis fore, vel alios quoscumque contractus similes fraudulentos et dolose confici faciant vel fieri procurent, per quos Ecclesiae, monasteria et alia loca religionis ipsius, quibus praesunt, ac iura, redditus et possessiones seu alia loca ipsorum damnificari, gravari, obligari vel alias impediri seu deperire valeant quovis modo. Nos autem omnes praenominatos, in grave et enorme praedictum administrationum suarum talia committentes, vel fieri facientes, aut eis consentientes, praeter alias poenas iuris (nisi infra duorum mensium spatium a tempore contractus seu commissi huiusmodi numerandum), ea, quantum eis possibile fuerit, tolli fecerint, et Ecclesias, monasteria, prioratus, administrationes et loca praedicta reddiderint seu reddi fecerint indemnia, seu a talibus dispendiis liberarint, excommunicationis sententiae eo ipso decernimus subiaccere. Quod si forte praemissa effectualiter non poterint revocare, teneantur infra alios duos menses, illos duos immediate sequentes, ea suis superioribus revelare: quod si non fece-

rint, sententiam excommunicationis incurrant, et alias pro dictis excessibus debite puniantur, taliter quod cedat caeteris in exemplum. Possint autem praesidentes ac visitatores in provincialibus capitulis deputati, et eorum quilibet, abbates aliosque quoscumque praelatos ac administrationes non habentes superiores religionis eiusdem, qui huiusmodi sententiam excommunicationis incurrerint, satisfactione praemissa, absolvere, et secum super irregularitate si per simplicitatem et iuris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) divina celebraverint, vel se ingesserint eisdem, inde contracta misericorditer dispensare, caeteros vero consimiliter absolvere, et cum eis in similibus casibus dispensare valeant immediati superiores eorum.

Mutua quomodo recipienda.

§ 44. Monasteriorum et locorum religionis eiusdem dispendiis, quae ex mutuum contractu plerumque proveniunt, praecavere consultius intendentes, statuimus, quod abbas, praepositus, prior seu quivis alius (etiam Apostolicae Sedis notarius) religionis eiusdem, quum per ipsum fuerit mutuum suscipiendum, ultra summam communi providentia per annale capitulum seu maiorem partem ipsius taxandam, infrascriptam solemnitate observet, videlicet ut quilibet de praedictis superiorem eiusdem religionis non habens, qui habebit recipere mutuum supradictum, tractatum ad minus et consilium duorum dierum non continuatorum seu interpellatorum cum capitulo seu conventu suo diligentem habeat et maturum. Et nihilominus de consensu sui capituli vel conventus mutuum huiusmodi recipiatur ab eo. In monasterio vero, prioratu et administratione, conventuali vel non conventuali, superiorem immediatum in eadem religione habente, in conventuali videlicet cum conventu ipsius, in non conventuali, cum conventu superioris Ecclesiae, monasterii sive loci tractatus huiusmodi habeatur. Et nihilominus in utroque licentia seu auctoritas interveniat dicti superioris

quocumque nomine censeatur, eo plene certificato in quantum commode fieri poterit, de omnibus, quae intervenire debent in tractatu praefato, in quo quidem agatur, et clare liqueat, ob quam causam cuiusve summae, et si fieri potest, a quibus creditoribus et sub quibus conditionibus et obligationibus, quibusve terminis solvendum suscipiatur mutuum saepedictum, de iis nihilominus authentica conficienda scriptura, in qua ea omnia ac nomina illorum, qui interfuerint in tractatu, ac etiam consentientium et auctorizantium exprimantur, et ipsorum auctorizantium sigilla scripturae huiusmodi apponantur. Prohibemus insuper, ne praetextu alicuius procurae generalis, etiam si contineatur in ea, quod procurator mutuum possit recipere aut obligare Ecclesiam, monasterium vel alium locum, mutuum recipere valeat Ecclesia, monasterium vel locus alius obligari, nisi prius praedicta omnia fuerint observata. Volumus autem, quod pecunia quae taliter, ut praemittitur, mutuo recipietur, non remaneat in solius antistitis seu abbatis vel prioris aut alterius administratoris huiusmodi contractum ineuntis principaliter potestate, sed, si commode fieri potest, tradatur tribus seu pluribus aut paucioribus viris, prout expediens videbitur providis et discretis, qui dictum mutuum ad illas utilitates seu necessitates convertant, ob quas noscitur fuisse contractum, qui super hoc fideliter exequendo iuramenti vinculo adstringantur, districtius inhibentes, ne eorum, quae debentur Ecclesiis, monasteriis seu locis aliis religionis eiusdem, remissio fraudulosa et notabiliter damnosa a quoquam valeat attentari. Permittimus tamen, quod si antistes vel abbas aut alii quicumque administratores religionis eiusdem, a locis aliis dictae religionis eiusdem, quibus subsunt, sint multum remoti, et casus aliquis evidenter utilis seu necessarius occurrat, cui succurri non valeat, nisi ultra dictam summam communi providentia taxatam mutuum contrahatur, licitum sit eisdem,

absque solemnitate huiusmodi et poenis infrascriptis, ut tali casu valeat provideri, tantam absque fraude qualibet summam recipere mutuo, quanta necessaria fuerit pro casu praefato. Recipientes autem mutuum in casu huiusmodi, si superiores eiusdem religionis non habuerint in conventibus propriis; si vero superiores tales habuerint, eisdem superioribus, et nihilominus suis conventibus, si conventum habeant, infra octo dies, postquam eorum praesentiam habere commode poterint, id exponere, et de iis qui in ipso contractu intervenerunt, eos certiores reddere teneantur, et conficiatur inde scriptura, si ipsis superioribus vel conventibus visum fuerit expedire. Praelatus autem seu quivis administrator, qui semel recepit, sive particulariter sive simul, summam praedictam, communi providentia, ut praemittitur, praetaxatam, quodcumque mutuum recipiat ultra eam, nisi esset modicum, quod tamen quartam partem eiusdem summae non excedat, teneatur sub infrascriptis poenis solemnitate secundam plenarie observare. Quod si abbas, praepositus, prior vel administrator alius dictae religionis, quocumque nomine censeatur, contra praemissa faciens, mutuum ultra dictam summam communi providentia taxatam absque dicta solemnitate recipiendo, locum sibi commissum, aut iura, redditus seu possessiones ipsius expresse obligaverit, vel literas vel instrumenta concessionis vel recognitionis super hoc concesserit seu alias submiserit (nisi infra sex menses immediate sequentes, obligationes et submissiones huiusmodi cessare fecerit), sit ei ex tunc, donec ea compleverit, Ecclesiae interdictus ingressus, et insuper praepositi, priores et alii administratores superiorem eiusdem religionis, non tamen conventum, habentes, si praefatum interdictum per alios sex menses praefatos sex immediate sequentes pertinaciter substinuerint, sint ex tunc a suis administrationibus suspensi, donec obligationes praedictae tollantur, et eorum

administrationes redditae fuerint indemnes. Suspensione autem huiusmodi durante, superiores immediati taliter suspensorum administrationes eorum recipiant, easque per se vel alios fideliter gerere, et indemnes pro posse reddere studeant, ac nihilominus suspensos eosdem aliter punire, prout culpa qualitas exegerit, non omittant. Si quis autem taliter suspensorum superioribus ipsis in praedictis de facto contradicere praesumpserit, et in contradictione huiusmodi per octo dies pertinaciter perseveraverit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, quam si substinuerit pertinaci animo per sex menses, dignitate, officio, administratione seu beneficio per eum obtenta seu obtento privetur.

Locationes quibus de causis, et quo pacto faciendae.

§ 45. Quoniam ex minus provida locatione locorum religionis eiusdem, seu concessione ipsorum ad firmam, proventus locorum ipsorum plurima pertulit hactenus dicta religio detrimenta, salubri prohibemus edicto, ne abbates, priores, praepositi aut caeteri administratores religionis ipsius, sine causa necessaria vel utili, loca suae administrationi commissa, vel proventus ipsorum locorum, ad firmam tradere seu locare praesumant. Quod si ex causa huiusmodi id facere voluerint, et capitulum seu conventum habuerint, non tamen superiorem religionis eiusdem, debeant cum eodem capitulo seu conventu praemittere tractatum de causa huiusmodi, et de quantitate pretii, et sub quibus obligationibus, et de persona illius, cui firma seu obligatio huiusmodi fuerit facienda, ipsasque facere cum consilio ipsius capituli seu conventus vel maioris partis eiusdem. Si vero capitulum seu conventum proprium, et nihilominus superiorem eiusdem religionis habuerint, non solum cum ipso capitulo seu conventu, sed etiam cum eodem superiore dictum tractatum praehabeant, et cum consilio capituli seu conventus ipsorum, vel maioris partis, ac de dicti superioris licentia, et non aliter ad eas procedant. Si autem priores vel prae-

positi, aut alii administratores extiterint, non habentes conventum, sed antistitem, abbatem vel alium superiorem religionis eiusdem, tractatum praedictum cum eodem superiore praemittant, et cum ipsius licentia, et non aliter faciant firmam seu locationem praefatam. Per hoc autem non intendimus prohibere, quominus redditus et proventus administrationum suarum locare seu vendere valeant absque solemnitate praemissa ad tempus modicum, iuxta morem in regione, in qua erunt, solitum observari, statutis Ecclesiarum, monasteriorum vel aliorum locorum religionis eiusdem (si qua super hoc fuerint) rationabilibus observatis. Si tamen ex huiusmodi locatione seu venditione proventus ad tempus modicum, ut praemittitur, faciendis, contingeret infra unum annum recipi pecuniam, vel aliud quodcumque pretium, proventus rei locatae unius anni excedens, tunc solemnitates praemissas volumus observari. Simili modo etiam prohibemus, ne aliquo casu firmae seu locationes seu venditiones huiusmodi fiant per eosdem personis suspectis, neve quibusvis firmariis, seu conductoribus sive emptoribus liber originalis censuum, aut instrumenta seu monumenta originalia super iuribus Ecclesiarum vel administrationum confecta tradantur, neve iurisdictiones per se, aut cum universitates seu civitates, vel villae, vel insignia loca, seu castra vel fortalicia locentur, seu ad firmam tradantur, sive sub locatione vel firma includantur. Redditi tamem seu proventus civitatum dicti ordinis, villarum, locorum, castrorum et fortalitiorum huiusmodi, prout superius praemittitur, vendi valeant seu locari. Ubi autem occasione firmarum aut locationum seu venditionum huiusmodi continget personas vel bona ecclesiastica ipsius religionis obligari vel submitti, obligationes et submissiones huiusmodi fieri volumus ecclesiasticae iurisdictioni, et coercionem dumtaxat, et per ecclesiasticam iurisdictionem et coercionem executioni mandari. Firmas

autem seu locationes aut venditiones praedictas, locorumque traditiones contra praemissa facta, instrumenta quoque et quaelibet documenta super eis confecta, iustitia carere decernimus, et nullius existere firmitatis. Et nihilominus abbates, priores, praepositi et caeteri administratores superiorem religionis eiusdem non habentes, qui contrafecerint, per praesidentes capitulis, vel per visitatores deputandos eis, corrigantur. Caeteri vero per antistites, abbates seu alios immediatos superiores eorum, si eis visum fuerit, in quinta parte pretii locationis sive firmae, fabricae seu ornamentis Ecclesiae, monasterii sive loci, cui immediate suberunt, applicanda, et alias debite puniantur.

§ 46. Ut Ecclesiarum, monasteriorum et aliorum locorum religionis eiusdem bona et iura salubriter conserventur, statuimus quod praesidentes Ecclesiis cathedralibus, monasteriis, prioratibus et administrationibus aliis quibuscumque dictae religionis, quamprimum commode poterunt, conficiant seu confici faciant registra in quibus possessiones, census, iura et caetera bona immobilia quaecumque et qualitercumque fuerint, ad eorum administrationem spectantia, singillatim et specificè describantur. Fiant etiam per eosdem registra de ornamentis ecclesiasticis, vasis, lectis, animalibus et aliis rebus mobilibus et se moventibus pro agricultura et alia instructione locorum necessariis vel utilibus, et huiusmodi registra in locis subiectis aliis superioribus religionis eiusdem duplicentur; quorum unum in loco superiori, et reliquum in subiecto serventur. Visitatores quoque in provincialibus capitulis deputati, cum visitabunt loca suae visitationi commissa, praelati etiam et alii superiores, cum fuerit opportunum, diligenter inquirent, an res et bona praedicta necessaria pro instructione locorum teneantur in locis eisdem, et provideant quod perpetuo teneantur in eis, aliterque reperta faciant emendari, et secundum quod culpa exe-

De registris et archivis conficiendis.

gerit, puniant delinquentes. Iusuper praesidentes praefati, cum possessiones administrationum suarum fuerint assecuti, inventaria de bonis mobilibus et se moventibus repertis in administrationibus ipsis conficiant. Ubi vero qui habent superiores religionis eiusdem huiusmodi inventaria faciant duplicata, quorum unum in loco subiecto servetur, et superiori reliquum assignetur, ut per ea, in quo statu administrationes ipsas receperint, valeat apparere. Fiant autem huiusmodi inventaria et registra per tabellionem, vel saltem in aliarum publicarum praesentia personarum. Adiciamus etiam, quod praesidentes Ecclesiis cathedralibus, monasteriis et locis aliis dictae religionis, qui bona mobilia prioratum, administrationum et beneficiorum quorumlibet religionis eiusdem sibi subiectorum vacantium in eis, tempore huiusmodi vacationis inventa, seu illa durante obvenientia ex privilegio vel consuetudine, seu alia causa rationabili ad se asserunt pertinere, vasa, vestimenta seu alia ornamenta divino cultui deputata, animalia etiam tam pro agricultura, quam pro aliis ipsorum locorum necessitatibus teneri iuxta consuetam, vasa vinaria et coquinaria, lectos etiam et alia suppellectilia necessaria seu vasa (nisi forte aurea vel argentea fuerint) nullatenus occupare, vel exinde asportare, aut sibi appropriare praesumant. In apprehendis quoque bonis aliis constitutionem felicis recordationis Bonifacii Papae VIII praedecessoris nostri super hoc editam, quae incipit *Praesenti*, diligenter observent. Qui vero secus fecerint, iuxta qualitatem delinquentium personarum, poenas incurrant, quae per constitutionem eandem eius transgressoribus imponuntur.

§ 47. Quum sit rationi consonum, illos non debere onera recusare, qui rerum commoda complectuntur, statuimus, quod antistites, abbates, praepositi, archidiaconi, priores et administratores caeteri religionis praefatae, qui census, red-

Alimentorum subministratores non differantur.

ditus, pensiones, seu quaecumque similia debent vel debebunt in posterum pro alimentis quotidianis, vel pro vestiariis in Ecclesiis cathedralibus, monasteriis, praepositis, prioratibus, officiis et administrationibus, seu aliis locis religionis eiusdem, sive in blado, vino, carnibus, oleo, piscibus, pecunia, seu rebus aliis quibuscumque consistant, illa eis in terminis consuetis vel praefixis seu in antea praefigendis integre solvere non omittant. Quod si priores, praepositi, archidiaconi ac caeteri administratores eiusdem religionis ea in ipsis terminis, vel saltem infra mensem non solverint requisiti, quantum ascendit quarta pars illius debiti, ultra ipsum debitum, nomine poenae, solvere teneantur. Et si infra alium mensem immediate sequentem non solverint, tam poenam, quam etiam ipsum debitum principale, eo ipso sint (donec de praedictis fuerit integraliter satisfactum) a temporalium administratione suspensi, et praelatus, durante suspensione praedicta, ministret per alium temporalia beneficia illius, qui suspensionem incurrerit praedictam, et satisfaciat de praedictis. Antistites vero, si post lapsum terminum requisiti, infra duorum mensium spatium a die requisitionis huiusmodi computandum, satisfacere contempserint, poenam tertiae partis debiti incurrant irremissibiliter eo ipso. Abbates autem et alii praelati religionis eiusdem, si post requisitionem consimilem infra mensem satisfacere contempserint, incurrant poenam consimilem ipso facto. Et si abbates et alii praelati huiusmodi per alium mensem sequentem solvere non curaverint, a stallo chori et loco capituli deputatis eisdem, sint ipso facto, et tandiu remaneant, suspensi, donec integraliter de debito et poena satisfecerint memoratis, nulla remissione profutura eisdem. In praedictis tamen casibus, de principali debito satisfacto, antistites, abbates et alii praelati libere, inferiores vero de suorum licentia praela-

torum remittere valeant poenas praefatas ab aliis, quam a praefatis antistitibus, abbatibus et praelatis sibi debitas pro praedictis. Institutionibus regularibus inhaerentes, statuimus, ut canonici in Ecclesiis cathedralibus, monasteriis sive locis aliis collegiatis seu conventualibus d. religionis constituti, consuetudine seu usu (quinimo abusu, contrario non obstante, in refectorio comedant in communi, nisi in casibus, in quibus et prout eisdem licitum est seu permissum extra refectorium comedere secundum regularia et canonica instituta, proviso quod illi, quibus incumbit onus providendi de victu canonicis eisdem, provideant sufficienter et decenter, non in pecunia, sed in victualibus, prout cuilibet opus erit: de qua sufficientia et decencia victualium tractetur, et si expedit, ordinetur in capitulo annali; decernentes, quod si qui redditus vel pensiones alicui ex canonicis singulariter hactenus pro victualibus fuerint assignati, nullatenus dimittantur eidem. Nos et assignationes huiusmodi revocamus, et pro revocatis haberi volumus, et eas fieri deinceps prohibemus. Illi quoque, quibus incumbit onus de vestimentis, calceamentis et aliis corporis indumentis necessariis dictis canonicis providendi, eisdem provideant sufficienter et decenter, et tempore congruo iuxta suppetentiam facultatum et conditionem seu qualitatem regionis: et illud quod dandum erit singulis pro vestimentis et aliis praedictis, ordinent et taxent, si opus fuerit, in annali capitulo memorato. Ad haec subiungimus, quod illi, qui praedicta administrare tenentur, ad ea, omni excusatione cessante, ut praemittitur, ministranda per superiores suos, aut in defectum eorum, per visitatores vel praesidentes in capitulo provinciali deputatos et eorum quemlibet compellantur. Nec audiantur, si dicant privilegium, statutum, ordinationem vel consuetudinem contraria se habere, aut pro suis personis, eorumque statu personarum et officiorum decencia sustentandis, se as-

serant indigere, nulla quoque super hoc appellatio, nullave supplicatio eis prosit. Et si tertio moniti, per aliqua dierum competentia intervalla moneatis arbitrio relinquenda, praemissis efficaciter parere contempserint, removeantur a suis administrationibus vel officiis, ipsaque aliis personis idoneis praedicta complere valentibus committantur. Abbates vero, praepositi, priores ac caeteri, etiam Apostolicae Sedis notarii non habentes superiores religionis eiusdem vel habentes, si praesint collegiis seu conventibus, qui de praedictis providere teneantur, non habentes quidem superiores, a praesidentibus ac visitoribus et eorum quolibet, caeteri vero tam ab eisdem, quam etiam a dictis superioribus per censuram ecclesiasticam, aliisque remediis ad hoc congruentibus ad id omnino cogantur, eisdem superioribus nisi suos subditos, necnon dictis praesidentibus ac visitoribus, nisi abbates, priores et alios supradictos efficaciter ad praemissa compulerint, in capitulis provincialibus graviter arguendis et taliter corrigendis, quod cedat caeteris in exemplum. Caeterum si redditus et proventus dignitatum, officiorum seu administrationum, quibus onus praedictum incumbit, aut dicta victualia, vestimenta seu alia pro victu seu vestitu necessario canonicis ministrando non suffecerint, possit praelatus in suo annali capitulo, cum consilio et assensu eiusdem capituli vel maioris partis ipsius, auctoritate apostolica, prioratibus, administrationibus et aliis beneficiis per canonicos dictae religionis solitis gubernari, quibus eorum supportatis oneribus ad hoc suffecerint facultates (vocatis tamen ad hoc prioribus vel administratoribus et aliis beneficiatis, qui eisdem praesuerint) pensiones perpetuas imponere, pro sufficienti supplemento defectus victualium et vestimentorum et aliorum necessariorum, pro habitu corporis dumtaxat, quas quidem pensiones ex tunc, tam illi qui eisdem prioratibus, administrationibus et beneficiis aliis

tempore huiusmodi impositionis praesuerint, quam successores eorum solvere teneantur.

Ab esu car-
nium quando
abstinendum.

§ 48. Ut salutis Auctori purius serviat, statuimus quod universi canonici religionis praefatae ab esu carniū diebus veneris, sabbati et per totum Adventum Domini studeant abstinere, non obstantibus statutis vel contrariis quibuscumque. Super abstinentia vero ab esu huiusmodi carniū in quarta feria et septuagesima, praelati seu alii, ad quos spectaverit, consuetudines et statuta, antiqua et nova, honesta et rationabilia suorum locorum servent, et faciant observari. Illis tamen qui ad maiorem abstinentiam sunt adstricti, per hoc esum carniū non intendimus indulgere.

De accubitu in
dormitoriis

§ 49. Rursus praecipimus, quod canonici religionis eiusdem residentes in claustris, omnes simul, vel si multitudo eorum non sinit, saltem quanto plures ex ipsis commode poterunt, in una domo dormiant et quiescant, iuxta regularia instituta canonica, non habentes separatas cameras sive cellas, exceptis iis, qui propter senectutem, valetudines corporales, aut propter administrationes seu officia, quae gesserint, vel ex aliis causis iuxta dispositionem sui superioris rationabiliter excusantur. Statuimus etiam quod in dormitoriis cellas non habentibus, cellae de caetero nullae fiant. Permittimus tamen, quod in eis, ubi sunt cellae iam factae, remaneant; sed a parte anteriori debeant aperiri, ita quod a transeuntibus, hi qui intra fuerint, conspici valeant et videri, et quod per praelatos locorum infra sex menses a tempore, quo praesentes constitutiones fuerint publicatae, vel ipsis negligentibus seu non valentibus, per visitatores in provincialibus capitulis deputatos, in prima visitatione, quam impenderint, omnes tales cellae ab anteriori parte debeant aperiri; et si super hoc fuerint aliqui resistentes vel impedimentum praestantes seu praestari procurantes, vel ad id dantes auxilium, consilium vel favorem,

publice vel occulte, vel huiusmodi cellas de novo facere praesumentes, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Quos etiam ipsi praelati et visitatores praefati per alia iuris et ipsius religionis remedia valeant super his auctoritate apostolica coercere. Ab huiusmodi autem excommunicatione, si ipsam incurrerint, possint absolvi per visitatores praefatos vel per praelatos immediatos eorum, et cum eis super irregularitate, si quam forsitan contraxerint, per simplicitatem et iuris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) celebrando divina vel se ingerendo eisdem, per eosdem valeant dispensari.

§ 50. Religionis eiusdem consulere commodis et praecavere dispendiis cupientes, statuimus ut si quis Ecclesiae cathedrali, monasterio, prioratui, praepositurae seu administrationi cuiusvis dictae religionis praesidens, aut simplex canonicus seu conversus religionis eiusdem, privilegia, literas vel instrumenta concessa seu confecta super libertatibus, possessionibus, rebus seu iuribus eorumdem, aut vasa aurea seu argentea divino cultui dedicata, necnon reliquias, ornamenta ecclesiastica, libros aut res alias notabiles vel pretiosas ipsorum, extra Ecclesiam, monasterium, prioratum seu administrationem huiusmodi, in damnum ipsorum, apud suos consanguineos vel propinquos seu quoscumque alios fraudulenter transportare seu tenere praesumpserit (nisi infra duorum mensium spatium, prout possibile fuerit ei, ad loca ipsa reduxerit, vel eadem loca seu administrationes infra idem spatium indemnia reddiderit), ex tunc possidens ipsa, tamdiu, donec praemissa, ut praefertur, emendaverit, ab administratione temporalium sit suspensus; simplex vero canonicus vel conversus, ad beneficia seu officia quaelibet religionis ipsius obtinenda, sit eo ipso tamdiu inhabilis, quousque per immediatum superiorem ipsius, satisfactione praemissa, cum eis

Privilegia, lit-
ras, instrumen-
ta, aliaque mo-
bilia et immobi-
lia suo non mo-
venta loco.

fuert misericorditer dispensatum. Et si praesidentis eiusdem, qui tamen antistes non fuerit, culpa extiterit manifesta, per praesidentes in provinciali capitulo, vel visitatores per idem capitulum deputatos, poenae graviori subdatur.

De frequentia celebrat. missarum per sacerdotes.

§ 51. Hortamur praepositos, priores et administratores, singulosque canonicos dictae religionis in sacerdotio constitutos, in Ecclesiis, monasteriis et aliis eorum locis conventualibus residentes, ut (si non frequentius) saltem bis in septimana, residentes autem in prioratibus vel aliis locis conventualibus, saltem semel in hebdomada, in scholis vero vel alibi commorantes, infra quindecim dies saltem semel, salva honestate et debita devotione, missas studeant celebrare.

Et sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae per alios.

§ 52. Alii vero canonici non sacerdotes ubilibet constituti, in qualibet quinquena saltem semel confiteantur et quolibet mense reverenter suscipiant Eucharistiae Sacramentum, nisi forte de proprii confessoris consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab eius perceptione eorum aliquis duxerit abstinendum. Per hoc autem, statutis, consuetudinibus, ordinationibus seu observantiis Ecclesiarum, monasteriorum seu locorum praedictorum, quibus frequentius pro certis diebus confiteri, communicare vel celebrare debeant, vel saepius celebrando locorum onera supportare, in aliquo non intendimus derogare: adiicientes quod abbates, praepositi seu priores caeteri locis conventualibus praesidentes, die qualibet, rationabili causa cessante, missam celebrent vel audiant, et nihilominus in solemnibus festis in suis monasteriis sive locis missas solemnes studeant celebrare.

De recitatione horarum canonicarum.

§ 53. Hortamur etiam, quod in Ecclesiis, monasteriis sive locis aliis conventualibus, cum modestia, humiliter et devote horis nocturnis et diurnis ad divina officia universi et singuli canonici studeant convenire; ipsaque non transcurrendo aut syncopando, sed tractim et distincte psallant, et celebrent devote.

Sane in Ecclesiis cathedralibus, monasteriis et locis aliis conventualibus religionis eiusdem, missa maior per canonicum celebretur. Et si inibi magnus et ad hoc sufficiens fuerit canonicorum numerus, in officiis diaconatus et subdiaconatus ministrent huiusmodi celebranti, et qui hebdomadarius fuerit missae maioris, cessante impedimento legitimo, horas canonicas incipiat et collectas orationes dicat. Transgressores vero praemissorum debitae subiaceant disciplinae.

De ornamentis et vasis sacris.

§ 54. Denique solliciti sint antistites, abbates, praepositi, priores, sacristae et administratores alii religionis praefatae, quocumque nomine censeantur, quibus incumbit Ecclesias, oratoria, altaria, reliquias, vasa, corporalia, vestimenta et alia ornamenta ecclesiastica munda et nitida conservare, et facere ab aliis conservari; de breviariis quoque, missalibus, aliisque libris et vestimentis ac ornamentis quibuslibet necessariis, iuxta facultates et exigentiam locorum suorum, Ecclesiis et locis eisdem omnino provideant, seu faciant provideri: quod si praemissa pro posse adimplere neglexerint, ad ea complenda competentibus remediis compellantur, et si opus fuerit, pars proventuum beneficiorum eorum per superiores recipiatur eosdem, et in praedictorum provisionem per aliquem idoneum convertatur.

Religionis huius canonici ad publica tribunalia non trahendi in criminalibus.

§ 55. In favorem religionis praefatae prohibemus, ne antistites et alii ecclesiastici iudices trahant professores religionis eiusdem in causis criminalibus ad eorum consistorium seu iudiciale tribunal, ubi causae communiter audiuntur; sed alibi audiant dictas causas; nisi forte criminis manifesti enormitas aliud suaserit faciendum.

Venationi vel aucupationi non incumbant.

§ 56. Porro a venationibus et aucupationibus canonici dictae religionis abstineant, nec eis interesse, aut canes ad opus venandi vel aures (1) venaticas per se vel alios tenere praesumant, nec a familiaribus secum morantibus teneri permit-

(1) Forsan aces.

tant; nisi saltus, vivaria vel garenas propria vel ius venandi in alienis haberent, quo casu hoc eis permittitur, dum tamen infra monasterium seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi praesentiam exhibeant personalem. Siqui vero eorum venationi aut aucupationi clamorae vel alias, cum canibus vel avibus ex proposito interfuerint; siquidem abbas fuerit vel prior seu praepositus aut Apostolicae Sedis notarius quicumque non habens superiorem eiusdem religionis, per annum se noverit a beneficiorum collatione suspensum, quo casu ius collationis huiusmodi, eo modo quo sibi competeat, ad priorem claustralem cum consilio et assensu conventus vel maioris partis ipsius, durante suspensione huiusmodi, devolvatur. Si vero alius fuerit, ab administratione quam obtinet, sit per annum suspensus: quod si nullam administrationem habet, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem seu aliud ecclesiasticum beneficium obtinendum.

Arma intra Ecclesiarum septa non teneant.

§ 57. Dicti quoque canonici infra septa suarum ecclesiarum seu monasteriorum arma nullatenus teneant sine suorum licentia praelatorum. Tenentes, vero absque dicta licentia, per superiorem suum taliter puniantur, quod ipsorum poena cedat aliis in exemplum. Super inhabilitate tamen et suspensione praedictis, praesidentes et eorum quilibet cum praelatis, et praelati cum eorum subditis possint, si eis expediens visum fuerit, dispensare, iniuncta transgressoribus poenitentia salutari.

Canonici suos superiores accusantes quo pacto audiendi.

§ 58. Quia nonnulli canonici dictae religionis contra praelatos vel superiores suos frequenter multa proponunt, non ut omnia per eos proposita probent, quia nec facere possent, sed ut infament omnibus, et probatis forsitan illorum aliquibus, finem consequantur optatum, districtius inhibemus, ne quis canonicus religionis eiusdem contra suum praelatum vel su-

periores super crimine vel criminibus deinceps quomodolibet admittatur, nisi prius se obligaverit ad poenam congruam, si in probatione propositorum vel alicuius ipsorum defecerit, per eum irremissibiliter subeundam.

Disciplina regularis ubi fuerit collapsa quomodo reparanda.

§ 59. Si aliqua Ecclesia cathedralis, monasterium seu alius locus religionis eiusdem in religione vel regulari observantia adeo sint collapsa, quod per antistitem, abbatem vel alium praelatum seu administratorem vel canonicos proprios verisimiliter nequeat reparari, statuimus quod per praesidentes provinciales et quemlibet eorumdem, ad requisitionem seu relationem visitorum, prout eidem capitulo super hoc consulendo videbitur expedire; vel sine consultatione huiusmodi, si ex dilatione consulendi dictum capitulum periculum immineret, auctoritate apostolica de alia Ecclesia, monasterio seu loco, in qua seu quo eiusdem religionis noscitur observantia refflorere, canonici assumantur idonei, et ad dictam Ecclesiam, monasterium sive locum collapsam seu collapsum mittantur, ut ibidem, quamdiu expediens fuerit, morentur, per quos Ecclesia, monasterium seu locus huiusmodi reparetur. Illi vero canonici, ob quorum culpam eiusdem Ecclesiae, monasterii sive loci huiusmodi lapsus seu deformatio noscitur contigisse, in Ecclesia seu monasterio vel loco, de qua vel quo assumpti fuerint ii, qui ad Ecclesiam vel monasterium seu locum collapsam vel collapsum, ut praemittitur, transmittentur, vel in loco alio, in quo eadem religio vigeat, per praesidentes eosdem et eorum quemlibet, prout expediens fuerit, auctoritate apostolica collocentur, ubi eorum mores valeant reformari: districtius inhibentes ne monasteria seu alia loca collegiata seu conventualia religionis eiusdem, Ecclesiis, monasteriis seu locis religiosorum quorumcumque alterius habitus uniantur, vel etiam submittantur, sine licentia Sedis Apostolicae speciali, si secus actum fuerit, decernentes irritum et inane:

Contra pecu-
lium et proprie-
tarios.

§ 60. Licet contra religiosos proprie-
tarios sit provisum per canonicas san-
ctiones, tamen specialius providere vo-
lentes contra illos canonicos et conversos
dictae religionis, qui, suae salutis obli-
ti, contra regulares et canonicas institutiones
pecuniam congregant, iura, possessiones,
redditus seu census annuos et alia bona
emunt seu emi faciunt, aliquando proprio
et saepe nomine alieno, multis super iis
figmentis adhibitis, aliisque tradunt ani-
malia nutrienda et cum augmento vel
lucri, sibi vel alteri reddenda eorum no-
mine seu pro ipsis; et alios multos con-
tractus diversimode tamquam negociatores
exercent; necnon appetentes et sectantes
lucra turpia, peculium occultant et illicite
detinent in suarum periculum animarum:
decernimus omnia praemissa (quae ta-
men restitutioni non subiaceant aliorum)
nedum post obitum, sed etiam in vita
ipsorum canonicorum et conversorum,
fore administrationi ad quam pertinuerint
applicanda, quacumque consuetudine con-
traria non obstante, quodque nulli cano-
nico vel converso talia faciendi licentia
a quoquam valeat indulgeri, et quod prae-
fati canonici et conversi praedicta com-
mittentes, et quaecumque religionis eius-
dem supradicta retinentes, aut sibi ipsis
appropriantes vel applicationi huiusmodi
resistentes, vel impedimentum publice vel
occulte eidem praestantes seu praestare
procurantes, vel dictum peculium habentes
et non revelantes praelatis propriis, si per
eosdem praelatos specialiter et nomina-
tim moniti, infra mensem post monitio-
nem huiusmodi immediate sequentem, a
praedictis non destiterint, vel peculium
non revelaverint et restituerint, si resti-
tuendi facultatem habuerint, sint eo ipso
inhabiles ad prioratus officium, admini-
strationes et beneficia quaelibet in reli-
gione huiusmodi obtinenda. Concedimus
tamen quod cum talibus canonicis seu
conversis antistites, abbates, praepositi et
alii praelati eorum immediati possint super
inhabilitate huiusmodi dispensare, quando

eis videbitur expedire, dummodo a prae-
dictis destiterint, et peculium et alia su-
praedicta revelaverint et restituerint, ut
praefertur. Teneantur insuper praelati et
superiores praefati, in suis annalibus
capitulis, monere generaliter annuatim
omnes proprietarios, ut ab omnibus su-
praedictis desistant excessibus, et pecu-
lium, si quod habent, revelent et resti-
tuere non postponant.

§ 61. Quum ex conspirationis et con-
iurationis crimine (si forte transeat im-
punitum) multa mala et scandala possint
exoriri, statuimus quod conspiratores et
coniuratores, siqui religionis eiusdem de
crimine huiusmodi legitime convicti fue-
rint vel confessi, praeter alias poenas ta-
libus a iure vel aliquo quovis modo in-
flictas, eo ipso beneficiis et administratio-
nibus quibuslibet, quae obtinuerint, sint
privati. Si vero beneficiati non fuerint, eo
ipso reddantur inhabiles ad quaevis bene-
ficia seu administrationes ecclesiasticas
quomodolibet obtinenda. Contra conspi-
ratores autem et coniuratores occultos,
quorum notitia non habetur, per supe-
riorem aut visitatores etiam poenae aliae,
prout expedire videbitur, generaliter sta-
tuantur. Si vero aliquis de praedictis ad
cor reductus, illi vel illis, qui tanguntur
ex eis, ipsas patefecerit tali tempore, quod
possint huiusmodi factionibus obviare, di-
gnus absolute et venia habeatur.

§ 62. Ne canonici religionis praefatae
vagandi occasionem habentes, salutis pro-
priae detrimentum incurrant, statuimus
ut praesidentes provincialibus capitulis,
necnon abbates, praepositi, priores et alii
ad quos id pertinuerit, fugitivos et eiectos
de ordine suo requirant sollicite annuatim,
qui, si in Ecclesiis seu monasteriis suis
recipi poterunt, secundum ordinem re-
gularem recipiantur, salva ordinis di-
sciplina: quod si indisciplinati et incor-
rigibiles apparuerint, auctoritate nostra
provideant praesidentes et alii praedicti ut

Contra conspi-
rationes et con-
iurationes fa-
cientes.

De fugitivis e-
iectis

apud easdem Ecclesias seu monasteria, in
locis competentibus a communi fratrum
consortio segregati, ponantur ad agendum
poenitentiam, ibique vitae necessaria mi-
nistrentur eisdem, nec pateat aliis fratri-
bus aut cuiquam alteri accessus ad eos,
nisi prius a superiore petita licentia super
hoc et obtenta. Si vero huiusmodi fugitivos
vel eiectos inobedientes invenerint, eos ex-
communicent, et tamdiu faciant ab Ec-
clesiarum praelatis excommunicatos pro-
nunciari publice, donec ad mandatum
ipsorum humiliter revertantur. Insuper
statuimus quod praelati et alii ad quos
pertinuerit in ipsa religione correctiones
facere regulares, quotiens et quando pro
gravioribus culpis debebunt poenitentias
iniungere, hoc faciant cum aliquorum pro-
horum consilio, et tractatu praehabito cum
eisdem.

Per praemissa
ordinatio iuri
non derogatur

Item statuta
quomodo pu-
blicanda.

§ 63. Per praemissa vero iurisdictioni
ordinariorum non intendimus derogare.

§ 64. Ut autem statuta huiusmodi, quae
religionis eiusdem salutem sapiunt et pro-
fectum, ad eunctorum professorum eius-
dem Ordinis notitiam deducantur, ac in-
violabiliter et fideliter observentur ab eis,
auctoritate apostolica praesentium tenore
praecipimus quod statuta praedicta in pri-
mis provincialibus capitulis eorundem a
principio usque ad finem publice legantur
et solemniter publicentur, eorumque sin-
gulae copiae singulis Ecclesiis, monasteriis
atque locis religionis eiusdem habentibus
capitula, collegia seu conventus per prae-
sidentes dictis capitulis, eorum sigillata
sigillis, tradantur et etiam assignentur,
expensis tamen capitulorum seu conven-
tuum, quibus huiusmodi dandae fuerint
copiae, conscribenda, quodque in singulis
Ecclesiis, monasteriis atque locis dicti or-
dinis statuta praefata bis in anno legantur:
statutis et consuetudinibus dicti Ordinis
et privilegiis quibuscumque, siqua forsitan
huiusmodi statutis per nos editis obvia-
rent, omni quoad hoc deinceps robore
carituris. Nulli ergo, etc.

Si quis, etc.

Dat. Avenione, idibus maii, pontificatus
nostri anno quinto.

Dat. die 15 maii 1339, pontif. anno v.

XIV.

*Institutio Studii generalis in civitate Ve-
ronensi (1).*

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Institutio (de qua in rubri-
ca). — Clausulae.

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Dum sollicitae considerationis indagine
perscrutamur quam sit donum sapientiae
pretiosum etc. (Caetera prout in constitu-
tione xxviii Ioannis XXI, pag. 294 tomi
huius).

§ 1. Cum igitur civitas Veronensis,
propter ipsius commoditates et conditio-
nes quamplurimas, apta non modicum
generali Studio censeatur, nos profectibus
publicis multipliciter expedire credentes
ut in civitate praedicta cultores sapientiae
inserantur, fructum uberem, largiente
Domino, in tempore perducturi, aposto-
lica auctoritate concedimus, et tenore
praesentium indulgemus, ut in civitate
praefata sit deinceps in iure canonico et
civili et in medicina et artibus perpetuum
Studium generale, in quo magistri doceant,
et scholares libere studeant et audiant in
facultatibus praelibatis, et in eisdem fa-
cultatibus magisterii titulo valeant idonei
decorari. Nulli ergo omnino hominum li-
ceat hanc paginam nostrae concessionis
infringere, etc.

Datum Avenione, decimo kalendas octo-
bris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 22 septembris 1339, pont. anno v.

(1) Ex Regest. Vatic., unde transcriptum hoc
diploma edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de Ecclesia
Veronensi.

XV.

De Studio generali in civitate Gratianopolitana erecto, nonnullisque eiusdem legibus (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Studium generale Gratianopoli se erexisse ait. — 2. Licentiandi ius episcopo assertum. — 3. Licentiati huiusmodi ubique terrarum legere possunt. — 4. Iuramentum a magistris praestandum.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Iohanni episcopo Gratianopolitan., eiusque successoribus canonice substituendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Inter cuncta desideria, quae grata nostris occurrunt affectibus, illud praecipue menti nostrae inhaerere dignoscitur, ut catholicae fidei professores, expulsis ignorantiae tenebris, gloriosa literarum scientia imbuantur, et laudabilibus sapientiae studiis eruditi, suos actus et opera disponant et ordinent in lumine veritatis: quodque literarum studia, in quibus margarita scientiae reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant, et propensius invalescant in illis praesertim locis, quae ad multiplicanda doctrinae semina et germina salutaria producenda idonea et accommodata existere dignoscuntur.

Studium generale Gratianopoli se erexisse ait

§ 1. Sane dudum diligentius attendentes quod civitas Gratianopolitana, propter ipsius commoditates et conditiones quamplurimas, erat apta non modicum Studio generali, nos profectibus publicis multipliciter expedire credentes ut in civitate praedicta cultores sapientiae inserantur, fructum uberem, largiente Domino, in tempore producturi, tum ob praemissa, tum etiam ob sinceræ fidei puritatem et eximiae devotionis affectum, quos dilectus filius nobilis vir Humbertus Delphinus Vienn. ad nos et Apostolicam Sedem gerit, qui super iis nobis humiliter supplicavit, auctoritate apostolica concessimus, et per

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

nostras literas duximus indulgendum ut in civitate praefata ex tunc foret, in iure videlicet canonico et in civili et in medicina et artibus, perpetuum Studium generale, in quo magistri doceant, et scholares libere studeant et audiant in facultatibus praelibatis, et in eisdem facultatibus magisterii titulo valeant idonei decorari.

§ 2. Ut autem concessio et indulgentia huiusmodi ad profectum et utilitatem studentium et ad dictum Studium confluentium efficaciter impleantur, tibi, frater episcope, tuisque successoribus episcopis Gratianopolitan., qui erunt pro tempore, in perpetuum, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam, iuxta infrascriptum modum, liberam concedimus auctoritate apostolica facultatem, auctoritate praedicta tenore praesentium statuente, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in dicto Studio docendi licentiam, ut alios decentius erudire valeant petierint impartiri, in iure canonico et civili, et medicina et artibus examinari possint ibidem, et in eisdem facultatibus magisterii titulo insigniri: ita tamen ut quotiens aliqui fuerint promovendi, praesententur Gratianopolitan. episcopo, qui erit pro tempore, vel ei, quem ad hoc idem episcopus duxerit deputandum, qui magistros facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, in eodem Studio praesentibus et vocatis, eos gratis, et difficultate quacumque sublata, de scientia, facundia, modo legendi, et aliis, quae in promovendis ad doctoratus seu magistratus officium requiruntur, examinare studeat diligenter: et illos, quos idoneos repererit, petito secreto magistrorum eorundem consilio, quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium vel iacturam revelari quomodolibet, sub divinae maledictionis interminatione, districtissime prohibemus, approbet et admittat, eisque petitam licentiam largiatur, alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratia, odio vel favore.

§ 3. Illi autem, qui in civitate praefata

Licentiandi ius episcopo assertum.

Licentiati huiusmodi ubique terrarum legere possunt.

Iuramentum a magistris praestandum.

fata examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc, absque examinatione vel approbatione alia, legendi et docendi ubique terrarum plenam et liberam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

§ 4. Sane, ut rite in praefatis examinationibus procedatur, praecipimus, ut magistri legere in eodem Studio cupientes, antequam incipiant, praestent publice iuramentum, quod ipsi vocati ad examinationes easdem, venient, nisi fuerint legitime impediti, et gratis sine difficultate, odio et favore postpositis, dabunt examinationi fidele consilium, qui de examinatis, velut digni approbati debeant, aut indigni merito reprobari. Qui vero iuramentum huiusmodi praestare noluerint, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem, nec etiam ad aliqua Universitatis ipsius studii commoda vel beneficia ullatenus admittantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, prohibitionis et praeccepti infringere etc.

Datum Avenione secundo kalendas octobris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 30 septembris 1339, pont. anno v.

XVI.

Revocatio vectigalium et pedagiorum a populo Romano, absque Sedis Apostolicae licentia, impositorum (1).

SUMMARIUM

Ius imponendi vectigalia ad quos spectet. — 1. Quamdam gabellam, ab officialibus Romanis impositam, — 2. Revocat, exigique vetat.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Consulto provida decrevit antiquitas per novorum impositiones vectigalium, quae

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

sine principali auctoritate institui non possunt, non fore aliquid exigendum: quinimo pedagiorum seu vectigalium huiusmodi exactiones, tam iure canonico, quam civili, regulariter et merito sunt damnatae: vetusto etiam more sanctorum Patrum est in sancta Romana Ecclesia introductum, quod Romani Pontifices, in certis et praecipuis Ecclesiae praefatae solemnitatibus, eos, qui novas pedagiorum exactiones statuere vel imponere praesumunt, nisi sint legitima auctoritate suffulti, sententia excommunicationis involvunt.

§ 1. Sane nuper, sicut accepimus, officiales seu populus Urbis non attendentes praemissa, absque nostra licentia, de novo gabellam seu gabellas ac nova vectigalia in dicta Urbe instituire temere praesumpserunt in magnum reipublicae ac libertatis civium romanorum, nec non Ecclesiarum, clericorum et peregrinorum praerudicium et gravamen, proponentes de dicta gabella tenere certam militiam equitum, et de eiusdem gabellae provenibus stipendia solvere equitibus memoratis.

§ 2. Nos igitur attendentes, quod eiusdem gabellae seu vectigalium institutio eidem reipublicae ac libertati ecclesiasticae, et immunitati dictorum civium, nec non clericorum et peregrinorum plurimum praerudicialis existit, et quod ex praedicta militia eorundem civium et aliorum plurimum oppressiones et alia mala quamplurima possent sequi, ac volentes propterea perniciosae huiusmodi novitati congruis remediis obviare, praedictas gabellas noviter praesumptione temeraria institutas, quatenus processerunt de facto, auctoritate apostolica revocamus et annullamus omnino, exactionem earundem fieri districtius inhibentes, eos, qui contra inhibitiones huiusmodi, post praesentium obtentam notitiam, praedictas gabellas de novo institutas exigere, vel similes absque nostra licentia speciali de novo instituire, nec non illos, qui super iis praestare eis consilium, auxilium vel

Ius imponendi vectigalia ad quos spectet.

Quamdam gabellam, ab officialibus Romanis impositam

Revocat, exigique vetat.

favorem praesumpserint, decernentes ipso facto excommunicationis sententiae subiacere.

Nulli ergo etc.

Datum Avenione kalendis decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 1 decembris 1339, pont. anno v.

XVII.

Contra eos, qui loco sui alios supponunt examini pro consequendis beneficiis ecclesiasticis, vel se pro aliis dicto examini supponunt.

SUMMARIUM

Causae edendae constitutionis. — 1. Constitutio cum appositione poenarum.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Quoniam nonnulli, sicut accepimus, honestati nequitiam, et morum saluti temporalia commoda praefidentes, ad subeundum examen, quod hi, qui ad ecclesiastica beneficia ex provisionis nostrae gratia fuerint promovendi, in literatura examen subire tenentur, se minus idoneos sentientes, ad illud supponunt alios loco sui, qui se dictorum minus idoneorum habere nomina et cognomina, et esse de civitate seu dioecesi eorundem mendaciter confingentes, examen subeunt pro eisdem, sicque praefati minus idonei, nullum subeuntes examen, per fraudem, huiusmodi beneficia ecclesiastica consequuntur.

§ 1. Nos volentes huiusmodi fraudi poenis debitis percellendae salubriter obviare, omnes huiusmodi, qui alios supponunt examini loco sui; necnon eos qui, aliorum mentitis nominibus, huiusmodi examen subeunt pro eisdem, excommunicationis sententiae ipso facto decernimus subiacere, ac literas nostras per huiusmodi fraudem obtentas, et in posterum obtinendas, omnesque processus ipsarum

praetextu habitos vel habendos, fore cassos, vacuos, irritos et inanes, et nullius penitus existere firmitatis. Praedicti insuper, qui sibi falsa nomina imponentes, pro aliis examine subeunt, ut praefertur, omnibus beneficiis ecclesiasticis, siqua habent, sint eo ipso privati. Si vero nulla beneficia ecclesiastica obtineant, eo ipso efficiantur inhabiles ad beneficia ecclesiastica.

Nulli ergo etc.

Datum Avenione 19 decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 19 decembris 1339, pont. anno v.

XVIII.

Declaratio super certis capitulis contentis in constitutione edita super statu ordinis monachorum Nigrorum (1).

SUMMARIUM

Nonnulla dubia ex constitutionibus huiusce Ordinis exorta. — 1. De visitoribus. — 2. De expensis subministrandis venientibus ad annuale capitulum. — 3. De vita communi venientium ad capitula. — 4. De studentibus ad generalia studia transmittendis. — 5. De pensionibus studentium. — 6. De mutuis. — 7. De forma iuramenti a praelatis praestandi. — 8. De locis non tradendis ad firmam. — 9. Ne mulieres habitent in locis monachorum. — 10. De creatione monachorum. — 11. De licentiis eundi extra monasteria. — 12. De poenis quae a constitutionibus intentantur contra transgressores. — Clausulae.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Dudum pro bono et salubri statu religionis seu Ordinis monachorum Nigrorum nonnulla statuta et ordinationes certis distincta capitulis, adhibitis nobis nonnullis ex fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, et pluribus praelatis eiusdem Ordinis Decretorum docto-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.; legitur quoque apud Baluzium, Miscellan., tom. vii, pag. 142.

Adv. Charta ista adiicienda est ad calcem tomi IV h. n. edit. et refertur ad pag. 462 b illius tomi.

XVIII^a.

Reformatio advocatorum et procuratorum curiae Romanae².

Benedictus Episcopus
Servus Servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Decens et necessarium existimamus, ut patroni causarum, qui in Romanâ curiâ officium advocacionis assumunt, deinceps discreto et optimo ordine dirigantur.

Patroni causarum moderatam servent.

§ 1. Sit ergo causae patronus in proponendo efficax, pertinentia dumtaxat ad negotium de quo agitur recitans, superflua et impertinentia non admittens, nec ultra quam causae exposcit utilitas in licentiam conviciandi et maledicendi temeritatem prorumpat.

Pauperum causas gratis agant.

§ 2. Caveant tamen advocati, ne de causis pauperum (quas per illos qui eas proponere volunt gratis proponi volumus) quicquam omnino recipiant, etiam de ipsorum pauperum prompta instantia libera-

1 Constitutionem hanc Benedicti XII, quae ex oblivione in Romana Main. editione omissa fuit, desumimus ex Cherubino, apud quem sub n. II refertur (R. T.).

2 Alias eorundem, necnon et notariorum eiusdem curiae reformationes quamplures, pro temporum conditione, multi pontifices ediderunt, sed hanc ipse uti antiquiorem, et alteram Pauli V tamquam novissimam, et cuncta plenissime continentem, infra in sua Const. LXXI et sequenti (in h. n. edit. CXCIV et CXCv, quas vide in tom. XII, pag. 58 et 111 hoc opere inserere contentus fui, una cum adnotationibus ibi in apostillis sigillatim appositis (CHERUB.).

Bull. Rom. — Vol. IV.

68 bis

litalis oblatum. Qui autem ab eis aliquid receperint, nequaquam dominium eius acquirant, sed ad restitutionem dupli eius quod receperint sic eis teneri volumus et adstringi, ut nihil per dictos pauperes remitti possit eisdem, ad quam quidem restitutionem per vicecancellarium S. R. E., qui erit pro tempore, per censuram ecclesiasticam compellantur.

§ 3. Ne vero (quod absit) cupiditatis ardor incitet advocatum, pro immoderato lucro captando, ad suscipiendum causarum multitudinem, ad quarum patrocinium non sufficit, non absque ipsarum detrimento causarum et clientulorum suorum irreparabili praecudio et iacturâ, omnibus advocatis eiusdem Romanae Curiae praesentibus et futuris districtius inhibemus, ne quisquam eorum tot causas suscipiat, quod eis opportunitatem necessarii studii et solertiam debitam in prosequendis seu dirigendis eisdem nequeant exhibere; cum melius sit bene pauca attendere, quam multa suscipere periculose: quod si forte contra inhibitionem huiusmodi tot causas receperint, ut eisdem singulis non possint debitum studium et necessitatem solitam adhibere, et ob hoc dictas causas vel earum aliquam perire vel nimis dispendiose differri contingat, ad restorationem expensarum, damnorum et interesse partis, si talis sit causa, quae aestimationem recipiat, vel de cuius interesse partis possit satisfieri, integraliter teneantur, alioquin, ultra expensas easdem, pro eiusdem vicecancellarii in causis consistorialibus, in causis vero aliis, quas apud Se-

Causarum multitudinem quibus sufficienter intendere non possunt non suscipiant.

Causae edendae constitutionis

Constitutio cum appositione poenarum.

Nonnulla dubia ex constitutionibus huiusce Ordinis exorta.

dem Apostolicam agitari contigerit, pro auditorum ipsarum causarum, sive auditores ipsi sint S.-R. E. cardinales, sive alii qui apud Sedem praedictam huiusmodi causas audierint, arbitrio puniantur.

§ 4. Rursus, quilibet advocatus, antequam causam proponendam et dirigendam suscipiat, factum clientuli cuius erit negotium cum principali si poterit, vel cum procuratore seu promotore causae ipsius, et quae munimenta, qualesque probationes super dicto negotio clientulus habeat et haberi poterit, examinet diligenter. Et si ex informatione huiusmodi reperiat iustam, rationabilem et probabilem eius causam (quoniam¹ informationem in scriptis redactam sibi faciat exhiberi) causam assumere poterit suo patrocinio adiuvandam. Si vero iniustam et improbam ex dicta informatione repererit, eam non assumat, sed a patrocinio suo repellat, partique repulsae consulat quod dictam causam dimittat, nec in prosecutione ipsius se et alteram partem vexet laboribus et expensis.

§ 5. Caveant autem quod, ultra conventum salarium, nihil omnino lite pendente recipiant quantumcumque gratis oblatum, nec clientulis vel aliis pro ipsis ineant, nec aliquam faciant pactionem, alioquin ad restitutionem dupli illius quod receperint, ultra dictam conventionem, teneantur, nullâ remissione partis in hoc profutura. Et contractus huiusmodi iuribus non subsistant, et aliâs per eundem vicecancellarium in causis consistorialibus, in aliis vero causis per auditores earum, prout visum fuerit, puniantur.

§ 6. Praemissis quoque adiciendo providemus, ut, si dicti advocati vel procuratores minus fideliter vel negligenter causas assumptas duxisse vel direxisse vel scienter malam causam vel improbam

assumpsisse inventi fuerint, per praefatos vicecancellarium in causis consistorii, et per auditores in causis quas audient, ad emendationem damnorum et expensarum, quae et quas ad hoc¹ partes incurrant, omni appellatione cessante, censurâ simili adstrigantur. Et si eisdem vicecancellario vel auditoribus forsitan videatur ex qualitate vel frequentia dictorum excessuum vel defectuum dictos advocatos vel procuratores fore gravius puniendos, possint ad tempus vel in perpetuum eis interdicerere officia praelibata.

§ 7. Denique, quia periculosum posset esse partibus, si patroni causarum, quos aut meritum peritiores fecerit aut vetustas, pro unâ parte consistant, sicque partem aliam necesse sit a rudibus atque tironibus sustineri, statuimus ut, si partes hoc petierint, causidicorum distributio prout melius fieri poterit fiat, et singulorum exequetur partibus auxilium, ac huiusmodi aequa divisio in causis quae tractantur in consistorio, per vicecancellarium, in aliis vero per auditores ipsarum causarum fiat, ac duobus advocatis dumtaxat pars quaelibet sit contenta, nec plures valeat obtinere.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum decretorum, statutorum, reformationum, mandatorum, prohibitionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Avenione, vii kalendas novembris MCCCXL, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 7 octobris 1340, pontif. an. vi.

¹ Nescio an legendum ob pro ad.

Indigentibus de idoneis causarum patronis provideatur.

Sanctio poenalis.

Causas suscipiendas examinent, et iniustas dimittant.

Pacta quotae illis non ineant.

Infidèles vel negligentes in agenda causis, coercentur.

¹ Forsan legendum quorum vel quam (B. T.).

ribus, consulta deliberatione, in religione ipsa vigilantiter edidimus, in nonnullis ipsorum capitulorum adiacentes poenas quas transgressores seu contemptores vel non observatores ipsorum incurrere volumus ipso facto, ex quibus apud provincialia capitula secundum dicta statuta postmodum celebrata, et conventus quamplurimum monasteriorum insignes difficultates et infrascripta dubia sunt exorta. Quibus ad audientiam nostram deductis, nos ad eorum supplicationis instantiam, quaedam ex eis moderanda et mitiganda, aliqua vero mutanda et declaranda duximus, sicut, suadente acqutate, et pro fragilitatis humanae, et multorum supplicum, qui in culpas interdum per iuris ignorantiam faciliter prolabantur, cognovimus expedire.

§ 1. In primis siquidem quia in capitulo posito sub rubrica *De visitoribus* sub ipsius capituli principium continetur, quod si visitatores ea, quae in generalis concilii et Honorii Papae tertii praedecessoris nostri constitutionibus statuta existere dignoscuntur, exequi omiserint negligenter, illas poenas ipso facto incurrant ii, qui non veniunt ad capitulum provinciale praepeditionem canonicam non habentes; nos ex rationabilibus causis inducti, eos dumtaxat puniri volumus in expensis, quas receperint a locis visitatis per eos, in quibus secundum arbitrium provincialis capituli se habuerint negligenter, praefato capitulo applicandis.

§ 2. Rursus statuto posito sub rubrica *De capitulis generalibus celebrandis*, ubi circa eius principium dicitur, quod in singulis Ecclesiis cathedralibus et monasteriis annis singulis generale capitulum celebretur, in quo cum praelatis eorum alii abbates, priores, praelati et administratores eisdem immediate subiecti studeant convenire, adiacendum fore providimus, ut si forsitan aliquis ex locis praedictis, in quibus debet dictum capitulum celebrari, membra habeat adeo sibi remota, quod administratores principales dictorum

membrorum nequeant annis singulis ad dictum capitulum absque notabili dispendio convenire, tunc teneatur dictum capitulum ordinare, quando administratores huiusmodi sic distantes convenire ad dictum capitulum teneantur. Illud vero quod in dicto statuto subnectitur, quod illi qui venire tenentur ad provinciale capitulum de triennio in triennium, et ad cuiuslibet Ecclesiae vel monasterii capitula annuatim vivant cum aliis ipsius loci monachis in communi, et familiaribus suis clericis et laicis, et etiam evectionibus extra Ecclesias et monasteria et loca ipsa de suis propriis redditibus providere in necessariis teneantur, quavis constitutione vel consuetudine contrariis non obstantibus, suadentibus rationabilibus causis, per modum intelligi volumus infra scriptum, ut si forte, ex consuetudine vel statuto aut alia ordinatione rationabili incumberet alii seu aliis onus expensarum huiusmodi faciendi, consuetudini, statuto seu ordinationi huiusmodi per dictas constitutiones seu ordinationes nostras nullatenus derogetur. Eos tamen quibus huiusmodi expensarum onus incumbit, si ex hoc illis annis, quibus fieri volumus capitulum memoratum, vel ex aliis supra vel infra statutis ipsos ampliores expensas facere contigerit, nolumus in expensis plus solito praegravari, sed tunc huiusmodi expensae in quantum ultra solitum fuerint ampliores, fiant per omnes simul proportionaliter, ut praefertur.

§ 3. Super eo vero, quod in eodem statuto dicitur, quod convenientes ad dicta capitula vitam ducant communem, et faciant proportionaliter simul omnes expensas, id intelligi volumus, quoad provincialia capitula, si hoc commode fieri possit.

§ 4. Caeterum illud, quod in capitulo posito sub rubrica *De studentibus ad generalia studia transmittendis* circa eius principium continetur: videlicet quod loca habentia octo monachos aliis principalibus

De vita communi venientium ad capitula

De studentibus ad generalia studia transmittendis

De visitoribus

De expensis subministrandis venientibus ad annuale capitulum

locis subiecta in computatione vicenarii numeri, ac missione cum eisdem locis principalibus, quibus subsunt, coniungantur; intelligi volumus de locis subiectis, in quibus fuerint octo monachi, etiam illo, qui praest eisdem, in huiusmodi numero computato. Adiciamus etiam, quod si huiusmodi loca subiecta viginti monachos vel plures habuerint, per se faciant huiusmodi studentium missionem, nec quantum ad hoc cum locis principalibus coniungantur. Quinimo si alia loca eis subiecta octo monachos habuerint, cum immediatis superioribus, quantum ad missionem huiusmodi, coniungantur. Si vero fuerit Ecclesia, monasterium vel alius locus principalis, in quo vicenarius monachorum numerus non existat, si tamen ibi numerus maior senario, teneantur visitatores per capitulum provinciale deputati, cum in eis visitationis officium exercebunt, inquirere de facultatibus et oneribus eorundem, et si, huiusmodi oneribus supportatis, invenerint facultates sufficere pro uno vel pluribus monachis ad dicta studia destinandis, relationem de hoc faciant in provinciali capitulo subsequenti, in quo praesidentes cum consilio et assensu maioris partis capituli ordinent auctoritate apostolica, iuxta huiusmodi suppetentiam facultatum, de uno vel pluribus monachis ad eadem studia destinandis. Volumus insuper quod in quocumque loco, a quo de consuetudine vel ordinatione, seu statuto, quae decrevimus inviolabiliter observanda, plures ad huiusmodi studia mittendi fuerint, quam sit in constitutionibus nostris huiusmodi ordinatum, serventur deinceps, circa nominandas, eligendas et licentiandas personas huiusmodi mittendorum, ea, quae per nos circa alios mittendos ad studia in eisdem constitutionibus continentur.

De pensionibus studentium.
 § 5. Praeterea illud, quod in capitulo posito sub rubrica de pensionibus studentium continetur, videlicet, quod nullus aliquid de huiusmodi pensionibus seu fructibus, redditibus vel proventus.

quae vel qui assignabuntur pro pensionibus ipsis, dare seu commutare aut quomodolibet alienare praesumat, intelligimus vel intelligi volumus in dimissionem scilicet pensionum, seu praeiudicium studentium praedictorum; volumus tamen quod in casu, in quo fieret huiusmodi commutatio, ad hoc ut studentibus praeiudicium nullum fiat, fructus, redditus et proventus, seu loca, quae fuerint subrogata seu successerint in locum priorum, sicut illa pro dictis pensionibus perpetuo remaneant obligata. Inter alia etiam ordinavimus in eodem capitulo, quod pensiones studentium de communi contributione inter caput et membra ipsum caput pertinentia facienda solverentur, quousque certi perpetui redditus pro ipsis pensionibus existerent assignati, pro praedictis quoque pensionibus beneficiorum uniones et pensionum impositiones sub certa forma fieri volumus, prout in eodem capitulo continetur. Cum autem, sicut ex quorundam relatione percepimus, ex unionibus et impositionibus huiusmodi difficultates et nonnulla dispendia sint secuta, et plura et maiora sequi in posterum formidentur; nos in hac parte mederi praeteritis et praecavere futuris dispendiis cupientes, uniones et pensionum impositiones quascumque auctoritate nostra propterea iam facias omnino cassantes, et potestatem super iis per nos quibuscumque concessam totaliter revocantes, per modum, qui sequitur, circa pensiones dictorum studentium providimus, videlicet, quod ubi mittendi ad studia fuerint in Ecclesia, monasterio sive loco unde mittentur, tantum vel amplius in victualibus et vestiario percepturi, quantum summae praetaxatarum pensionum ascendunt, valorem eorum habeant in pecunia pro huiusmodi pensione in studio residendo. Valorem autem huiusmodi solverere teneantur temporibus pro pensionibus solvendis statutis, si qui victualia et vestiarius ministrabunt, et in primo capitulo generali per tres bonos viros per

ipsum capitulum, vel maiorem partem ipsius deputandos fiat aestimatio praedictorum in pecuniam fideliter, unum annum cum alio compensando, ac illa in aestimatione huiusmodi computando, quae ex bono et aequo viderint computanda. Si vero ea, quae recepturi forent, seu valores eorum ad summam dictarum pensionum forsitan non ascendant, de communi contributione facienda per modum in eodem capitulo de pensionibus studentium positum, id quod defuerit, suppleatur, donec de perpetuis et certis redditibus pro iis de novo acquisitis fieri valeat huiusmodi supplementum: si autem in aliqua Ecclesia, monasterio sive loco religionis eiusdem taxatum seu ordinatum existit, quid et quantum pro victu et vestitu monacho in studio existenti opereretur in pecunia vel rebus aliis assignari; illud detur et assignetur loco victus et vestitus per eos, qui ad eorum solutionem tenebuntur, ei qui, ut praemissum est, ad studia transmittetur, et in eo casu, quo non pecunia, sed res aliae consueverunt ipsis studentibus assignari, fiat earum rerum aestimatio per deputatos praedictos. Et si huiusmodi pecunia vel res summas dictarum pensionum studentium praedictorum excedunt, id quod plus recipi consuevit, non diminuatur: si vero ad summas huiusmodi non ascendant, id quod deerit de communi contributione, ut praemittitur, suppleatur, quousque ea, quae per communem contributionem huiusmodi in supplementum praedictum dari debent studentibus, instructoribus praelibatis in certis et perpetuis redditibus pro iis de novo acquisitis fuerint assignata. Illud quoque, quod in eodem capitulo continetur, videlicet, ne de studentium pensione alia praedictorum cuiquam valeat provideri, nisi ipse electus et licentiatus fuerit, prout est in dicto capitulo ordinatum, alias nulla sit assignatio huiusmodi ipso iure, nec per eam ius alicui acquiratur, et tam assignans, quam accipiens teneantur ad re-

situtionem omnium, quae exinde recepta fuerint, faciendam, et nihilominus poenis subiaceant superius in eodem capitulo designatis; id intelligi volumus, cum scienter peccatum fuerit in modo vel forma electionis vel nominationis praedictae. Quia vero in eo capitulo continetur, quod praesidentes et alii convenientes ad provinciale capitulum provideant, ut monachi ad dicta studia transmittendi insimul commorentur saltem deni ad minus; concedimus quod dicti praesidentes possint in provinciali capitulo, si eis expediens visum fuerit, ordinare, quod monachi numero pauciores, usque ad senarium numerum, simul morari valeant in studiis supradictis. Quod autem in dicto capitulo, in paragrafo: *Rursus statuimus etc.*, inter alia continetur, quod illi qui ad baccalaureatum, et ad legendum Decretales in Parisiensi studio assumi voluerint et in ipso Parisiensi, vel quovis alio generali studio, audiverint iura canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus audierint decretum, necnon illi, qui ad magisterium in Decretis, vel ad lecturam Decretorum assumi voluerint in praefato Parisiensi studio, et ibi vel in alio generali studio iura canonica ut baccalarei legerint per quinque annos, et de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium et duorum aliorum iuramentum; intelligi volumus, quod duo praefati, addito eis tertio, solum iurare debeant se credere huiusmodi ad baccalaureatum assumendos vel magistrandos, seu etiam ad lecturam Decretorum assumendos verum iurasse.

De mutuis.
 § 6. Verba autem illa, quae in capitulo posito sub rubrica *De mutuis*, in paragrafo: *Volentes itaque*, continentur, scilicet obligando seu submittendo etc., ad omnem ambiguitatem tollendam intelligi volumus de obligatione et submissione speciali et expressa.

De forma iuramenti a praelatis praestandi.
 § 7. Rursus illud quod in capitulo posito sub rubrica *De forma iuramenti* a praelatis praestandi in paragrafo, qui incipit: *Decernimus*, continetur, videlicet,

quod cum civitas, castrum etc., vendenda vel obliganda extiterint, quoad obligationem huiusmodi intelligi volumus, si obligatio ipsa fiat principaliter, specialiter et expresse.

De locis non tradendis ad firmam

§ 8. Porro ad capitulum positum sub rubrica *De locis non tradendis ad firmam*, adiicimus, quod per contenta in eo non intendimus prohibere, quominus antistites, abbates, priores et administratores alii redditus et proventus administrationum suarum locare seu vendere valeant, absque solemnitate in capitulo ipso apposita, ad tempus modicum, quod triennium non excedat iuxta morem in regione, in qua erunt, solitum observari, statutis etiam rationabilibus Ecclesiarum vel monasteriorum, vel aliorum locorum religionis eiusdem, si qua super hoc fuerint, observatis. Si vero talis traditio vel concessio ad firmam tempus triennii forsan excedat, volumus quod omnes solemnitates in ipso capitulo positae debeant observari. Volumus etiam quod decimae et primitiae non nisi usque ad annum tradi possint ad firmam, et quod per hoc in casibus aliis non praeiudicetur contentis in ordinationibus praehabitis. Si tamen ex huiusmodi locatione seu venditione proventuum ad tempus modicum, ut praemittitur, facienda contingeret infra unum annum recipi pecuniam, vel aliud, quod pretium proventuum unius anni rei venditae seu locatae excederet, tunc servari volumus solemnitates contentas in capitulo memorato.

Ne mulieres habitent in locis monachorum

§ 9. Quod autem in capitulo positum sub rubrica *Ne mulieres habitent in locis monachorum*, prohibetur expresse, ne antistites, abbates, priores et caeteri administratores in Ecclesiis, monasteriis seu locis aliis Ordinis et religionis eiusdem, aut infra septa ipsorum mulieres tenere praesumant, declaramus de illis domibus, locis et septis religionis eiusdem debere intelligi, in quibus debent monachi reside-

§ 10. Illud siquidem quod in capitulo positum sub rubrica *De creatione monachorum* circa eius principium continetur, videlicet quod induantur monachi cum proborum consilio Ecclesiae, monasterii, prioratus, decanatus aut loci, cui ii, ad quos pertinet creatio eorumdem, praefuerint; intelligi volumus in locis dumtaxat, in quibus de consuetudine, privilegio vel statuto requiri debet proborum consilium praedictorum.

De licentia eundi extra monasteria

§ 11. Caeterum illud, quod continetur in capitulo positum sub rubrica *De licentia eundi extra monasteria*, vel alia loca, in versiculo, qui incipit: *Si quis vero monachus contrarium fecerit*; intelligi volumus cum monachus de monasterio et loco conventuali, a superiore suo non petita licentia, nec obtenta, exire praesumpserit, vel cum, obtenta dicta licentia, exiverit, et cessante impedimento legitimo, in praefixo sibi termino non duxerit redendum.

De poenis quae a constitutionibus intentantur contra transgressores

§ 12. Denique quia in eisdem constitutionibus nonnulla capitula continentur, per quae poenae seu sententiae excommunicationis, suspensionis et interdicti ac etiam inhabilitatis in personas dictae religionis interdum, sine aliqua moderatione temporis, proferuntur, quas siquidem poenas seu sententias nonnulli per inadvertentiam, simplicitatem seu ignorantiam, seu etiam propter ambiguitatem dictorum capitulorum forsitan incurrerunt, nos ad eorum supplicationis instantiam pro animarum ipsorum salute praefatis personis dictae religionis, cuiuscumque status seu conditionis existant, quae praedictas poenas vel sententias incurrerint, providere salubriter intendentes, volumus, et tenore praesentium concedimus hac vice, quod personae in dicta religione superiores non habentes, quae praedictas poenas vel sententias incurrerint, ab aliquo praesidentium, caeterae vero personae per suos immediate superiores possint, si humiliter petierint, a praedictis sententiis iuxta Ecclesiae

De creatione monachorum

formam absolvi, et ab eis tam super irregularitate, si quam forsan praedictis ligatae sententiis celebrando divina, vel se ingerendo eisdem, contraxerunt, quam super inhabilitate, praemissorum occasione contracta, dispensationis et habilitationis gratiam obtinere, iniunctis eis super iis quae de iure fuerint iniungenda. Poenas vero temporales, quas per constitutiones eadem personae praedictae forsan incurrerunt, de quibus per eas nondum extitit satisfactum, volentes hac vice misericorditer agere cum eisdem, apostolica auctoritate remittimus de gratia speciali.

Clausula

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatum, adiectionum, constitutionum, cassationum, revocationis, declarationis et remissionis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Avenione, nonis decembris, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 5 decembris 1340, pont. anno vi.

CLEMENS VI

PAPA CXCVIII

Anno Domini MCCCXLII.

Die septima mensis maii anno 1342 electus est in Romanum Pontificem, et Clemens VI voluit appellari, Petrus Rogerius presbyter cardinalis Ss. Nerei et Achillei tituli Fasciolae, qui solemniter coronatus est Avenione die 19 eiusdem mensis in die Pentecostes. Sedit in pontificatu annis x, mensibus fere septem, a die electionis eius computandis: a die vero coronationis annis x, mensibus vi, diebus xviii, imperantibus in Oriente Ioanne Palaeologo imperatore, in Occidente vero

Carolo IV rege Romanorum. Obiit die 6 decembris 1352, et corpus eius depositum est Avenione in Ecclesia B. Mariae, indeque translatum ad monasterium Castae Dei in Alvernia. Vacavit sedes dies xii.

I.

Insignium sacerdotiorum atque ecclesiasticarum dignitatum provisio in Siciliae regno Sedi Apostolicae reservatur ad tempus (1).

SUMMARIUM

Miserum Siciliae statum deplorat. — 1. Causae huiusmodi reservationis faciendae. — Reservatio (*de qua in rubrica*). — Clausulae.

Clemens episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Dum statum miserabilem insulae Siciliae, quae propter inobedientias et excessus nefandos varios contra Romanam Ecclesiam commissos ibidem, interdicto ecclesiastico subiaceret, ac diu subiacuisset, mentis oculis intuemur, eidem more paterno compatimur, piis desideriis affectantes, quod per veram obedientiam et satisfactionem debitam a suis relevari periculosus opprobriis, et ad statum dirigi prosperum mereatur.

Miserum Siciliae statum deplorat

§ 1. Cum autem propter haec et alia circa praemissa diligentius attendenda opportunum admodum existimetur, quod in Ecclesiis praesertim cathedralibus et aliis locis ecclesiasticis eiusdem insulae praecipuis, praelati et rectores praeficiantur idonei, per quorum fidelitatem et circumspectam industriam Ecclesiarum et locorum praedictorum posse provideri utilitatibus, et salubriter consuli statui supra dicto, speretur; nos, his et aliis causis honestis et rationabilibus animum nostrum ad id moventibus, nonnullorum praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum in hac parte vestigiis inhaerentes,

Causae huiusmodi reservationis faciendae

(1) Ext. apud Raynald. ad annum 1343, § 83.